

OTDK-dolgozat

2023

Miskolci Egyetem
Gazdaságtudományi Kar

Quo vadis: local currency – avagy hová tart a helyi pénz?
Quo vadis: local currency – what is the future of local money?

Beluscsák Anita

Konzulens: Dr. Musinszki Zoltán és Dr. Süveges Gábor Béla

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. október 25.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
1.1 Helyzetértékelés	1
1.2 Kutatási cél.....	2
1.3 Kutatási módszer	3
2. Szakirodalmi összefoglaló	4
2.1 A pénz fogalma	4
2.2 Helyi pénz fogalma	5
2.3 Helyi pénz a világban	6
2.4 Helyi pénz Magyarországon	10
2.5 Magyar helyi pénz Magyarország törvényeiben.....	15
3. Hipotézisek, Primer kutatás	17
3.1 Hipotézisek	17
3.2 Primer kutatás	17
3.2.1 Perkovácz Tamás - Kékfrank	19
3.2.2 Leitold László – Balatoni Korona	26
3.2.3 Alsómocsolád Önkormányzat – Rigac	32
3.2.4 Veszprém Önkormányzat – Balatoni Korona.....	34
3.2.5 Balatonalmádi Önkormányzat – Balatoni Korona.....	39
3.2.6 Hajdúnánás Holding Zrt – Bocskai Korona, Tokaji Dukát	40
3.2.7 id. Szöcs Lajos – Székely Kézfogás.....	44
3.2.8 WIR Bank – WIR	48
4. Anyagok és módszerek	49
4.1 Kérdőívek értékelése	49
4.2 Éves beszámolók	57
4.3 MNB álláspontja.....	59
4.4 PSZÁF	62
5. Értékelés és javaslatok	63
5.1 Értékelés	63
5.2 Javaslatok.....	65
6. Összefoglalás	68
7. Irodalomjegyzék	70
8. Mellékletek	75

Ábra- és táblázat jegyzék

1. ábra OTDK dolgozat összefüggései – saját szerkesztés	2
2. ábra OTDK dolgozat felépítés – saját szerkesztés.....	3
3. ábra WIR bank, Basel	7
4. ábra Bon Netz Bon és BNB Hours kupon	8
5. ábra Itaca Óra	9
6. ábra Székely kézfogás	9
7. ábra Hirdetés 1849.11.21.	10
8. ábra Kékfrank	11
9. ábra Balatoni Korona	11
10. ábra Bocskai Korona	12
11. ábra Rábaközi Tallér	12
12. ábra Rigac	13
13. ábra Tokaji Dukát	13
14. ábra Mérleg séma.....	16
15. ábra Perkovátz Tamás	19
16. ábra Leitold László	26
17. ábra id. Szöcs Lajos, Kőrispatak	44
1. táblázat Hatósági szerepvállalás	49
2. táblázat Állítások	50
3. táblázat Tényezők rangsora	50
4. táblázat Megszűnés oka.....	51
5. táblázat Funkciók rangsora.....	52
6. táblázat Tényezők sorrendje	52
7. táblázat Kezdeményezők	53
8. táblázat Kockázat MNB	53
9. táblázat Ok-okozati összefüggés	54
10. táblázat Kritikus pontok	55
11. táblázat Ismeret.....	56
12. táblázat Bocskai Korona fedezet	58

1. Bevezetés

1.1 Helyzetértékelés

Modern világban élünk, ahol napról napra változik a technika, újabb és újabb találmányok jelennek meg az informatika terén, melyek életünk minden területére kihatnak. Gondolhatunk az online vásárlás elterjedésére, a mobil bankolásra, az elektromos autókra, az önvezető autókra, az okos telefonokra, az Instagramra, az 5G-re és sorolhatnám órákon át az elmúlt évtizedek, sőt évek újításait, melyek kisebb-nagyobb hatással vannak a mindennapi életünkre.¹ Átalakul a pénz is, már nem aranytömb, só vagy parmezán sajt jut az eszünkbe, hanem kriptovaluták, bitcoin és első hallásra talán „retro” fizetési eszközként a helyi pénz. Pedig jelenleg az egész világot tekintve, kb. 2.000 helyi pénz van forgalomban és legalább 5.000 kezdeményezés történt már a bevezetésére.²

Klíímaváltozás, koronavírus járvány, ukrán-orosz háború - nagyon baljós jövő áll mindannyiunk előtt, elemzők egy újabb gazdasági világválságot jeleznek előre. Hogyan lehet mégis talpon maradni - akár az egyes állampolgároknak, akár kisebb-nagyobb önkormányzatoknak, akár a mikro-, kis- és középvállalkozásoknak?

A válság önmagában nem feltétlenül probléma, az a fontos, hogy felismerjük előre a jeleket, készüljünk fel rá és kerüljünk ki győztesként a helyzetből. „Nem az a kérdés, hogy bekövetkezik-e a válság – hanem az, hogy mikor: senki nem élvez védettséget”³ Az idézett PwC vállalat 2019. évi globális válságfelmérése - melyben 25 iparágat vizsgált 45 országban - megállapította, hogy a válság mindennapos jelenség, együtt kell élnünk vele, de akár jót is tehet cégünknek a válság, megerősödve is kikerülhetünk belőle. Nem a válság típusa határozza meg a végkimenetelt, hanem a válságkezelés folyamata. Információ szükséges, meg kell ismerni a tényeket és reagálni kell, oda kell figyelni a hatékony kommunikációra és a belső és külső információáramlás egyensúlyának megtartására. A válságra tekintsünk lehetőségként, fordítsuk át versenyelőnyé.

¹ Ezen hatásokkal és a pénzügyi kultúrával foglalkozott Gróf és szerzőtársai (2017) tanulmánya.

² Jacsó Enikő: „Helyi pénzek tanulmány”

³ A válságkezelési felkészültség mint a jövő versenyelőnye: 4 500 válság tanulságai A PwC 2019-es globális válságfelmérése

1.2 Kutatási cél

Fentiek alapján napjainkban különösen fontos a gazdaság fejlődésének minden lehetőségét megragadni. A mikro-, kis- és középvállalkozások, valamint a kisebb helyi önkormányzatok fokozottabban érzik a válság negatív hatásait, így a helyi pénz bevezetése különösen hasznos eszköznek bizonyulhat ezen cél eléréséhez. Kutatásom során arra keresem a választ, hogy napjainkban működhetnek-e ezek a helyi pénzek, van-e létjogosultságuk? Milyen körülmények ideálisak a bevezetésükhöz? Működésük során mik a buktatók, melyeket mindenképp el kell kerülni és melyek a vitathatatlan előnyei a használatuknak? Lehet-e, érdemes-e hosszú távon gondolkodni az alkalmazásukban vagy csak egy adott válsághelyzet megoldására alkalmasak? Képzéssel, oktatással, tájékoztatással elérhető-e a lakosság és a gazdasági élet összes szereplőjének az elkötelezettsége? Van-e szerepe, feladata a hatóságoknak, állami szervezeteknek, magának az államnak, illetve az Európai Uniónak a helyi pénzek működésben vagy megszűnésében? Számszerűsíthetőek-e a helyi pénzzel elért eredmények? A gazdasági vagy a társadalmi - szociális szerepük-e a fontosabb? Enyhíthetik-e a jelenlegi válság káros hatásait? Célom az, hogy a kérdéseimre kapott válaszok alapján megállapítsam, hogy a helyi pénzek jelentik-e a gazdaságfejlesztés hatékony módját magyarországi települések számára és javaslatot tegyek helyi önkormányzatoknak a bevezetésére. Jelen kutatásban felhasználom és továbbfejleszttem korábbi kutatási munkám eredményeit.⁴

Dolgozatom összefüggéseit a következő ábrával foglalom össze:

CÉL	MÓDSZER	EREDMÉNY
A helyi pénz gazdaságfejlesztő szerepének és alkalmazhatóságának vizsgálata	Kvalitatív kutatás interjú és kérdőív segítségével	Javaslat Magyarország települési részére

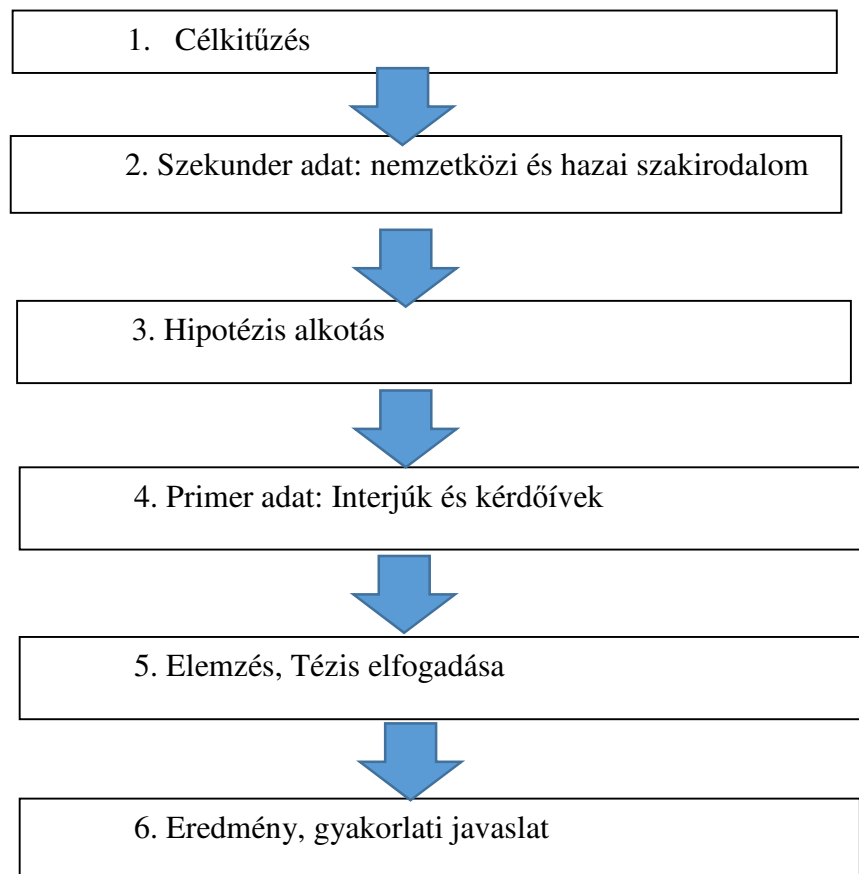
1. ábra OTDK dolgozat összefüggései – saját szerkesztés

⁴ Beluscák Anita: A helyi pénz jövője múltjának tükrében, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gödöllő 2022.

1.3 Kutatási módszer

Kvantitatív és kvalitatív módszerekkel végeztem a kutatásomat. Elemeztem hazai és külföldi szakirodalmakat, megvizsgáltam a pénz fogalmát, a helyi pénz történelmét, nemzetközi és hazai kitekintést tettem, foglalkoztam élő, megszűnt és bevezetés alatt álló magyarországi helyi pénzekkel, megvizsgáltam alkalmazásuknak előnyeit, hátrányait, buktatóit. Kitekintést tettem a magyar és Európai Unió jogi szabályozására, a Magyar Nemzeti Bank megállapítására a témában, az adó és a számvitel területére. Személyes, online és írásos interjúkat készítettem a helyi pénzeket megálmodó, megvalósító személyekkel, forgalmazókkal, valamint a használó önkormányzatokkal.

Kutatásom rendszerét az alábbi folyamatábra mutatja be:

2. ábra OTDK dolgozat felépítés – saját szerkesztés

2. Szakirodalmi összefoglaló

2.1 A pénz fogalma

A történelem során a tudósokat/közgazdászokat mindig is foglalkoztatta a pénz definíciójának meghatározása. A legjelentősebb fogalmak közül néhányat összegyűjtöttem:

- Platon: a pénz olyan jelkép, szimbólum, amelyet a csere megkönnyítésére találtak fel.⁵
- Arisztotelész: a pénz a cserekereskedés fejlődésének a terméke, közvetítő eszköz eladó és vevő között, forgalmi eszköz.⁶
- Aquinói Tamás: a pénz nomisza, nem természetén, hanem törvényen (nomosz) alapszik. A pénz törvény által megszabott érték.⁷
- Oresme: A pénz egy mesterségesen felhasznált eszköz a természetes gazdaság kicserélésére.
- John Lock: a pénz gazdaságközvetítő, eszköz a gazdasághoz.⁸
- David Hume: „A pénz nem más, mint a munkaerő és az áruk megjelenítője, és mindössze azok minősítésének vagy értékelésének módszereként szolgál.”⁹
- Karl Marx: a pénz az egyszerű értékformának, azaz egy áruérték bármely tetszőleges más áruban való kifejezésének továbbfejlesztett alakja¹⁰
- Karl Menger: „forgalomképességük magasabb rendű mivoltja csak bármiféle más áru alacsonyabb rendű forgalomképességén múlik, ezáltal egyedül ezek (az áruféleségek) képesek általánosan elfogadott csereeszközzé válni”¹¹
- Áfa törvény: 259.§. pénz: a névértéken elfogadott pénz;¹²
- Számviteli törvény: 31.§. A pénzeszközök a készpénzt, az elektronikus pénzt és a csekket, továbbá a bankbetéteket foglalják magukban.¹³
- 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról 2.§. 19. pontja így definiálja a pénz fogalmát: „bankjegy, érme, számlapénz, és az elektronikus pénz”

⁵ Platon: Állam. Összes Művei II, Európa, 1984, 106. o.

⁶ Arisztotelész: Politika. Gondolat. 1984. 86. o.

⁷ Aquinói Tamás: Summa Theologica II-II, q. 78, I.

⁸ J. Locke: Essay on Interest and Value of Money, London, Alex Murray, 1870.

⁹ David Hume: A pénzről, 1752

¹⁰ Marx 1867/1978, 63. old.

¹¹ Menger 1892, 248

¹² 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról

¹³ 2000. évi C. törvény a számvitelről

Összességében azt mondhatjuk - bár az elmúlt évezredek során folyamatosan változott, finomították a közgazdászok – a pénz az alábbi lényegi fogalmi elemeket testesíti meg: áru, csereeszköz, értékmérő, forgalmi eszköz, fizetési eszköz, felhalmozási eszköz, értéktároló, jelkép, általános értékmérő.

2.2 Helyi pénz fogalma

A bankjegykibocsátás monopóliuma Magyarországon kizárólagosan a Magyar Nemzeti Bankot illeti meg.

A helyi pénz egy pénzhelyettesítő utalvány, melyet egy földrajzilag behatárolható területen, egy önkormányzat vagy térség területén használnak helyi bankok, helyi termelők, helyi önkormányzat megállapodás alapján. Általában nyomtatott formában jelenik meg, bár létezik elektronikus formában is, elfogadása minden esetben önkéntes alapon történik.

Hívhatjuk szabad pénznek, helyi valutának, regionális pénznek, pénzhelyettesítőnek, angolul: local currency, complementary currency-nek, németül: Regiogeld, Regionalgeld, Komplementarwahrung, Freigeld-nek, ugyanarról a gazdaságélénkítő eszközről beszélünk.¹⁴

Nem szabad a helyi pénzt összetévesztenünk az egyéb utalványokkal, pl. étkezési utalvány, SZÉP kártya, városkártya. Nem szabad összetévesztenünk a Hpt szerinti készpénzhelyettesítő fizetési eszközökkel sem, ami a törvényt idézve: „a) a csekk, b) az elektronikus pénz, c) a pénzforgalmi szolgáltató és az ügyfél közötti keretszerződésben meghatározott olyan személyre szabott dolog vagy eljárás, amely lehetővé teszi az ügyfél számára a fizetési megbízás megtételét.”¹⁵

Helyi pénz esetében szinte minden esetben 1:1 arányban forintot átváltva kapunk azonos értékű utalványt, melyet helyi szolgáltatóknál tudunk levásárolni. Mivel az utalvány nem kamatozik, senkinek sem éri meg magánál tartani, így kellő sebességgel forog a helyi pénz.

A helyi pénz a helyi gazdaságot fejleszti, a helyi közösség összetartó erejét erősíti, arra ösztönzi a helyi lakosokat, hogy helyben előállított termékeket vásároljanak és helyben igénybe vehető szolgáltatásokat részesítsenek előnyben. Emiatt az adott térség nem fog annyira függni az importtól, nem történik felesleges árufuvarozás, védi a környezetet és elősegíti a fenntartható fejlődést.

¹⁴ Varga J. – Madaras A: A helyi pénz kezdeményezésének elméleti alapjai

¹⁵ 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

2.3 Helyi pénz a világban

A helyi pénz elméletei vizsgálatánál először **Silvio Gesell** (1862-1930) német származású argentin közgazdászt kell megemlítenünk. 1916-ban adta ki „Természetes gazdasági rend” című könyvét. Saját kora nem fogadta el, de Keynes és Fisher az ő követői lettek. Az akkoriban uralkodó általános nézet szerint a pénz felhalmozása volt szükséges, ennek legjobb ösztönző ereje pedig a kamat. A kamatot „átoknak” tekintette, a kamatot tette felelőssé a természeti erőforrások kihasználásáért és a társadalmi egyenlőtlenségek növeléséért.

Gesell elmélete szerint „a romlékonyság hiánya a piacon a pénzt különlegessé teszi és a piac szereplői közül kiemeli, ezért a pénztulajdonos előnybe kerül az árutulajdonossal szemben. Azt kell elérni, hogy a pénz is romlandó legyen, folyamatosan veszítsen értékéből. Ő ezt „rozsdásodó bankónak” nevezte. Amennyiben a pénz folyamatosan veszít az értékéből, nem érdemes felhalmozni, megtartani, a kincsképző funkciója megszűnik és gyakorlatilag a csereeszköz, forgalmi eszköz funkcióját tölti be.... ha megnő a pénz forgási sebessége, a valós gazdasági folyamatokban rendelkezésre áll, lesz elég pénz a gazdaságban a működéshez, fejlődéshez”¹⁶ Véleménye szerint nem helyes a pénzt állami kézben hagyni, át kell adni a közösségeknek a pénzkibocsátás jogát.

Érdekességgént megemlítem **Bernard Lietaer** építómérnök, közgazdász, szerző és professzor (1942-2019) kutatását. Ő az egyik legnagyobb és legsikeresebb nemzetközi off-shore pénzügyi alap ügyvezetője volt. Elkészített egy becslést, mely szerint a rendelkezésre álló pénzmennyiség 2-3%-a is elég volna ahhoz, hogy világszerte minden áruforgalmat le lehessen bonyolítani. A pénz fennmaradó 97% -a spekulációs célokat szolgál.

Silvio Gesell fent részletezett elméletét először az 1930-as években, a nagy gazdasági világválság idején próbálták ki a gyakorlatban:¹⁷

- 1930-ban Schwanenkirchenben Max Hebecker egy bajor szénbánya tulajdonosa **WARA szénjegyet** bocsátott ki, ezzel fizette ki a munkabért. A szénjegyet havonta érvényesíttetni kellett. A szén raktározásának és őrzésének költsége volt, tehát a szénjegy fel nem használás esetén havonta veszített értékéből. 1931-re már 2000 vállalat használta Németországban a szénjegyet, de 1931-ben a Német Központi Jegybank betiltotta.

¹⁶ [https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20\(2015\).pdf](https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20(2015).pdf) letöltve: 2022.04.15. 10:16 Helyi pénzek helyzete Magyarországon és lehetséges szerepük a szociális gazdaságban, Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft, 2015. augusztus

¹⁷ Helyi pénzek helyzete Magyarországon és lehetséges szerepük a szociális gazdaságban, Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft, 2015. augusztus; [https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20\(2015\).pdf](https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20(2015).pdf) letöltve: 2022.04.15. 10:16

- 1932-ben Wörgl (Ausztria) polgármestere 14.000 shilling értékben **munka-értékjegyet** bocsátott ki, célja az volt, hogy a 35%-os munkanélküliségen javítson. Ezt is havonta kellett érvényesíttetni fel nem használás esetén, évi 12% volt a negatív kamat, amely összeget közmunkára fordított az önkormányzat. Ezen helyi pénz forgási sebessége 14-szerese volt a shillingének. Az osztrák jegybank betiltotta a munka-értékjegyet.
- 1934-ben 16 tag megalapította a **WIR** Wirtschaftsring-Genossenschaft-ot, a WIR Gazdasági Gyűrű Szövetkezetet. Egy kamatmentes pénzügyi rendszert terveztek megvalósítani kis- és középvállalkozások számára, egy semleges pénzügyi csereeszközt, mely a pénz körforgását szolgálja. 2 év múlva már 1.500 taggal működött. 1936-ban a Svájci Bankfelügyelet hivatalosan elismerte bankként, illetve a WIR-t elismerte hivatalos pénzhelyettesítő fizetőeszköznek. WIR – svájci frank átváltási arány 1:1. A WIR bank jogi formája szövetkezet. A bank forgalma 1952-ben 10 millió svájci frank volt, 1964-ben 100 millió, 1980-ban 2 milliárd. 1990-2010 között megállt a növekedés, négyszer is tőkét kellett emelnie a banknak. 2000-től magánszemélyeknek (kb. 40.000 fő) és nagyvállalatoknak is nyújtottak banki szolgáltatásokat. 2004-ben a Világbank jóváhagyásával a WIR pénzhelyettesítő ISO 4217 minősítést kapott a Brit Szabványügyi Hivaltól. WIR csak számlapénzként létezik, az ügyféllista nyilvános. Ebben a rendszerben hitelt is lehet felvenni, mely alacsony kamatozású. A WIR Bank székhelye Basel, 7 bankfiókkal rendelkezik. Az eltelt majdnem 100 év alatt sokat változott a WIR Bank és WIR pénzhelyettesítő működése, sokat közelített egy hagyományos bank működéséhez. Viszont a helyi gazdaságélénkítő hatása megmaradt, egyértelműen megfigyelhető.

3. ábra WIR bank, Basel ¹⁸

- 1983-ban Kanadában jött létre az első **LETS** rendszer = Local Exchange Trading System. Az első kezdeményezést azóta több száz követte, elsősorban az Egyesült Királyságban (kb. 450 csoport) és Ausztráliában, amely 1800 taggal büszkélkedhet. A rendszer lényege a

¹⁸ <https://www.fuw.ch/article/wir-bank-verlaesst-bankiervereinigung>

szolgáltatások cseréje, mint például takarítás, gyermekfelügyelet, korrepetálás, ház körüli javítások, bár Minneapolisban egy bevásárlóközpontban is elfogadják.¹⁹

- 2003-ban bocsátották ki a **Chiegmauert** Bajorországban, Prien városában, a Regio Szociális Szövetkezet kezelésében. Christian Gelleri közgazdaságtan tanár a helyi iskola tornatermének finanszírozására álmodta meg. 20 vállalkozóval indult, de 2012-ben már 633 elfogadóhelye volt és 6,5 millió EUR éves forgalma. Váltási aránya 1:1, de visszaváltási költség 5%. Papír alapú, illetve elektronikus formája is létezik, sőt hitelt is lehet felvenni ebben a helyi pénzben.
- 2004-ben szintén Svájcban bevezették a **Bon Netz Bon**-t, magyarul Jó Kupon-ra fordíthatnánk. A Szociális Gazdaság Szövetkezeti Hálója működteti a rendszert, fedezete a svájci frank. Basel és 30 km-es körzete a maximális felhasználható hatótáv, 10% kedvezményt biztosít és 5% a visszaváltási költsége. A tagok között hálózat jön létre, kedvező a hitelezés, ingyenes a hirdetés. Létrehozták a **BNB Hours kupont** is, mely szolgáltatásokért, tudásért, képességért kapható és 22 svájci frank 1 kupon értéke.

4. ábra Bon Netz Bon és BNB Hours kupon²⁰

- 1991-ben Paul Glover (New York, Ithaca) létrehozta az **Ithaca Óra** nevű helyi pénzt. 1Ithaca Óra : 10 USD, 1998-tól az Ithaca Óra Szervezet áll mögötte. A szervezet adományozással is foglalkozik, 10 USD befizetésével vagy hitelfelvétellel lehet csatlakozni a rendszerhez. Az Ithaca Óra helyi szolgáltatásokra váltható be, mint kerti munka, gyermekfelügyelet, egészségügyi szolgáltatás, de könyvesboltban vagy étteremben is lehet vele fizetni. Ez a jövedelem a tanulmányomban említett többi helyi pénztől eltérően adóköteles.

¹⁹ PSZÁF: Kun János: A pénzhelyettesítőkről (tanulmány) 2006. november

²⁰ [https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20\(2015\).pdf](https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20(2015).pdf)

5. ábra Itaca Óra ²¹

- Meg kell említenem a Brazil kezdeményezést: Curitiba szegény lakosai, ha szelektív hulladékot adnak le a szeméttelen, cserébe utalványt kapnak, mely élelmiszerre és közlekedésre váltható be. A kereskedő, aki elfogadja az utalványt, az önkormányzatnál készpénzre tudja beváltani. A helyi kezdeményezés egyszerre szolgálja a környezetvédelem célját és a munkaerőpiaci kínálat növelését.²²
- A Székely kézfogás 2012-ben id. Szócs Lajos által megálmodott és kivitelezett, Kőrispatakon (Románia) használt helyi pénz. Átváltása Forintról történt a LEJ hivatalos árfolyamán. Elfogadóhelyek kizárólag Kőrispatakon volt, a szintén id. Szócs Lajos tulajdonában álló vegyesboltban, kocsmában, Szalmakalap múzeumban, ifjúsági táborban és étteremben. Visszaváltási lehetőség létezett, de soha nem került rá sor. Nagyon népszerű volt, főleg a gyermekek és fiatalabb korosztály körében. 2020. évben, 8 év működés után megszűnt a Székely kézfogás, megvalósította a célját.

6. ábra Székely kézfogás

9. számú mellékletben található az összes címlet.

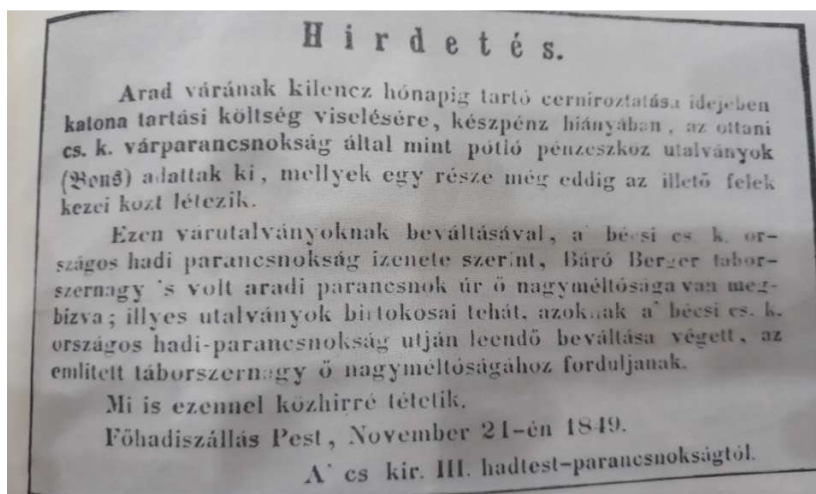
²¹ https://alternativgazdasag.fandom.com/wiki/Ithaca_%C3%93r%C3%A1k

²² PSZÁF: Kun János: A pénzhelyettesítőkről (tanulmány) 2006. november

2.4 Helyi pénz Magyarországon

Magyarország történetében több alkalommal is sor került ún. szükségpénz kibocsátására. Ezek a helyi pénzek lendítették át az országot az aktuális fizetőeszköz hiányán, akár korona, akár pengő, akár forint volt is az.

Az 1848-49-es szabadságharc idején, a majdnem 1 évig tartó aradi vár ostromakor a várvédők ellátmányukat helyi pénzben, utalványban kapták:²³

7. ábra Hirdetés 1849.11.21. ²⁴

1915-ben kibocsátásra került a Magyar Királyi Hadikölcsön Kölcsönpénztár jegy, mely ideiglenes megoldásként szolgált a világháború utáni helyreállítási munkák költségeinek fedezésére.

Az I. világháború utáni időkben a Pénzügyminisztérium és a Jegybank jóváhagyták, hogy egyes városok saját helyi pénzt bocsássanak ki. 36 település kezdeményezése ismert, pl. Miskolc, Pozsony, Győr, Szombathely, Kecskemét, Marosvásárhely. Székesfehérváron az Önkormányzat, a Légszeszgyár és Vegyiművek Rt és a Világítási és Vízmű Rt is bocsátott ki pénzhelyettesítő utalványt.²⁵

A XXI. században az alábbi jelentősebb kezdeményezéseket kell megemlítenem:

- 2010-ben, Sopronban vezették be a **Kékfrank utalványt**. 2007-től a Nyugat-Magyarországi Egyetemen komoly háttérmunka folyt a bevezetés elméleti kidolgozásáról. Létrejött 2009-ben a HA-MI- ÖSSZEFOGUNK Korlátolt Felelősségű Európai Szövetkezet 123

²³<https://g7.hu/vilag/20211226/a-helyi-penzek-kihivasok-sokasagan-segitettek-at-a-magyar-kozossegeket/> - OTP támogatásával

²⁴ Ambrus Béla: Magyarország papírszükségpénzei 1723-tól 1914-ig

²⁵ <https://g7.hu/vilag/20211226/a-helyi-penzek-kihivasok-sokasagan-segitettek-at-a-magyar-kozossegeket/> - OTP támogatásával

taggal, mely a Rajka és Vidéke Takarékszövetkezet együttműködésével indította útjára az utalványt (végelszámolással törölve 2019.06.13-án). Elfogadóhely elsősorban Sopron, de találhatunk Ausztriában, Csongrád, Fejér, Pest és Zala megyében elfogadóhelyet, illetve Horvátországban is van szimpátia-tagság. 1:1 arányban lehet váltani, visszaváltás 0,25 század % + áfa, de minimum 500 Ft.

8. ábra Kékfrank ²⁶

3. számú mellékletben látható az összes címlete a Kékfrank utalványnak.

- 2012-ben a Balatoni Korona Zrt kibocsátotta a **Balatoni Koronát**. Bevezetésében Sopron városának jelentős ráhatása volt. Azonos mennyiségű forint fedezettel rendelkezik. Címletei megegyeznek a magyar forint címleteivel. Veszprém, Várpalota, Litér, Nemesvámos, Tihany Önkormányzatok területén elfogadott, a Kinizsi Bank Zrt biztosítja a fedezetet. Nagy feladatnak bizonyult az elfogadóhelyek meggyőzése, a bizalom kiépítése az új helyi pénz irányába. Az alapítók 2 fontos célt tűztek a korona elé: a gazdaságélénkítést és a közösségteremtést, de úgy tűnik, nem volt túl sikeres ez a kezdeményezés. Magánszemélyek esetében terv a cafeteria elemek közzé beemelés, cégek esetében pedig a közbeszerzési folyamatokba való bekapcsolás. A Balatoni Korona kibocsátása 2020.12.31. napjával megszűnt, beváltására 2021.12.31. napjáig volt lehetőség.

9. ábra Balatoni Korona ²⁷

4. számú mellékletben látható az összes címlete a Baloni Korona utalványnak

²⁶ <https://vehir.hu/cikk/13386-sopron-mar-bizonyitott>

²⁷ https://notafilia-kp.com/balaton-500-korona-2016-lang_hu-p-29928.html

- 2012-ben a Hajdúnánási Holding Zrt kibocsátotta a **Bocskai Koronát**. Ezt a pénzhelyettesítő utalványt Hajdúnáson és a 4 éves ciklusukra csatlakozó környező településeken lehetett használni. Használják helyi vállalkozások, magánszemélyek, az önkormányzat, illetve az ide érkező turisták egyaránt. Az elfogadóhelyek szerződésben előre vállalt kedvezményt biztosítanak a Bocskai Koronával vásárlók részére, matrica kihelyezésével segítik a felismerésüket, illetve interneten, információs pontokon is lehet tájékozódni. Munkáltatók is fizetnek munkavállalóik részére juttatást ebben a helyi pénzben. Váltási arány 1:1, visszaváltási jutalék a szerződött elfogadóhely által nyújtott kedvezménytől függ. A hajdúnánási Bocskai Korona sikeresen élénkíti a helyi gazdaságot.

10. ábra Bocskai Korona
6.sz. mellékletben található a Bocskai Korona összes címlete

- 4 település közös helyi pénze, a **Rábaközi Tallér**, a soproni mintát követve került kidolgozásra, de bevezetésre nem került. 70.000 magánszemély, 3.000 vállalkozás és 350 civil szervezet lehetne érintett a használatában. A Rajka és Vidéke Takarékszövetkezet biztosította volna az utalvány fedezetét. Kitűzött cél itt is a helyi gazdaság fejlesztése. Előzetes felmérések alapján a lakók, a turisták és a helyi mikro- és kisvállalkozások nagyon várták a bevezetését.

11. ábra Rábaközi Tallér ²⁸

²⁸ <http://demirpress-haberler.blogspot.com/2012/12/alternativ-penzek-magyarorszagon.html>

- 2013-ban vezette be Alsómocsolád a **Rigac**-ot, mely nagyon sikeres kezdeményezésnek bizonyult. A kibocsátását a Mocsoládi Cognitív Mentró Közhasznú Kft végezte, működtetését pedig a helyi Önkormányzat, fedezetét egy elkülönített bankszámlán őrzi. Bevezetése május elsején történt, akkor minden felnőtt 1600 rigacot és minden gyermek 600 rigacot kapott, melyet a majálison elkölthettek. Minden önkormányzattal kapcsolatos tranzakciót lehet rigacban fizetni (helyi adó, teleház szolgáltatás, szociális étkezés, házi gondozás, önkormányzat által termelt tojás, zöldség), illetve maga az önkormányzat is Rigacban fizet. 5 millió Ft értékű Rigac van forgalomban, 1:1 arányban váltható, visszaváltásának költsége 20%. A Rigac addig fog élni, amíg használják a lakók.

12. ábra Rigac ²⁹
7.sz. mellékletben az összes címlet

- Tokaj-Hegyalja helyi pénzének, a **Tokaji Dukátnak** a kibocsátására a „Kiemelt turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése” című projekt keretében került sor 2016. évben. 1:1 jelen esetben is az átváltási arány. 27 település csatlakozott az elfogadókhöz. Kibocsátásának egyik célja a turizmus fellendítése volt, hiszen az elfogadók kedvezményeket vezettek be a helyi pénzzel fizető vásárlók részére, másik célja a helyi közösség összetartozásának növelése.³⁰ 2020. évben megszűnt a forgalmazása.

13. ábra Tokaji Dukát³¹

²⁹ https://alternativmozgalmak.blog.hu/2016/10/23/alsomocsolad_rigac_helyipenz

³⁰ <https://www.tokaj-turizmus.hu/Tokaji-Dukat-Golop-Kozseg-is-csatlakozott-a-helyi-penz-elfogadasahoz>

³¹ <https://noteshobby.com/products/hungary-1000-tokaji-dukat-2020-local-currency-p-nl-superb-gem-unc-pmg-68-epq>

A modern helyi pénzek kapcsán meg kell említenünk 2 szervezetet, melyek kulcsszerepet játszottak a sikeres működésükben.

A Kékfrank, Balatoni Korona és Bocskai Korona helyi pénzek kibocsátói 2013-ban létrehozták a **Helyi Pénzek Szövetségét (HPSZ)**. A Szövetség vallja „szülőföldünk értéke közösségünk ereje. Minden közösségnek jogában áll ön maga gyarapodását, boldogulását minden eszközzel előmozdítani a hagyományok megőrzése, a szülőföldünk értékeinek megtartása mellett. Kultúránk fenntartása és gyarapítása csakis erős gazdasági háttérrel lehetséges, melynek egyik eszköze a közösséget is építő saját fizetőeszköz.”³² A HPSZ célja, hogy a helyi adót lehessen helyi pénzben fizetni, illetve hogy törvényileg elismert Cafeteria elem legyen, kedvezményes adózású munkavállalóknak adható bérelem, melyet szívesen választanak a munkáltatók, így növelve a forgalomban levő helyi pénz mennyiségét, előidézve hosszú távú gazdaságélénkítést és lokálpatriozismust.

A **HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Korlátolt Felelősségű Európai Szövetkezet** szívügyének tekintette a helyi pénzek országos elismertetését. Mellékelem Sopron, 2015. március 18. napján kelt, Dr. Orbán Viktor Miniszterelnök Úrnak címzett levelüket. (2.sz.) A kamatkiadás csökkentésére, a közösségformálásra és a szubszidiaritás Európai Unió alapelvére hivatkozva kéri, hogy kedvezményes cafeteria elemmé válhassanak az elfogadott helyi pénzek, mint a Kékfrank, a Balatoni Korona és a Bocskai Korona.

Láthatjuk, hogy a nemzetközi példákat követve Magyarországon is időről időre a gazdasági helyzet függvényében bevezetésre kerülnek helyi gazdaságot és közösséget erősítő pénzként funkcionáló utalványok.

Általános megfigyelésem, hogy a helyi pénzek sikere szinte kizárólag az adott közösségen múlik, így a lakosság hozzáállásának formálása elengedhetetlen. Az emberek gondolkodását és megszokásait megváltoztatni nagyon nehéz, így az alternatív fizetési módok megismertetését és megszerettetését már gyermekkorban el kell kezdeni. Nem csodát kell a helyi pénztől várnunk, hanem emberléptékű, a közösséget összekovácsoló eszközként kell rá tekintünk.³³

³² Helyi Pénzek Szövetsége Alapító Nyilatkozat 2013. február 20. – Melléklet 1.sz.

³³ <https://g7.hu/vilag/20211226/a-helyi-penzek-kihivasok-sokasagan-segitettek-at-a-magyar-kozossegeket/> - OTP támogatásával

2.5 Magyar helyi pénz Magyarország törvényeiben

El kell ismernünk, hogy országunk szabályozása a helyi pénz területén nagy szabadságot biztosít a kibocsátók és felhasználók részére. Ennek oka valószínűleg a forgalomban levő helyi pénz csekély aránya, a pozitív tapasztalatok és az összetartó közösségek szerepe.

Általánosságban véve azt mondhatjuk – eltérő szabályozás hiányában – az utalványokra vonatkozó szabályokat kell alkalmaznunk a helyi pénzekre.

Tanulmányom ezen részében felsorolom 3 fő területre csoportosítva a kapcsolódó jogszabályokat.

a. Jogi szabályozás

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007/64/EK IRÁNYELVE (2007. november 13.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről
- 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
- 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
- 1996. évi CXII. törvény A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
- 2004. évi XXXV. törvény az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézettről
- 48/2014. (XI.27.) MNB rendelet a jegybanki információs rendszerhez elsődlegesen a Magyar Nemzeti Bank alapvető feladatai ellátása érdekében teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről

b. Adóügyi szabályozás

- 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról

c. Számviteli szabályozás

- 2000. évi C. törvény

MÉRLEG	
A) BEFEKTETETT ESZKÖZÖK I. Immateriális javak II. Tárgyi eszközök III. Befektetett pénzügyi eszközök	D) SAJÁT TŐKE I. Jegyzett tőke II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-) III. Tőketartalék IV. Eredménytartalék V. Lekötött tartalék VI. Értékelési tartalék VII. Mérleg szerinti eredmény
B) FORGÓESZKÖZÖK I. Készletek II. Követelések III. Értékpapírok IV. Pénzeszközök	E) CÉLTARTALÉK
C) AKTIV IDŐBELI ELHATÁROLÁS	F) KÖTELEZETTSÉGEK I. Hátrasorolt kötelezettségek II. Hosszú lejáratú kötelezettségek III. Rövid lejáratú kötelezettségek
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	G) PASSZIV IDŐBELI ELHATÁROLÁS
	FORRÁSOK ÖSSZESEN

14. ábra Mérleg séma

A helyi pénz nem pénz, így számvitelbeli kezelése nem a Forgóeszközök / Pénzeszközök között történik, hanem az egyéb utalványokhoz hasonlóan a Forgóeszközök/Követelések között kerül kimutatásra.

3. Hipotézisek, Primer kutatás

3.1 Hipotézisek

A szakirodalom feldolgozása után az alábbi Hipotéziseket fogalmazom meg:

Első hipotézisem a helyi pénz bevezetését kezdeményező szerepét és személyét vizsgálja.

H1: Társadalmi összefogás szükséges a lakosság, a vállalkozások és az önkormányzat részéről a helyi pénz bevezetéséhez és működtetéséhez.

Második hipotézisem a bevezetés és működés mögött levő célt kutatja.

H2: A helyi pénzek bevezetése válsághelyzethez köthető, bevezetésüknek gazdasági hasznokat meghaladó hatásaik vannak

3.2 Primer kutatás

Hipotéziseimet primer kutatással, interjú és kérdőív kitöltésével válaszolom meg.

Személyes és online interjú céljából megkerestem a következő személyeket és intézményeket:

- *Rigac*: Alsómocsolád Önkormányzat,
- *Bocskai Korona*: Hajdúnánás Holding Zrt,
- *soproni Kékfrank*: Soproni Egyetem, Perkovácz Tamás, *Tokaji Dukát*: Tokaj Önkormányzat, Mád Önkormányzat, Golop Önkormányzat, Széchenyi Programiroda, Dr Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő, Dubóczi Dorina Pongráczné Szerencsi Judit könyvvizsgáló,
- *Balatoni Korona*: Veszprém-Balaton 2023 Zrt, Veszprém Önkormányzat, Balatonfüred Önkormányzat, Balatonalmádi Önkormányzat, Várpalota Önkormányzat, Nemesvámos Önkormányzat, Leitold László,
- *WIR*: WIR Bank,
- *Székelly kézfogás*: id Szöcs Lajos,
- *KÖR*: Bordány Önkormányzat,
- *Rábaközi tallér*: Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, Kapuvár Polgármesteri Hivatal.

Voltak, akik nem válaszoltak, vagy egyértelműen elzárkóztak az interjú elől. De 8 személy nagyon kedvesen és részletesen válaszolt a kérdéseimre online vagy személyesen, sőt még

teljesen új információkat is megosztott velem. A továbbiakban erősen kivonatolt formában írom le a 8 db interjú főbb gondolatait. Az interjúk jelentősen megváltoztatták a helyi pénzekkel kapcsolatos szakirodalomból szerzett ismereteim alapján kialakult véleményemet a helyi pénzekről.

Az interjúk nem a saját véleményemet tartalmazzák, a partnereim által elmondottak lényegi kivonatát jelenítem meg.

Látható, hogy településenként nagyon eltérő volt az indok, amiért bevezették, eltérő volt a támogatások célja, eltérő a működési forma és szinte kiszámíthatatlan a lakosság és környező települések reakciója, támogatási szándéka.

Partnereim mind üzennek a helyi pénzt bevezetni szándékozó településeknek, nagyon hasznos egyben látni a sok éves, évtizedes működés alatt szerzett tapasztalatukat.

Előzetesen összeállított kérdőív alapján történt az irányított beszélgetés. Minden partneremet kérdeztem a tervezés, a bevezetés, a működés szakaszáról, a megszűnt helyi pénzekről. Érdekel az elsődleges cél, ami miatt bevezették, megvizsgáltak-e példákat, mennyi időt és pénzt vett igénybe az előkészítés, milyen szempontok vezérelték őket a címletek kialakításánál. Kérdeztem a motivációt a piaci szereplőknél (vevő, szállító, önkormányzat, pénzintézet, állam, Európai Unió), a konkrét támogatásokat és ellenállásokat, a pénzügyi felügyeleti szervek és a hatóságok szerepét. Kerestem a választ, hogy a működés során, kellett-e változtatást tenniük, a vásárlók és kereskedők bevonása hogyan történt, elektronikus forma és más térség bevonása tervben volt-e? Megszűnt vagy be nem vezetett pénzek esetében mi lehetett az ok, mitől kellett volna tartózkodniuk? Rákérdeztem a főbb magyarországi törvényekre, szükségesnek tartának-e módosításokat? A Kereskedelmi és Iparkamaráknak, illetve a már megszűnt Helyi Pénzek Szövetségének milyen szerepet tulajdonítanak? Mit üzennek azoknak, akik most tervezik bevezetni a helyi pénzt?

Több táblázatban 1-10-ig való értékelést vagy szempontok szerinti minősítést kértem beszélgető partnereimtől, melyek értékelése a 4.1 részben található.

A teljes kérdőív a 12. mellékletben tekinthető meg.

3.2.1 Perkovátz Tamás - Kékfrank

HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Európai Szövetkezet, Helyi Pénzek Szövetsége

15. ábra Perkovátz Tamás ³⁴

2022. szeptember 16-án és 2022. szeptember 20-án összesen 3 órát volt lehetőségem online beszélgetni Perkovátz Tamással.

Perkovátz Tamás álmodta meg az első modern magyarországi helyi pénzt, a Kékfrankot. A saját tulajdonú soproni Perkovátz-Ház nevű vendéglőben elfogadták a francia étkezési utalványokat. Egy alkalommal, 2004 környékén elutasította a kibocsátó cég egy 50.000 forintos tétel visszaváltását. Ekkor Perkovátz úr mérges lett, megvizsgálta a létező cafeteria rendszereket. Rájött, hogy míg az üzleti életben minden egyes üzleti vállalkozás kockázatot tartalmaz, egyedül a cafeteria konstrukciók működnek zéró kockázattal. 4 tényező játszik szerepet: a megvásárlótól kért jutalék, a beváltási jutalék, a kamat és a beváltatlan utalványok értéke. Ekkor létrehozta a HA-MI Cafeteria Kft-t - egyértelműen utalva az étkezéssel való kapcsolatra. Kiderült, az utalványok világa egy teljesen szabályozatlan terület. A HA-MI Cafeteria Kft Sopronban és környékén legyőzte a francia forgalmazókat, mert sokkal emberibb és barátságosabb árakat kértek érte. Viszont 2011. év végén egy salátatörvény módosította a kedvezményes adózású utalványok körét, így nem csak a francia utalványok, hanem a HA-MI Cafeteria Kft is kikerült a kedvezményes körből. Ekkor támadt az a gondolata Perkovátz úrnak, hogy a cafeteria tapasztalatit felhasználva készítsen egy helyi kibocsátású pénzt. 2009.09.29-én 123 taggal (ebből 5 külföldi) létrehozta a HA-MI-Összefogunk Európai Szövetkezetet, a Soproni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar aulájában megtartotta az alakuló ülést. A sikerhez hozzájárult a HA-MI Cafeteria Kft sikere, ami egy goodwillnak tekinthető; a környéken mindenki tudta, hogy Perkovátz Tamás kezdeményezései működnek és sikeresek.

Mindennek az alapja az „értékrend függő válaszadás a problémákra”, vagyis a gazdaság csak egy következmény. Egy üzleti szituációban nem biztos, hogy az ár vagy a minőség alapján döntünk. Vannak erősebb preferenciák, pl. a családi vagy a baráti kapcsolatok. A Kékfrank

³⁴ <https://vehir.hu/cikk/13386-sopron-mar-bizonyitott>

utalvány a Magyar Nemzeti Bank Pénzért Nyomdában lett nyomtatva, hogy megfelelő biztonsággal és referenciával rendelkezzenek a címletek. A helyi pénz a szimbolikájával hangsúlyozza, hogy a helyi közösségnek szól, a történelmi Sopron vármegye értékeit vonultatja fel. 2010/2011-ben Perkovátz Úr a soproni Kamara és Közgazdaságtudományi Kar kis delegációjával, 8 fővel kilátogatott Bazelbe, megnézni a WIR működését. Bazelben egy Sörgyár (UlserBier) létrehozását tervezték, de nem volt elég tőkéjük. Míg a kereskedelmi bankok 3% THM-mel kínálták a hitelt, a WIR Bank 0,5% THM-mel ajánlotta a WIR helyi pénzt, tehát ezt választották. Magyarországot tekintve a tranzakciók 70% fölötti nagyságrendje az, ami belülről forog, ami nem megy külföldre. Gyakorlatilag ezt le lehetne bonyolítani egy saját cserebere eszközzel. A SZÉP kártyák vitathatatlanul működnek.

Egyik nagy probléma a Kékfrank utalvány indulásakor a politikai támogatás hiánya volt. A Rajka és Vidéke Takarékszövetkezet kidolgozta, hogy az EUR-hoz és a WIR-hez hasonlóan virtuális pénzként működhessen. A Takarékbank ezt nem engedélyezte (felügyeleti szerve PSZÁF), arra való hivatkozással, hogy nincs deklarálva az Alapszabályban, hogy ezt kivitelezzék. Pedig a magyar és európai jogrend alapgondolata, hogy ami nem tilos, az szabad. A lényeg, hogy a kezdeményezést leállították és a helyi önkormányzat komolyabb szerepvállalását is korlátozták. Ennek ellenére a Kékfrank működött egészen 2018-ig. Később Veszprém és környékén a Balatoni Korona is létrehozásra került.

Másik probléma abban gyökerezett, hogy hiába jött létre a Kékfrank viharos gyorsasággal, kb. 500 elfogadóhellyel, de a vállalkozások saját maguk nem helyezték forgalomba. Az kevés, hogy valaki deklarálja, hogy elfogadja a Kékfrankot. Annyi Kékfrank van a rendszerben, amit aktivizálnak. Ha őszinték vagyunk, a mindennapokban komplikáltabb, ha nem 1, hanem 2 csereeszközt kell használni. Ezért sajnálatos módon 20 millió Ft-nál nagyobb értékű Kékfrankot nem tudtak a rendszerbe behozni. Azért szorult vissza a használata, mert nem volt elegendő helyi pénz a forgalomban. Törvényi előírás miatt a FED csak annyi Kékfrankot nyomtatott, ami mögött 100%-os likvid fedezet volt. Az átváltás 1:1-ben történt, a visszaváltási jutalék 0,25% volt (szemben a bankkártyák 2%-os és a SZÉP kártya 3%-os jutalékával), tehát a gazdasági szereplőknek kedvező volt. A HA-Mi-Összefogunk Európai Szövetkezet havi költsége 1 millió Ft volt, könyvelési és könyvvizsgálati díjból tevődött össze, de mivel nem volt elég pénz a rendszerben, ellehetetlenült a Kékfrank. 1 címlet kibocsátása 34 Ft-ba került, tehát durván 9 millió Ft a címletek kibocsátása. Egyéb indulási költségek, szabályzatok is felmerültek, így 13-15 Ft volt az indulás költsége. Induláskor a HA-MI-Összefogunk Európai Szövetkezet 1 részvénye 100 EUR-ért volt váltható. Szabályozták, hogy egyetlen szövetkezeti tag sem birtokolhat 40 db részvényt, így megakadályozták a szövetkezet kisajátítását. Amikor

megszűnt a Kékfrank, 24 ezer körüli részvény volt forgalomban, melyek kb 10-12%-át érték névértéküknek.

Perkovátz úr elmondta, mind a mai napig nem bánja, hogy belevágott, létrehozta és lezárta a Kékfrankot. Soha senki nem mondta, hogy elverte volna a pénzüket, mindenki tudomásul vette a megszűnést.

A helyi pénz újra bevezetése kapcsán azt gondolja Perkovátz úr, a jelenlegi realitás valószínűleg nem teszi lehetővé. Sokkal erősebbek a világot működtető erők, de abban a pillanatban, ha valami összeomlás lesz, fog újra működni a helyi pénz.

A pénz nem más, mint adósság. Ami forgalomban van, az hitel, amit felveszünk (részleges tartalékrendszer). Az igazi haszon nem a reál szférában, nem a terméket előállítóknál csapódik le, hanem a csereeszköz forgalmazását végzőknél. A jelenlegi kormányzat csökkentette a pénzügyi rendszerrel a külföldi kitettséget, több termék és gazdasági vállalkozás van hazai kézben, mint korábban. Sajnos a magyar ember irigy, inkább a Spar-nak és az Erste Banknak fizet, de nem akarja, hogy a szomszéd utcában élő Józsi gazdagodjon. Pedig, ha Józsi gazdagodna, itthon építené házat, itthon venné igénybe a szolgáltatásokat, az itthoni körforgást erősítené.

A gazdasági élet szereplőinek motiválása nem gazdasági kérdés. Óriási tévedés. Ez társadalmi kérdés és ennek a megváltoztatása az oktatáson, nevelésen keresztül történik. A jelenlegi rendszerünk nehezen tud formálni, inkább tömeget képez. A Kékfrank, nem oldja meg a problémát, viszont olyan, mint egy katalizátor, képes katalizálni a folyamatokat, erősíti, hogy legyen egy helyes, a másikat is megbecsülő, elfogadó identitás. Az embernek 4 alapvetése van, amire szüksége van életében: fizikai folyamatok, anyagi eszközök, érteni kell a világot és a lelki aspektus. Amikor a döntéseinket meghozzuk, ha nem vagyunk képesek felfogni, hogy a közösségünk lényeges, és csak egoista módon működünk, akkor gyakorlatilag a saját magunk sírját ássuk. Az egész rendszert egyben kell nézni, és azt mondhatjuk, a gazdaság az alárendelt része az egésznek. Akkor tudunk boldogan élni a világban, ha egy közösség részét alkotjuk, és a lehetőségekhez képest a humán és materiális környezetet a saját irányításunk alatt tartjuk. Vissza kell nyúlni Arisztotelészig. Ő 4 alapvetést határozott meg: legyen az ember bátor, mértéktartó, körültekintő és igazságos. Ha ezek megvannak, akkor lehet a gazdaságot is úgy működtetni, ahogy kell. Szerényen tudomásul kell venni, hogy semmi sem tökéletes, nem lehet tökéletes rendszert létrehozni. Minél szofisztikáltabb rendszert hozunk létre, ahhoz, hogy a környezetünkkel kapcsolatba lépünk, annál instabilabbá válik, tehát látszólag előre megyünk, de a saját sírunkat ássuk meg. Ebben a rendszerben alázatosan és a lehetőségekhez képest megfelelően kell létezni és figyelembe kell venni, hogy a világ komplex. Egyrészt szükségünk

van biztonságra, hatékonyságra, de optimumra is törekedni kell. A helyi pénz nem egy világmegváltó jószág. Ez egy picike eszköz, ami képes katalizálni a fent leírt folyamatokat. Erősíti a közösség- centrikus identitást, erősíti a helyi gazdaságot. Nem oldja meg a világ problémáit, de hozzájárul annak egészségesebb működéséhez. Figyelni kell a környezetünkre, egyedül nem lehet életben maradni, tehát ügyelni kell arra, hogy a másik is megmaradjon.

Állami és Önkormányzati támogatást nem kapott a Kékfrank. Minden a közösség összefogásából származott. Ellenállásként említhető, hogy bár indulásnál csönd volt, de később a PSZÁF érdeklődni kezdett, többszöri találkozások alkalmával bekértek minden anyagot. Mindent rendben találtak, nem folytattak tiltott pénzügyi tevékenységet a Kékfrankkal, 100%-os likvid fedezet volt, minden átváltást a bank végzett. Ekkor tájékoztatták a kibocsátót, hogy ez büntetőeljárás volt, gyanúsítottként kezelték őket az eljárás alatt. A hatóságok ellenőrzése 2015 környékén kezdett csökkenni, amikor már érzékelték, hogy sikerült kordában tartaniuk a helyi pénz kezdeményezést, sőt már kezd csökkenni a népszerűsége.

2012-ben hatalmas érdeklődés övezte a Kékfrankot, Perkovátz úr az egész országban előadásokat tartott. Ekkor a Kékfrank, a Balatoni Korona és a Bocskai Korona alapítói létrehozták a Helyi Pénzek Szövetségét. Indulás előtt felmérték, mi szükséges ahhoz, hogy a kezdeményezés életképes legyen. A kezdeményezést nyilvánossá tették Sopronban, nagy lelkesedéssel csatlakoztak a gazdasági élet szereplői. Az első hívó szóra 123 magánszemély és vállalkozás létrehozta a Ha-Mi-Összefogunk Európai Szövetkezetet. Elkészült a Kékfrank kiadvány. Létrehozták a www.szechenyiszobor.hu weboldalt, melyben Széchenyinek a hazaszeretetről vallott gondolatával azonosultak. Széchenyi, a legnagyobb magyar szobrán elhelyezték a feliratot: *„A hazaszeretet azon szent láng, melyért, bármily gyermeki érzelemnek gúnyolják is azt a világ hidegen számító cosmopolitái, nincs mit pirulnunk, mert a legtöbb magasztos cselekedet mégis innen vette, innen veszi, és innen fogja venni a Földön eredetét.”* (részlet Széchenyinek 1846-ban, az Akadémia decemberi ülésén elhangzott beszédéből). Az egyes aranyozott betűk felett védnökséget lehetett vállalni, ezzel szimbolizálva, hogy a vállalat nyilvános és áldozatokkal is társul. Egy betű 10.000 Ft vagy 35 EUR volt, védnöke egy 3 nyelvű díszes oklevelet kapott. 53 településen 378 fő vállalt védnökséget, a weboldalon név, számítógép által kiosztott betű és földrajzi elhelyezkedés alapján is lehet keresni. Az szobor avatási ünnepségről video készült és televíziós interjú.

Perkovátz úr meglátása szerint nincsenek véletlenek. Utólagos megfigyelés, hogy a Kékfrank szimbóluma a szőlőfűrt, a Bocskai Korona szimbóluma a kalász, a Balatoni Korona szimbóluma a bor, tehát a 3 hazai pénz jelképeiben a kereszténység szimbólumait tudjuk azonosítani.

Abból a célból, hogy megismerjem a hátteret és a helyi pénz létrehozása mögött álló miértet, valamint hogy megértsem a helyi pénzek szerepét országunk életében, Perkovátz Úr megosztotta velem 2013.11.21-én megtartott „A szülőföldünk értéke, közösségünk ereje” című előadását³⁵, melyre mindenképp őt megnevezve hivatkozom. Az előadás diái közül több megtalálható a 3. mellékletben. Ezen előadásban nagyon szemléletesen bemutatta a helyi gazdaság, így a helyi pénz erejét. Ha Józsi bácsi 120 Ft-ért adja az 1 kg krumplit, abból 10 Ft kerül külföldre, mert a gépet onnan vásárolta, viszont 110 Ft az országban marad. Ha a Tescóban vásárolunk krumplit 80 Ft/kg-ért, 5 Ft marad az országban, 75 Ft külföldre kerül, ráadásul Józsi bácsi is tönkremegy, állami támogatásra szorul. Matematikailag levezethető, hogy hosszútávon mindenképp, de már középtávon is jobban jár az ország a hazai vásárlásokkal. Dr. Lóránt Károly közgazdász adatait felhasználva Perkovátz úr bemutatta, mekkora arányban van külföldi kézben a magyar gazdaság. A GDP és a nemzeti jövedelem közötti különbséget tekintve 2011-ben 1380,8 milliárd Ft ment ki az országból. A forintkiáramlás 1 főre lebontva évi 138 eFt volt, 1 dolgozóra vetítve pedig évi 354 eFt. Ha ehhez az adathoz hozzászámítjuk az adósságállományt, ami akkor 80% volt, 1 dolgozóra vetítve majdnem 2 millió Ft került ki évente külföldre (havonta kb. 161eFt). Hozzá kell tenni, az államháztartás 80%-os adósságához ha hozzáadjuk az önkormányzatok, a vállalatok és a lakosság adósságállományát, akkor KSH adat szerint kb. 200%-ot kapunk. Ausztriában 1.500 EUR (kb. 450.000 Ft) a havi átlag nettó fizetés, Magyarországon 140.000 Ft. Ennek oka az, hogy a magyar termelékenység 70%-kal alacsonyabb, illetve a fent levezetett 161.000 Ft külföldre kerül az eladásítás, a tőke és kamat törlesztés miatt. Ez nem összeesküvés elmélet, hanem szigorú, matematikailag igazolható számítás. Tény, hogy nem mindegy, kinél van a pénz. De összességében, ha országon belül marad a pénz, akkor az egész nemzet jobban jár; ha kiáramlik, rosszul járunk. A lényeg közgazdaságilag az, hogy ne a GDP-t nézzük, hanem a magyar nemzeti jövedelmet. A közösségünk szereplői természetes és humánkörnyezetben működnek, vannak köztük szegény és elégedett családok is. Szükségünk van gazdálkodásra és pénzintézetekre. Mindezt szabályozza az állami és a helyi intézményrendszer. A folyamat mozgatórugója az, hogy az ember anyagi, fizikai, erkölcsi, lelki és szellemi igényeit ki akarja elégíteni. Jelen pillanatban a környezetünk egy része már „piros”, minden külföldi kézben van. Emiatt az igényrendszer is deformálódott, felértékelődött az anyagi és fizikai igény. Az egész rendszert összekötő pénz is „piros”, külföldi kézben van. Emögött nem tudjuk kik állnak, mert ők szeretnek a háttérben maradni. Az ő érdekük a forrás, a profit kivonása az országból, igazi

³⁵ Perkovátz Tamás előadás

céljuk a profit realizálása, a felvásárlás. Ha ennek nem szabunk gátat, minden az ő kezükbe kerül. Annyira elbutítanak bennünket, hogy elhisszük, hogy amit ők mondanak, az a mi érdekünk. A helyi pénz kibocsátók célja, hogy szülőföldünkön éljünk boldog és tartalmas életet, szellemi, lelki, erkölcsi, fizikai és anyagi igényeinket kielégítve. Erre akkor van lehetőség, ha hazai kézben van a humán környezet, a materiális környezet és a gazdálkodás. Legyen erős helyi gazdaság, a közösség tulajdonában. Ennek a rendszernek a szélén helyezkedik el a helyi pénz, ami nem más, mint egy katalizátor. Az egész rendszer motorja pedig az összetartó közösség. Ha a helyi pénzt és a valódi pénzt összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy a valódi pénz titkolózik, elbújik, magánérdekeket szolgál és idegenek kezében van; a helyi pénz a közösséget szolgálja és a mi kezünkben van. A mai rendszerben a reálszférában a verseny és a munka természetes és normális. De a helyi pénzt kibocsátók azt mondják, hogy a csereeszközön való nyereszkesedés, annak manipulálásával elért eredmény és a hedonizálás erkölcstelen, megengedhetetlen. A végeredményt nézve láthatjuk, hogy a jelenlegi rendszer tömeget szül, a helyi pénz rendszere összetartó közösséget eredményez. Összefoglalva a helyi pénz, mint katalizátor értékteremtő és összetartó környezetet, erős helyi gazdaságot hoz létre. Minden egyes család szempontjából az a jó, ha értéket tudnak teremteni. A helyi pénz rendszerének lényege: közösségünk ereje. Hajdúnánásba 5 irányból lehet bemenni, minden bejáratnál ki van írva: „Városunk értéke, közösségünk ereje” – tőlük kölcsönözte Perkovácz úr magát a gondolatot és azóta büszkén hirdeti: „szülőföldünk értéke, közösségünk ereje.”

Idealista megközelítés és csak részben igaz, hogy a helyi pénzek sikere kizárólag az adott közösségen múlik. A legfontosabb, hogy a közösség megfelelő vezetőt válasszon, olyat, aki értékrendet közvetít a közösség felé

Perkovácz Úr meggyőződése, hogy nincs lehetetlen, csak tehetetlen, bármit elérhetünk az életben, amennyiben az elégséges és megfelelő mennyiségű áldozatot hajlandóak vagyunk meghozni. Határ a csillagos ég, de fel kell mérni, hogy megéri-e az áldozathozatal és van-e realitása? Jelen pillanatban úgy ítéli meg, hogy még nem értek meg a feltételek teljes egészében. Akkor szabad belevágni a helyi pénz bevezetésébe, ha a helyi közösség döntéshozói is mellettünk állnak. Meg kell küzdeni és meg kell kísérelni, ismerve a lehetőségek határát és a maximumot kihozni belőle.

Ha most állna a bevezetés előtt, leginkább a környezetet tesztelné. A környezetet és a gazdasági folyamatokat nem lehet elválasztani egymástól, komplex rendszerben kell értelmezni, a bizonytalansági tényezőket is figyelembe véve. A helyi pénzekkel nem lehet megoldani a világ problémáit. Nem bánta meg, hogy belevágott, bár jelenleg úgy tűnik, hogy megbukott, hiszen megszűnt, de nem így van, hiszen jelen kutatás témája is a helyi pénz, tehát tovább él.

Törvénymódosítási igénynek vagy lehetőségnek jelen helyzetben nem látja realitását. A kitörési pont az oktatás és a nevelés.

Perkovátz úr tanácsa a helyi pénzt most bevezetni tervezőknek: mindent a közösség szempontjából fogjanak meg, a lényeg a közösség. De a jelenlegi helyzet nem igazán alkalmas erre.

3.2.2 Leitold László – Balatoni Korona

16. ábra Leitold László ³⁶

2022. szeptember 26-án adott nekem online interjút Leitold László.

Leitold László, a Balatoni Korona Zrt elnök vezérigazgatója álmodta meg a Balatoni Korona helyi pénzt 2011-ben, Veszprémben. A bevezetés elsődleges céljaként 3 szempontot említett: a helyi vállalkozások erősítése, a helyi lakosságnak kedvezmények nyújtása és legfontosabbként egy közösség létrehozását. Válsághelyzet nem volt Veszprémben, így ez nem jelent meg a motivációk között. Magyar és angol nyelven bocsátották ki a Balatoni Koronát, hamisítás elleni védelemmel, történelmi nagyságok és épületek megjelenítésével az utalványokon, melyeket Vagyóczky Károly, a forgalomban levő forint bankjegyek tervezője tervezett. A grafikai biztonsági elemeket a Jura-Trade Kft tervezte, aki a világ 70 országának tervez pénzeket biztonsági szempontból. A nyomtatással a részvényeket, állampapírokat is előállító nyomda lett megbízva. A hamisítási kockázatot kizárták, soha 1 db-ot sem találtak, ami hamis lenne. 7 Önkormányzat csatlakozott a kezdeményezéshez. A működő példák megvizsgálását nagyon fontosnak tartja, Sopronba utaztak és meghívták magukhoz Perkovátz Tamást, a soproni Kékfrank létrehozóját. Külföldi tanulmányút a költségek miatt nem történt, de Perkovátz Tamás volt Svájcban, így a tapasztalatokat át tudta adni. A társadalmi előkészítés részeként a helyi polgárokat tájékoztatták nyomtatott anyagokkal, helyi televíziós beszélgetésekkel és közösségi rendezvényeken történő megjelenésekkel. SWOT analízist készítettek, közvélemény kutatást nem tartottak. A vevőt egyértelműen az árenda motiválja, a szállítót a növekvő forgalom, az önkormányzatot a közösség és a büszkeség. A pénzintézet forintban mérhető haszna nem nagy, így a helyi közéletben való részvétel ösztönzi a helyi pénz használatára. Az államnál és az Európai Uniónál nem találtak motiváló tényezőt. Balatoni Korona részére nyújtott konkrét támogatásokkal kapcsolatban kérdésemre Leitold László elmondta, hogy az Állam támogatása a jogilag szabályozott keretekre korlátozódott. A helyi önkormányzatok eltérő mértékben támogatták a Balatoni Koronát, de összességében nagyon lényeges a helyi önkormányzatok szerepe. Akik komolyan gondolták, önkormányzati jutalmakat, díjakat, helyi pénzben fizettek

³⁶ <https://vportre.hu/cikk/47-leitold-laszlo>

ki, bérleti díjakat helyi pénzben fogadtak el. Vállalkozók közül a lelkesebbek propagálták, elfogadóhelyi matricák kerültek kihelyezésre és szóbeli tájékoztatást nyújtottak. A lakosság és a turisták inkább érdektelenek voltak. A Balatoni Koronával szembeni konkrét ellenállást boncolgató kérdésekre válaszul megtudtam, hogy az MNB esetében a hatalomféltés jelent meg, az önkormányzat nem hitt benne, nem tett semmit, a vállalkozók egy része ugyanígy, a lakosság nem volt aktív, ha megkapta cafeteria vagy egyéb jutalomként, elköltötte szívesen, de egy lépést sem tett azért, hogy szerezzen. Veszprém főutcáján volt egy nyitva tartó bolt, ahol vásárolhatott volna és a kedvezményeket használhatta volna, de ide csak elvétve tévedt be valaki. Turistákra ugyanez volt a jellemző.

Az MNB PSZÁF részlege, kőkeményen vizsgálta a Balatoni Koronát. Pénteki napon volt az ünnepélyes fogalomba helyezés, Navracsics Tibor akkori igazságügy miniszter helyezte forgalomba. Következő pénteken már ott volt a 10 oldalas kérdőív, csatolva, hogy milyen rendkívüli vizsgálatot indítottak, ezekre kérik hétfő reggelig a választ. Felkészültek voltak szabályzatokkal és mindennel, nem találtak semmi hibát a PSZÁF, de ezt többször megismételték, sőt helyszíni vizsgálatot is tartottak. Soha semmilyen büntetést nem kapott a Balatoni Korona. Attól félt a hatóság, hogy külön pénzrendszer jön létre, ami aláássa a forintot. Hiába mondták a kibocsátók, hogy ez pont olyan, amikor az elefánt fél a kisegértől, ezek nem összehasonlítható volumenek. Később azt gondolta a hatóság, hogy a Balatoni Korona forgalmazói ellopják az emberek pénzét, azért ellenőriztek, de mindig mindent rendben találtak. 42 millió Ft volt a nyitó alaptőke, az összes forgalomban levő pénznek letették a fedezetét a bankba, nem volt olyan időpillanat, amikor fedezetlenül lett volna kint bármilyen pénz. A PSZÁF többször véleményt nyilvánított, a NAV felé megküldésre kerültek a bevallások, mindig minden rendben volt a Balatoni Koronával.

A Balatoni Korona írott és szóbeli szlogenje: „Közös értékünk”, arculata a korona címer (pl. minden levélpapíron megjelent). Marketingre keveset költöttek a bevezetéskor, úgy gondolták, ha a kibocsátókat meg tudják győzni, érdekük lesz, hogy használják.

A Helyi Pénzek Szövetségének létrehozásában partner volt a Balatoni Korona a soproni Kékfrankkal és a Bocskai Koronával közösen, nyilvános és zártkörű egyeztetések történtek rendszeresen.

A Balatoni Koronát elfogadó szállítókat a forgalom növekedése ösztönözte a használatára. A kibocsátók kifejezetten ügyeltek, hogy multival ne kössenek szerződést, még CBA-val sem. Kizárólag olyan vállalkozóval szerződtek, akinek maximum 3-5 boltja volt. Pl. ausztriai szállodák megkeresték őket, de ez ellentétes volt a céljukkal, mert nem kivinni akarták a vásárlóerőt, hanem itt tartani, így nem kötöttek velük szerződést. A vevőket %-os

kedvezményekkel ösztönözték Balatoni Koronával való vásárlásra. Az igazgatóságából senki soha tiszteletdíjat nem vett fel, abszolút önkéntes alapon csinálták, a lehető legkisebb költséggel. Kevesebb költséggel már nem lehetett volna működni.

Leitold László meglátása szerint ilyen nagyságrendnél nem értelmezhető a helyi pénzek importra, a környezetvédelemre, a fenntartható fejlődésre vagy felesleges áru fuvarozásra gyakorolt hatása.

Leitold úr egyetért azzal a megállapítással, hogy a helyi pénz sikere kizárólag az adott közösségen múlik, de sajnos a Balatoni Korona esetében azt kellett megállapítaniuk, hogy nem elég érett Veszprém és környéke erre, lehet, hogy általánosságban Magyarországra is ki lehet terjeszteni a megállapítást. A helyi pénz használatánál a termék ára súlyozott, minél szegényebb egy ország, annyival fontosabb a termék ára, akár a minőséggel szemben is.

A vevők meggyőzésének leghatékonyabb módja a lakosságtudatos nevelés gyerekkortól. Mint ahogy a szelektív hulladék, mikor bevezették Magyarországon egyik napról a másikra nem értette meg az ország. Ezt pl. a McDonalds vagy a Lego 100%-ban megvalósította, marketingileg bele nevelte a gyerekekbe. Ezt a fajta tudatosságot az államnak kellene felépítenie, de ettől még nagyon messze vagyunk.

Az elektronikus formában való bevezetés gondolatával komolyan foglalkoztak, már a Bank Of China-nak programokat író magyar céggel felvették a kapcsolatot, de a megvalósítás túl nagy beruházás lett volna. Ugyanúgy, mint a bankoknak 2 nagy szervert kellett volna beszerezni és üzemeltetni, ha az egyik megáll, a másik tartalékként belép, hálózatokat kiépíteni, stb. 4 évvel ezelőtti áron ez minimum 100 millió Ft-ba került volna, de nem volt rá fedezet. Itt léphetne be ismét az állam szerepvállalása, de ezt nem érezte fontosnak.

A teljes Balaton környékének, mint régióknak a bevonása tervben volt. 7 önkormányzat esetében ez sikerült, bár az Önkormányzatok közül igazi támogatást egyedül Veszprém nyújtott. Siófokkal tárgyalásokat folytattak, de elég elutasító volt az Önkormányzat, azt mondták, ha majd működik a rendszer, ők is belépnek. Hévíz és Keszthely Önkormányzatokkal előrehaladott tárgyalások zajlottak a nagyobb forgalom reményében, de polgármester változás történt 2014-2015 között, így nem kötöttek szerződést.

A Balatoni Koronának 200-210 elfogadóhely volt, a soproni Kékfranknak 800. Kidolgozásra került a cafeteria rendszer a Balatoni Koronára és a Kékfrankra. Ekkor az állam a franciákat és a helyi pénzeket elutasította, csak az Erzsébet utalványt emelte törvényi szintre, ezzel kizárt mindenkit az üzletből. Pedig a helyi pénzek bevonása esetén az állami bevétel nem csökkent volna, de a helyi pénzeknek nagy segítség lett volna.

Az eredeti elképzelésen nem kellett változtatni a Balatoni Korona működés során, hisz az jó volt. Inkább meg kellett békülni azzal, hogy néhányan még ha ellene nem is tettek, de mellette sem, egy gyufaszálat sem. Másik terület, hogy amikor bevezetésre került a Balatoni Korona, 7% körüli volt az alapkamat, aztán csökkent folyamatosan, így a hozott kamat folyamatosan csökkent, de hát ezzel sem lehetett mit tenni.

Leitold úr meglátása szerint a felhasználói / társadalmi közömbösség volt a legfőbb ok, ami miatt nem működnek egyes helyi pénzek.

Ha most járna a tervezés, bevezetés szakaszában a Balatoni Korona, akkor Leitold úr késleltetné még kb. 20 évet, hátha akkorra kicsit öntudatosabb lenne a nemzet, megértenék azt, hogy fontos a szelektív hulladékgyűjtés, a takarékoskodás a vízzel, kevésbé szennyeznék a környezetet. Ekkor talán megértenék, hogy áttételesen ami itt vehető meg és helyi, azt kell támogatni. A tudatosság nagyon hiányzik, mert ha helyben vásárol a lakos és nem a multinál, lesz Erzsikének munkahelye, de mivel nem ismeri Erzsikét, ez nem érdekli őt. Ezt az összefüggést a többség nem értette meg.

Fontos, hogy az önkormányzat 100%-os támogatást nyújtson, hisz az neki nem kerül semmibe. Vannak olyan jutalmak, díjak (munkabér kivételével), kulturális hozzájárulás, amit lehetne helyi pénzben fizetni. Veszprémbe a színház is elfogadóhely volt. Meg kell ragadni minden lehetőséget, adni kell saját dolgozóknak és saját lakosságnak egyaránt, mert akkor a pénz biztosan helyben marad.

Szállítók esetében a cél az lenne, hogy mindenki szervezzon be pl. 10 saját beszállítót, akinek tud ezzel fizetni és így engedményeket kap. Volt olyan vállalkozó Veszprémbe, aki a borraivalót koronában adott. A vállalkozóknak érdekük lett volna a Balatoni Korona használata, de amikor jól ment soruk, azért nem foglalkoztak vele, amikor rosszul ment az üzlet, akkor pedig eszükbe sem jutott ez a lehetőség.

Vevők esetében a nevelés és öntudat a kulcstényezők a sikerhez.

A legfőbb előny a helyi pénz használatánál a büszkeség és az öntudat, az az érzés, hogy "ez a mi pénzünk", ez saját pénz, ezt csak mi használjuk. Pl. a Hajdúságban történelmi hagyományokból adódóan megvolt mindez, így működött a Bocskai Korona. Igaz, szerencsájük is volt, hogy 1 önkormányzatuk volt, aki teljesen mögéjük állt és pl. a helyi piacon a bérleti díjat vagy helyiségbérleti díjat csak Bocskai Koronában voltak hajlandók elfogadni. Önkormányzati cégek pl. szállítás díjként elfogadták a Bocskai Koronát, helyi fürdőbe belépésnél 30% kedvezményt adtak Koronával történő fizetésnél.

Az importra nincs hatásuk a helyi pénzeknek, de a felesleges áru fuvarozásra kis mértékben igen.

Hátrányként leginkább a nemtörődömség jelentkezik.

Az ország törvényeit áttekintve megállapítható, hogy a hitelintézeti törvény jól le van szabályozva, a törvényalkotók a Hitelintézeti törvényt előzetes véleményezésre kiküldték nekik és a javaslatok 80%-át be is vették a törvénybe. Személyi Jövedelemadó törvényben, Általános Forgalmi Adó és Társasági Adó törvény nincs módosítási lehetőség, mert mihamarabb kedvezményt adna az állam, rögtön ellenérdekeltté is válnak, hisz csökkenne a bevétele. Közbeszerzési törvény esetében, törvénymódosítás nélkül is 2 közbeszerzésnél megcsinálta Veszprém városa, hogy előnyt élvez az a vállalkozó, aki egy részét koronában fizeti. Ez a feltételkiírás nem ellentétes a közbeszerzési törvénnyel, mindenki elfogadta. Ezt a lehetőséget lehetne törvényi szintre emelni, hogy előnyt élvezzen az, aki a közbeszerzés összegének minimum az 5-10%-át helyi pénzben fizeti. Ez nagyban fellendítené az adott helyi pénz keresletét.

A magán és civil kezdeményezések kevésbé sikeresek, ezt bizonyítja Sopron példája, akik haragban voltak az Önkormányzattal és emiatt sokféle plusz nehézséggel néztek szembe. Az önkormányzati kezdeményezés sikere valószínűsíthető. Az állam messze van, így ha ő indítaná a helyi pénz bevezetését, biztos kudarcot eredményezne. Az államnak ebben a helyzetben a helyi érdeket kellene képviselnie, ami helyenként eltérő (pl. Debrecen nem azonos Nagykanizsával), így a kezdeményezés ellentétes lenne az állam létével, hiszen az államnak a magyar érdekeket kell képviselnie. A helyi vállalkozások kezdeményezése jó lehet, de önmagában nem lehet elég. Akkor sikeres egy helyi pénz bevezetése, ha az önkormányzati, a magán és a vállalati kezdeményezés együtt, összefogva indul el. A személyes példamutatás nagyon fontos az eredményességhez.

A vevők ingerküszöbe igazából nagyon tág, bármit megvesznek, ha jól van előadva. A földrajzi korlát körülbelül 50 km, a kistérség határáig terjeszthető. A Balatoni Korona esetében a Balaton teljes környékét nagynak érzeték, az Északi partot célozták meg, inkább Keszthelytől-Siófokig. A helyi pénzhez a bizalom effektíve megszerezhető, de nehéz, nulláról kell indulni, mert korábban senki sem hallott róla.

Működőképesnek lehet abban az esetben, ha a pozitív feltételek megvannak.

A helyi Kereskedelmi és Iparkamarák hatékony segítséget nyújthatnának, ha megmaradnának a szerepükben és pl. fórumokon egy-egy előadásra meghívnák a helyi pénzek képviselőit. Nagyon hasznos kezdeményezés volt a Helyi Pénzek szövetsége, ahol az alapítók a szükséges tapasztalatokat megoszthatták egymással, akár még egy ellenőrzésnél is segíthettek egymásnak. A Balatoni Korona Zrt jelenleg Európa Kulturális Fővárosa (EKF) 2023 Zrt néven működik jelenleg, de már teljesen átalakult a működése és a céljai.

A helyi pénz bevezetése sok munkával jár, ezért Leitold úr azt tanácsolja azoknak, akik most tervezik bevezetni, hogy várjanak. Várjanak addig, amíg tudatos lesz a lakosság a klíma, a felmelegedés és egyéb kérdésekben, amíg a gondolkodás és a cselekedet összhangba kerül, csak akkor tud közösségi kérdésekben is előrelépés történni. Nem időszerű ma még a helyi pénz, sajnos a fogadó és kibocsátó közeg jelenleg nincs azon a kollektív szinten, hogy ezt megértse.

3.2.3 Alsómocsolád Önkormányzat – Rigac

2022. szeptember 20-án volt online interjúalanyom Balogh Anikó, Alsómocsolád Község Önkormányzatának képviselője és az Alsómocsoládi Szövetkezetnek az elnöke.

A Rigac a Magunk kenyere helyi gazdaságfejlesztési programnak a részeként került bevezetésre. 2012-ben kezdték el körbejárni a lehetőséget. A 2008. évi gazdasági világválság hatásai még érződtek, a vásárlóérték és az életminőség csökkent Alsómocsoládon, romlott a lakóingatlanok állapota, a munkanélküliség országos átlag feletti volt, a háztáji gazdálkodás szinte teljesen eltűnt. A cél a 307 fős falu fennmaradása, az értékmegőrzés és az erőforrásokkal való gazdálkodás volt. Fél év előkészítést igényelt a bevezetés. Közösségi, társadalmi tervezés történt, együtt gondolkodott a község lakossága, illetve egy szakértői csoport segítette a munkájukat. Mivel a lakosság részese volt a Rigac megvalósításának, sajátjának tekinti. Induláskor 2 hetente voltak közösségi megbeszélések, mára fél évesre módosultak. Biztonság tekintetében az Állami Pénzverdéhez fordultak papír, sorszámozás, hologram került a címletekre. Fémpénz kibocsátásán is gondolkoztak, de 2.700 Ft lett volna darabja, így ezt elvetették. A névadó Rigac Jancsi Baranya vármegye híres betyárja volt az 1860-as években. A bevezetés költsége a szakértők 200.000 Ft-os utazási költségéből állt, illetve 150.000 Ft volt a grafikai tervezés és 208.000 Ft a nyomdai költség. Minden más önkéntes, közösségi alapon történt. 2013-ba Alsómocsolád Önkormányzata bocsátott ki 7.500.000 Ft Rigacot, majd egy törvényi változás miatt be kellett vonni a címleteket és 2016-ban a Mocsoládi Cognitív Mentor Közhasznú Nonprofit Kft bocsátott ki 5.000.000 Ft értékű Rigacot, mely fedezete 100%-ban banki letétbe került, az MNB felé a bejelentések megtörténtek. Ötletmorzsákat merítettek a soproni Kékfrank, a Balatoni Korona és a Bordányi Korona működéséből, de egy az egyben átültetni egyiket sem tudták. Hatóságok közül MNB-n túl a NÉBIH kereste meg Alsómocsoládot, illetve a NAV jó kapcsolatban vannak.

A vevők örültek a Rigacnak, hiszen korábban egy adag babgulyást kaptak ajándékba, most viszont ők dönthettek, mire váltják be. Kedvezményeket nem kapnak a vásárláskor, viszont egyértelműen jobb minőségű terméket tudnak vásárolni, azonos áron. A helyi szállítók azt tapasztalták, hogy a vásárlóérték 80%-a rajtuk folyik keresztül. Jelenleg 1.800.000 Ft értékű Rigac van forgalomban. Az Önkormányzat célja alapfeladatának ellátása, az életminőség javítása, nála nem jelentkezik gazdasági előny. A Szövetkezet pedig saját missziójának tekinti. Makrogazdasági jelentősége nincs a helyi pénz használatának. Elszámoló Központ működik 1 fő munkatárssal.

Alsómocsoládon a helyi közösség belső összetartása meghaladja az országos átlagot. A falut vezető személye azonos 1992-től. Erőteljes az identitástudat, a közösségi gondolkodás.

A Magunk Kenyerén program 4 pilléren nyugszik. A mezőgazdasági élénkítő program keretében maximum 300.000 Ft hitelt nyújt Rigacban, állatok és takarmány vásárlását finanszírozza. A helyi szolgáltatások beindulását segítő program arra ösztönzi a közösséget, hogy szolgáltatásokkal vagy termék értékesítéssel segítsék a közösséget. A lakás felújítási és korszerűsítési program keretében 200.000 Ft összegű vissza nem térítendő támogatást és 200.000 Ft összegű kamatmentes kölcsönt lehet igényelni Rigacban. Induló vállalkozások kaphatnak 1.000.000 Ft hitelt és 200.000 Ft vissza nem térítendő támogatást. A Rigac maga pedig, ami egy forgatható utalvány a hivatalos fizetőeszközt, a forintot kíméli. Az Önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat (pl. talajművelés, személyszállítás, házi szociális gondozás, teleház, stb) lehet Rigac-ban fizetni. Tehát Alsómocsolád esetében komplex gazdaságfejlesztési programról beszélünk.

Elektronikus formában nem tervezték bevezetni, egyéb községek bevonásában nem gondolkodtak.

Más térségek megszűnési okának azt gondolja Alsómocsolád, hogy nem jó a menedzsment felépítése, finomra hangolása, nem folyamatos és nem átgondolt a kommunikáció, nem köteleződnék el a helyi pénz vagy közösség iránt. Ha kimarad a lakosság a tervezésből, csak egy szűk kör irányít, a kihívás pedig túl sok, valószínűleg nem lesz hosszú távon sikeres a kezdeményezés.

Jogszabályi változás kapcsán felmerült az a kérdés, hogy ha a forintnak nincs aranyfedezete, a helyi pénznek miért kell, hogy 100% forint fedezete legyen? Mivel rövid az ellátási lánc, ezért áfa mérséklés vagy megszüntetés segítség lenne. Cafetéria elemként Alsómocsolád jelenleg is használja a Rigacot, fizet jutalmakat helyi pénzben.

A személyes példamutatás nagyon fontos, illetve a gyermekek bevonása. A Rigacot bemutató rendezvényen minden felnőtt és gyermek alanyi jogon kapott a helyi pénzből, hogy tudja költeni, ismerjék meg.

A helyi kamarák jelenleg sem pozitív, sem negatív nem játszanak szerepet a Rigac életében, de hasznos lehetne egy együttműködés. Ugyanígy a Helyi Pénzek Szövetségéhez hasonló együttműködés is mindenkinek a javára válna, a különböző tudást és módszereket meg lehetne osztani egymással.

A tanács a most bevezetők részére: a jogszabályi környezetet alaposan meg kell ismerni, elemezni kell. A működő jó példákat meg kell nézni és adaptálni. A társadalmi tervezés legyen minél szélesebb körű, mindenki gondolatát meg kell ismerni.

3.2.4 Veszprém Önkormányzat – Balatoni Korona

2022. szeptember 26-án volt Dr. Józsa Tamással, Veszprém MJV Polgármesteri Hivatal kabinetfőnökével, irodavezetőjével (stratégiai ügyekben) az online interjúm.

A Balatoni Korona Veszprémben Önkormányzatnál való bevezetése Porga Gyula polgármester nevéhez kötődik, ő 2010-től a város vezetője. Már az első költségvetés elfogadásakor tett polgármester úr olyan előzetes ígéreteket, javaslatokat, hogy az önkormányzat és térsége helyi gazdaságfejlesztése irányába el szeretne indulni. Ez egyrészt intézményi racionalizáció volt, másrészt egyfajta gazdaságfejlesztési program elindítása. A helyi motor, Leitold László, a Kinizsi Takaréknál helyi fiókvezetője volt. Leitold László és Perkovátz Tamás közös gondolkodása hozta létre a Balatoni Koronát. Technikai –operatív részben képviselte a várost Dr. Józsa Tamás, hárman bábáskodtak az új helyi pénz felett. A szervezeti keretek kialakítás volt a legizgalmasabb, egy Zrt került megalapításra végül. 20 millió Ft önerővel indultak. Az önerő felét Veszprém város adta, a többit a kisebb tagok, Veszprém 51%-kal volt tulajdonos. Összesen 25-30 millió Ft indulási költség volt a nyomdát és egyéb alapítási költségeket is beleértve. Fél évet igényelt az operatív előkészítés és ezt megelőzően fél évet a gondolkodás. Mivel pénzügyi válság után voltak, az elsődleges cél az értékek helyi cirkulációban való megtartása volt, hogy a helyben megtermelt érték helyben kerüljön felhasználásra.

A Balatoni Korona méreteit tekintve 1 centiméterrel volt szélesebb, mint a magyar forint. A biztonsági elemei megegyeztek a magyar forintéval.

Kezdetben heti rendszerességgel voltak megbeszélések. Almádiban, Füreden, Veszprémben, Várpalotán megkerestek különböző fórumokat, a kamarát, kiskereskedelmi cégeket, egy kollégának kifejezetten ez volt a feladat. Szinte minden második nap közösségi rendezvényeken megjelentek. A kibocsátó társasághoz is lehetett csatlakozni, de beváltói partnerséget is választhattak a cégek és hozhattak új partnert. Helyi újságon keresztül tájékoztatták a lakosságot, a Veszprémi 7 Nap című Önkormányzat által támogatott újságban ott voltak az elfogadóhelyek. Többször voltak interjúk helyi elfogadókkal. A honlap nagyon jó volt, az volt a fő kommunikációs felület. A Veszprém Kártya elfogadóhelyek (több száz helyi vállalkozás) automatikusan beléptek az elfogadók körébe. A helyi kereskedők ösztönzése a meggyőzés módszerével történt. Személyes jelenléttel 2 helyszínen folytak a rendszeres megbeszélések. Komoly munka volt benne.

A Balatoni Koronával be kellett jelentkezniük az MNB-hez, félévente, évente beszámolókat, jelentéseket kellett leadni, be kellett jelenteni minden változást, még az igazgatótanácsi változást is. Az MNB-vel való kapcsolattartást Leitold László végzte.

Az önkormányzat érdeke az volt, hogy helyben a gazdasági társaságok egymással folytassanak gazdasági kapcsolatot. A vállalkozó üzleti lehetőségei bővülnek, nem szerettek volna semmi jóból kimaradni. A felhasználók 5-10-15-20%-os árengedményt kaptak. Ki kell választani, melyik termékre milyen kedvezményt érdemes alkalmazni, pl. az állatkert esetében az éves családi bérletre kaptak jelentős kedvezményt, mert egyébként az fogyott a legkevésbé. Az Önkormányzat év végi jutalmakat a köztisztviselőinek (fejenként több tízezer forint) Balatoni Koronában folyósított. Az utolsó 1-2 évben csak Veszprémben voltak elfogadóhelyek. A lakosság szempontjából egyszerűbb bankkártyával vásárolni, elkötelezettséget és fizikai erőfeszítést igényel elmenni az elfogadóhoz és Balatoni Koronával fizetni.

A helyi termékekre a magas minőség jellemző, így nem értelmezhető a minőség vagy ár kérdés. A forgalomban levő utalványokat előre meghatározott dátumig lehetett forgatni, majd kivonták a forgalomból és felülpecsételték. Nagyobb mennyiséget gyártottak, mint amennyit forgalomba helyeztek. Ezeket hologramos felülynomással ellátták.

Úgy gondolnánk, hogy a helyi pénz minden előnye az újdonságából fakad. De pont emiatt rögtön egy felvilágosító kampányt kellett tartani, hogy miért is jó ez. Kezdetben nagy volt az érdeklődés, divatja lett, de amikor már részletekbe mentek és folyamatábrákat kezdtek kivetíteni, voltak sokan, akik már nem látták meg benne a tényleges előnyöket, amit ki tudna fejteni. Tény, hogy a helyi pénz 10-14-szer gyorsabban forog, mint a hagyományos pénz. Értéke abban van, hogy nem lehet lekötni, hanem mindenki tovább kell, hogy adja. Már a bevezetéskor érződött egy üvegplafon, ez meg is maradt, a lelkesedés ideig-óráig tartott. Mindenki érdeklődött, mindenki pozitívan jelzett vissza, nem voltak rossz hangok. A pénzintézetek részéről volt egy szakmai idegenkedés, csak a helyi Takaréknál látott benne fantáziát, ő tulajdonos is lett a cégben. A kezdeti lelkesedés folyamatosan kopott. A helyi önkormányzat nem állt bele a marketingbe. A kezdeti néhány évben erősen meg kellett volna marketinggel támogatni a Balatoni Koronát, hogy felhozza magát a tervezett szintre. Ellenállásnak tekinthetőek a technikai kérdések: honnan tudom, hogy igaz-e a pénz? A bizalmatlanságot feloldandó prospektust nyomtattak, amiben részletesen leírták, hogy mik a biztonsági elemek. Így sikerült a lakosságnak megértenie, elfogadnia.

A Helyi Pénzek Szövetsége nagyon jó szakmai fórum volt, értékes emberek érdekes beszélgetéseket folytattak. Konferenciák voltak a Soproni Egyetemen, televíziós interjúk, nagyon jó volt, hogy volt egy intellektuális kör, aki ezzel foglalkozott.

Működés közben felmerülő változtatási kényszer volt, hogy a gazdasági társaság felélte az alaptőkéjét, el kellett dönteni, hogy leszállítják vagy visszapótolják. Ez 4-5 év után megtörtént, 2016/17-ben.

A legfőbb ok, hogy nem használják már a Balatoni Koronát az az erős marketing hiánya volt. A tudatosítás, a szemlélet formálás, ami a gazdaságban is érzékelhető változást tudott volna hozni, nagyon sok marketinget igényelt volna. A sikerhez kevés egy nagyon elkötelezett stáb, a 2-3 üzletkötő és a döntéshozók. Folyamatos jelenlét lett volna szükséges a helyi médiában. Illetve nagyobb kedvezmények kellett volna adni. A Bakonyi Expo egy helyi termékeket népszerűsítő rendezvény az Arénában, minden ősszel kerül megrendezésre, tízezres részvételi létszámmal. Elképzelés volt, hogy a Balatoni Korona ott fesztiválpénz legyen, de a fesztiválszervezőket nem lehetett meggyőzni. 1 standdal kint volt az önkormányzat, váltott és elfogadott Balatoni Koronát. A sikerhez kizárólagosság kellett volna 1-2-3 nagyobb rendezvényen. Igaz, áldozathozatal kellett mindenki részéről, de erőltetni kellett volna, szemléletformálással. Az érdeklődést lehetett volna fokozni. A fogadtatás javítása az Önkormányzat feladata lett volna.

Ha most tervezné Veszprém bevezetni a helyi pénzt, változtatna a stratégián. Keresne 1 fő üzenetet, ami mindenkit meggyőz, amit nem kell hosszasan magyarázni. Ott rontották el a Balatoni Korona kommunikációját, hogy nem volt egy erős mondásuk, pl. ez a „veszprém fesztivál pénz”, ebből le lehet menni olcsóbban Balatonalmádiba, ott is fesztiválozni. Ehelyett elkezdtek magyarázni a működését, a hazai és nemzetközi jó példákat. Kellott volna egy ilyen nagy effekt az elején, ami a szétterítést is könnyíti. Be kellett volna vállalnia az önkormányzatnak, hogy 1-2 rendezvényen csak Balatoni Koronával lehet fizetni.

Mostani tudással a másik változtatás az lenne, hogy ha van egy helyben kialakult beszállítói lánc, akkor a komplett láncot egy az egyben kell beemelni a rendszerbe. Például a pék, a molnár és a mezőgazdaságban dolgozó között már van egy rutinszerű gazdasági együttműködés. Ilyen láncot kellett volna keresniük és meggyőzni őket, hogy váltsák ki a forintot. Nem egyenként, öletszerűen megkeresni vállalkozásokat és nem várni, hogy a vállalkozások keressék meg őket. Harmadik fontos, változást igénylő tényező lett volna a vevők helyi identitásának megerősítése. A Balatoni Korona igényesen kidolgozott, szép pénz volt, egy identitás képző elem. Erre is jobban kellett volna a marketinget kihegyezni.

A helyi pénz legfőbb előnye a gazdasági hatás, erőforrás helyben tartása, felpörgetése, a gazdasági rendszer stabilitása. Ez egy komplementer eszköz, ezt csak megerősíteni tudja egy kicsit, stabilizálni a gazdaságot. Hátránya, hogy nem ismert, mint ahogyan a bankkártya vagy a buszjegy, mindig el kellett magyarázni, példát kell hozni. Példaként mindig az étkezési

utalványt hozták fel, hogy nagyon hasonlóan működik, csak többször fel lehet használni. Az étkezési utalványokat pont akkor vezetett ki a kormány, így nem volt szerencsés a hasonlat. Egy támogató jogszabályi és politikai környezet sokat segítené. Azt érezték, hogy a kormányzat gyanakvással, kétkedéssel figyelte a helyi pénzt és inkább veszélyeket látott benne, mint lehetőségeket. Talán ott kellett volna kezdeni a szemléletformálást, hogy kis méretben a helyi pénz a Ft-ra nem jelent veszélyt. Cafeteriába szerették volna bevonni, de éppen akkor alakította át és vonta magához a kormányzat és hozta létre a Széchenyi kártyát. Így a Balatoni Korona konkurens dolog lett a kormányzati elképzelésekhez képest. Navracsics miniszter szeretett volna segíteni. Egy ÁFA törvény változás plusz adminisztráció lenne, nem érzi relevánsnak. Közbeszerzéseknél – törvény nélkül is – használták, elfogadták Balatoni Koronát. 1 vagy 2 alkalommal valaki részszámlát Balatoni Koronában fizette, de a pénzügyi iroda nem szerette, mert plusz feladatot, adminisztrációs terhet jelentett. Segítség lenne, ha kevesebb adminisztrációs teher kapcsolódna a helyi pénzekhez. EU jogszabály módosításának a szemléletformálás kapcsán lenne jelentősége.

Fontos lenne, hogy a helyi pénz minél több helyen elérhető legyen, könnyen hozzá tudjanak jutni a lakosok és ne kelljen egy eldugott, hátsó irodát keresgélniük.

Csak egy jól megválasztott környezetben lehet működőképes a helyi pénz. A személyes példamutatás nagyon fontos. A helyi kamara, rendezvényszervezés, vendéglátás, turisztika, kereskedelmi szálláshely aktív részvétele szintén szükséges a sikeres működéshez.

Akik most tervezik egy helyi pénz bevezetését, nagyon fontos, hogy lassan haladjanak. Veszprém nagyon szeretett volna a termékkel foglalkozni, látni a rajzokat, kiállítások is voltak, nagyon várták, hogy kézbe vegyék a terméket, minél előbb ott legyen a piacon és csodálkozzanak, hogy milyen szép és milyen jó. De lehet, hogy a támogatottságot jobban meg kell alapozni, azokat a nagy bátyákat, akik ezt kibocsátják, befogadják, ezeket a nagy forgalmú helyeket jól meg kell fogalmazni, ragadni. Ki kell találni, hogy mi a helyi pénz mögötti üzenet: mezőgazdasági, fesztivál, helyi szolgáltatás, kiskereskedelmi lánc pénze lesz-e. Meg kell fogalmazni egy központi gondolatot, amit mindenki megért és rögtön átmegy a köztudatba, hogy ez miért jó. Nagyon erősen meg kell ragadni ezt az egyértelmű vonzerőt vagy értékteremtést. Veszprém nagyon sokfelé ment egyszerre, talán ez volt a gond. Rögtön szerették volna learatni a babérokat a turizmus, a fesztiválok, a kiskereskedelmi termékek, és a helyi termékek kereskedelme területén egyaránt. A Veszprém kártyát használókat rögtön bevonták. Nem volt meg az a mondas, hogy ez egy fesztiválpénz.

Működési problémát okozott a Balatoni Korona esetében, hogy nagyon alacsony volt a kamat. Ennek a cégnek a működési költsége az lett volna, hogy minél többet kibocsát, annál több van

lekötve, és a kamatokból az általános vállalati költségek finanszírozódnának. Mivel alacsony volt az alapkamat, a létszámot le kellett építeni. Az alaptőkét kezdte felélni a cég, egy nagyon lefelé menő irányban álltak meg, és akkor már késő volt kitalálni, hogy mi is ez valójában és miért is akarják, hogy minél nagyobb tömegek használják. Arra igyekeztek rátérni, hogy ez egy fesztiválpénz, mert Veszprémben nagyon sok fesztivál van. Májusban elkezdődik a Gizella fesztivál és ősszel fejeződik be, Szentmihály napkor. A két dátum között 2 hetente, hetente fesztiválok vannak. Ezt a vonalat kellett volna erősíteni: fesztiválpénz, a fesztiválon csak ilyennel fizetünk. Olyan árak lettek volna a fesztiválon, amit ezekkel a pénzekkel ki lehet fizetni (nem 5-10 Ft-ra végződik). Ez a felismerés későn érkezett. Cafeteriában lehetett volna adni 2-3 nagy cégen keresztül, akik tényleg a legnagyobb befizetők. Akkor tudott volna pörögni, magától vitte volna tovább más közegekbe, teljesen önműködővé, fenntarthatóvá vált volna. De Veszprém elaprózta az energiát sok mindent szeretett volna és gyorsan. Azt mondták, mindenben jó és mindenkinek hasznos a helyi pénzük. Nem találták ki azt az ütős mondást, hogy miben a legjobb a Balatoni Korona.

3.2.5 Balatonalmádi Önkormányzat – Balatoni Korona

2022. szeptember 28.-án volt online beszélgetőpartnerem Kanyó Emese, a Balatonalmádi Önkormányzati Hivatalból.

Balatonalmádi Önkormányzat a Balatoni Koronát alapító tagok egyike volt, viszont a gyakorlatban nem került bevezetésre a Balatoni Korona. Az elmúlt 10 évben szóbeszéd tárgya sem volt, nem használták, nem voltak feltüntetve elfogadóhelyek. Balatonalmádiban egyetlen elfogadóhely volt, a helyi strand, ahol lehetett Balatoni Koronával fizetni. A gazdaságélénkítő hatása nem tudott érvényesülni, a Balatoni Korona Zrt meg is szűnt. Ennek oka lehet, hogy sokan bankkártyát használnak, illetve volt egy covid vírus. Nem volt a köztudatban, így nem működött a konstrukció. Nem tudott megbukni, mert el sem indult. Nem volt előadás az oktatási, közoktatási intézményekben, nem voltak újságcikkek, elfogadóhelyek. Tervezés-bevezetés szakaszában nem vett részt.

A helyi pénz új dolog, inkább az EUR bevezetését támogatja az ország, így a helyi pénzek bevezetésének jelentősége egyre kisebb. Balatonalmádi lakosságának fele 50 év feletti, 35%-a 65 év feletti lakos, tehát egy elektronikus pénzhasználat egy új dolog bevezetésében nem szempont. Az árendedmény lehet az egyetlen előny a vevőnél. Nagy marketing és nagy kedvezmény kellene, hogy mindenki elkezdje használni és büszke legyen rá.

Legfőbb ok, hogy nem működött Balatonalmádiban, hogy idős a lakosság, nem volt marketing, nem kommunikáltak róla eleget, igazából be sem lett vezetve.

2023 Európa Kulturális Fővárosa Balaton-Veszprém régióval, így előny is származhatott volna egy helyi pénzből. Akik messziről jönnek ide, nekik hátrány lehet, hogy váltani kell pénzt vagy nem értik a lényegét. Ennek ellenére a helyi pénz miatt megindulhatna egy turisztikai tömeg és 2023 után be lehetett volna eredményesen vezetni vagy át lehetett volna vinni elektronikus változatra. Mindent összegezve az Európa Kulturális Fővárosa 2023 Zrt-t tekinthetjük a Balatoni Korona gazdaságélénkítő hatásának.

Jelenlegi formájában Balatonalmádi nem érzi működőképesnek a rendszert. A polgármesterek, önkormányzatok, helyi kamarák aktív szerepvállalásával, példamutatásával esetleg működhetne. Az összefogás nagyon fontos lenne a helyi pénzeket használók között.

Azoknak, akik most tervezik bevezetni a helyi pénzt, jó szerencsét és sok marketingezést kívánnak.

3.2.6 Hajdúnánás Holding Zrt – Bocskai Korona, Tokaji Dukát

Karóczkai Erika Hajdúnánás Holding Zrt márkamenedzser 2022. szeptember 20-án írásban válaszolt a kérdéseimre, 2022. szeptember 28-án online interjút adott a Bocskai Korona, illetve a Tokaji Dukát vonatkozásában.

2010-ben Hajdúnánás polgármestere álmodta meg a Bocskai Koronát és Dr Horváth Tibor, a Hajdúnánás Zrt vezérigazgató dolgozta ki a működést az utolsó mozzanatig. Elsődleges cél a kibocsátáskor a pénz és a fogyasztás helyben tartása, a gazdaság élénkítése, a helyi gazdaságok erősödése a multikkal szemben. Ez csak összefogással és egymás támogatásával valósulhat meg. Válsághelyzet nem volt Hajdúnánáson, viszont alapvető probléma volt a tőkekiáramlás, a helyi vállalkozók versenyhátránya, a folyamatosan lassuló pénzáram, a munkanélküliség fokozódása. A címletek a hajdúság motívumrendszerét jelenítik meg, megőrizve a jövő nemzedékének és megmutatva a világnak. A tervezés szakaszában vállalkozói és lakossági fórumokat szerveztek, egyeztetettek az MNB-vel. A vevőket kedvezményekkel ösztönözték az elfogadásra, a szállítókat a megnövekedett forgalommal. A helyi kereskedők megértették, hogy ezzel a rendszerrel ténylegesen hozzá tudnak járulni a város életéhez, így a pénz helyben marad és a helyi lakosságot segítik. A helyi pénz ereje az összetartozásban rejlik. A helyi vállalkozások támogatása miatt a legnagyobb kedvezmény a helyben megtermelt öko-gazdaságból kikerült zöldség- és gyümölcsvásárlásoknál kapják a vásárlók: teljes vételár Bocskai Koronában való fizetése esetében 20% a kedvezmény mértéke. A szlogen „Városunk értéke közösségünk ereje”, az arculattervezés a kibocsátás előtt megtörtént, megjelennek közösségi médiában, rendezvényeken, promóciós termékekkel, játékokkal, szerencsekerékkel, facebook oldallal hívják fel a figyelmet a Bocskai Koronára.

Érdekes és megosztó a helyi fizetőeszköz témaköre.

Mindennel szemben, ami új, van egy ellenállás a lakosság részéről. A rendszer nem működhetne, ha az Önkormányzat nem állna teljes mértékben mellettük. Egyéb juttatások címszó alatt kifizetéseket tud eszközölni az önkormányzat Bocskai Koronában, pl. szociális támogatás, baba érkezéskor egyszeri kezdő támogatás, gyógyszer, tűzifa támogatás. Bekerül a helyi fizetőeszköz a véráramba, innen már csak az a dolga, hogy forogjon. A cafeteria adózása jó pár éve megváltozott, nincs kedvezmény, nem jár jobban a munkaadó, de van rá példa, hogy Bocskai Koronában fizet, főleg a karácsonyi időszakban jutalmat. Az Önkormányzati fenntartású cégeknél jellemző, hogy így adnak év végi jutalmat a dolgozóiknak. Az államot nem érdekli a téma, túl kicsi a rés nekik, nem foglalkoznak vele mélységeiben, se nem ártalmas,

se nem hasznos, nem tesz hozzá, nem vesz el, nem zavar nagy vizet. Az MNB felé tartoznak szolgáltatásnyújtással, havi jelentést adnak a forgalomról. Jelenleg nincs kiforrott törvényi háttere a helyi pénzeket szabályozó jogszabályi környezetnek. Általánosságban van szabályozás, de a működés közben felmerülő problémákra nincs megoldás. Technikai problémák esetében az MNB-től kérnek állásfoglalásokat. Minden Bocskai Korona mögött forint fedezet van, a forinttal együtt inflálódik. NAV ellenőrzésnél szerepel a pénztárban a helyi pénz is, mindig mindent rendben találtak ezidáig. Minden helyi pénznek más a működési elve. A támogatók között meg kell említeni a turizmust. Mielőtt valaki Hajdúnánásba látogat, általában utána néz hová jön. Mivel kedvezményeket kapnak Bocskai Koronás vásárláskor, sok megkeresés érkezik, főleg nyáron egyéni utazóktól és csoportoktól, akik előre jelzik az igényüket, mennyi Bocskai Koronára lesz szükségük. Sok a visszalátogató partner. Szállás és fürdőbelépő árából is kedvezményt kapnak a beváltók. Elkölthetik vagy megőrizhetik. Az 500-as címlet értékét tekintve ugyanolyan, mintha hűtő mágnesset vásárolnának. Van gyűjtői réteg is, nagyon sokan gyűjtik a helyi pénzeket. Kínába, Franciaországba, Angliába, de országon belül is sok helyre kell postázniuk. Évente kétszer Nyíregyházán van nemzetközi börze, ott is megjelentek már. Sok helyen jelen vannak a Bocskai Koronával, mert a cél az, hogy a lakosok forgassák, fogják a kezükbe, barátkozzanak a helyi pénzzel. Bocskai Koronát a Zrt-nél lehet kiváltani és visszaváltani. Átváltó hely több is van a városban (fürdő, könyvtár, önkormányzat, Sebestyén László cukrászdája), cél volt, hogy minden nap, minden napszakban lehetőség legyen a váltásra.

Jogszabályi változás terén előnyös lenne a kedvezményes adózás, többen döntenének pl. hogy cafeteriaként adják. Helyi adók tekintetében keresnek megoldást, helyi adóba hogyan lehetne beépíteni, de egyelőre nem találtak olyan módozatot, amiben megoldható lenne.

Elmondható, hogy aki nem tudja elkölteni a Bocskai Koronát, az nem is akarja.

Összefogás jó lenne, amennyiben lenne többfajta működő fizetőeszköz. Eszmecserék, jó gyakorlatokban való osztozkodás szempontjából hasznos lenne, egy szövetség további működtetése.

A kamara szerepét nem látják a helyi pénz rendszerében, nincs kapcsolat velük.

Azok, akik most tervezik bevezetni a helyi pénzt, nagyon fontos, hogy rendelkezzenek az önkormányzat támogatásával. A kezdeményezés mögött álljon egy olyan önkormányzat, aki majd tevőlegesen is ott lesz és helytáll, a magáénak tudja érezni és értékként tekint a helyi pénzre. Hajdúnánáson előny, hogy polgármester úr nagyon elhivatott, illetve a címletek is próbálják tükrözni a hajdúság motívumrendszerét, minden részletükben. A Bocskai Koronát körbefonja –a szalmát jelképezi, mert szalmaváros, továbbá azt, hogy a hajdúk nagyon

összetartóak és ezzel az erővel mennyi minden el lehet érni. Polgármester úr teljes valószínűséggel kiáll ezen értékek mellett. Kölcsönös együttműködési elven alapuló kis játék ez úgymond, kell, hogy kölcsönös legyen a bizalom, az együttműködés a polgármester, az önkormányzat, a vállalkozások és a csatlakozott elfogadóhelyi partnerek között. Csak így lesz ez a rendszer jól működő.

Hajdúnánás csendes kisváros, mindenki ismer mindenkit. Attól, hogy van helyi pénz, van Lidl, Spar, Jysk, persze ott is vásárolnak emberek, akkor is ha van Bocskai Koronájuk. A különbség az, hogy tudatosabban vásárolnak. Korábban nem biztos, hogy foglalkoztak ezzel, szemléletformáló hatása vagy célja van a helyi fizetőeszköznek.

Költségekről nem tud nyilatkozni a Hajdúnánás Holding Zrt, nem tud adatot kiadni.

A Bocskai Korona idén 10 éves, ezen évfordulóra egy emlékérmét dobtak a piacra. 2 oldalas sárgarézből készült ötvözet. Egyik oldalon Bocskai István 3 dimenziós képe, a másik oldalon a korona logója. Ez megtekinthető a Bocskai Korona weboldalán. Bevezetéskor sok mindenki nem gondolta volna, hogy 10 évig fennmaradnak, ráadásul ilyen jól.

A 2. kibocsátásnál 2016-ban Hajdúhadház, Balmazújváros és Vámospercs voltak a csatlakozó partnerek. A 2020-as 3. kibocsátásnál csak Hajdúdorog csatlakozott. Jelenleg 96 elfogadóhely van Hajdúnánáson, 23 elfogadóhely van Hajdúdorogon.

A váltás egy része politikai okokra vezethető vissza, más része a vállalkozói partnerség hiányára. Az új időszak kibocsátások előtt voltak mindenhol személyesen egyeztetni, nem volt sehol rossz szájíz. Megkerestek más városokat, pl. Hajdúszoboszló is szóba jött, nagyon együttműködő volt polgármester úr, de a Testület úgy döntött, hogy most nem csatlakoznak. Több hajdú várost megkerestek, volt ahol fogadták őket, volt ahol nem. Érdekes tény: a hajdú városok össze is foghatnának egy szövetségként, ami jól is működhetne, de mégsem így történik. Lehet, hogy idő kell hozzá. A következő 4 éves ciklus előttük van, bárki csatlakozhat, nem tudni. Hajdúnánáson működik, jól működik a Bocskai Korona, szeretik. A márkamenedzser a megkeresésekből előre tudja, mikor mit kell vennie a piacon. Hogy működik-e a helyi pénz, az nem számokban mérhető. Az összefogás, a közösségi erő tartja egyben, tartja életben a Bocskai Koronát, illetve az önkormányzat részéről érkező támogatás. Önkormányzati fenntartású cég a Hajdúnánás Holding Zrt, nem tudna működni az Önkormányzat segítségével a Bocskai Korona.

Fontos, hogy a Zrt lakossági visszajelzést nem mér, piackutatást nem végez.

A Tokaji Dukát a 4. magyarországi modern helyi pénz. 2016-ban került bevezetésre. Mád polgármesteréé volt az ötlet. Egy pályázati kiírás alapján lett helyi fizetőeszköz (ÉMOP-2014). A Hajdúnánási Holding Zrt-t bízták meg a kibocsátással, lebonyolítással és fenntartási időszak alatti helytállással. 27 település csatlakozott a kezdeményezéshez, viszont nem mindenki teljes valószínűséggel. Sok volt az ellenállás menet közben. Kezdetben nagy volt a lelkesedés, de idővel nagyon nehéz volt boldogulni egyes városok vezetőivel. Hivatalosan igazi forgalom nem volt, amíg fennállt. 2020-ban csengett le. Nagyon sok gyűjtői kiváltás volt. Nem mondhatjuk, hogy nem zárt jól a Zrt. A vissza nem váltott tétel a cég haszna, ami jónak mondható. Kisebb városok próbáltak törekedni, hogy beinduljon és működjön, de a nagyok Tokaj, Sátoraljaújhely, Sárospatak lettek volna a jelentősek, de nem vállaltak nagyobb szerepet, nem forgatták, nem volt nagy vásárlás. Mád használta, próbálkoztak, de egy idő után hanyatlani kezdett a forgalom és a lelkesedés. 4 év után a Zrt megkereste a partnereket, szeretnék-e meghosszabbítani a következő 4 évre, de nemleges válasz érkezett. Elvileg nagy turisztikai övezetet ölelt fel a projekt területe, jól is működhetett volna, ha más a csatlakozott partnerek hozzáállása. A Tokaji Dukát működése megegyezett a Bocskai Korona működésével.

3.2.7 id. Szőcs Lajos – Székely Kézfogás

17. ábra id. Szőcs Lajos, Kőrspatak

2022. október 11-én Kőrspatakon, Romániában egész napos, személyes interjút készítettem id. Szőcs Lajossal, a Székely Kézfogás helyi pénz megálmodójával.

A helyi pénz ötletének megértéséhez nagyon messziről kell indulnunk. id. Szőcs Lajos nagyon különleges ember. Soha nem gondolkozott a tömeggel. Sok csodát létrehozott. Hogy csak néhány példát említsünk: Kőrspatakon mindenki fával tüzel, egyedül id. Szőcs Lajos teljesen automatizált fűrészporrall. 6 kw-os napeleme van felszerelve, a fűtése és az elektromos árama teljesen ingyen van. 1964-ben színes fényképet hívott elő Kőrspatakon. A székely népcsoport nagyon makacs, ez tartotta fenn a magyarságukat és a létüket. Az első fürdőszobája neki volt Kőrspatakon. Az 1970-es években napelemmel melegítette a vizet és szveterkötésbe kezdett. Mindig szeretett különleges lenni. Nutria tenyészetet hozott létre, előfordult hogy 1 hét alatt egy Dacia árát árulta ki egerekből. A Szalmakalap fesztivált meghonosította, tőle másolták a többiek pityóka, méz, hagyma, stb. fesztiválokat. Lajos bácsi ötletben gazdag. Neki volt a megyében leghamarabb napraforgó feldolgozó üzeme, 2 fajta olajat gyártott. Búzás malmot épített a községnek. Vágyott arra, hogy legyen saját bora, ma 3000 liter bort termel évente. Szódavizet gyártott, a vízből is pénzt is csinált. 26 különböző mesterség területéről érkeztek a találmányai. Citerát gyártott. Nem volt gomb a szabóknak, gombot gyártott, Budapestről hozott szövettel bevont gombot. Életében nem volt munkahelye, nem kapott fizetést. A kapun belül dolgozott, szabad maradt. Ha nincs pénz vagy több kell, dolgozik. Évi 10 ezer szalmakalapot gyártott és adott el. Csipkebogyó prést készített, melyből 2021-ben 4,5 tonna lekvár lett feldolgozva. Az 5 m-es kalap az ő ötlete, a 2m-essel bejutottak a Romániai Rekordkönyvbe. Az útjelző táblák, a különleges kövek – mind az ő ötlete, mind csoda. Zenélő kút - egész nap zenél. Nyugtató. Id. Szőcs Lajos különleges. Méhészettel is foglalkozott. Fényképezett is Lajos bácsi,

minden lakosról készült egy szalmakalapos fotó és a bárban megtekinthető a kőrispataki arcok gyűjteménye. Kocsma, 40 hektár föld, traktor volt már. Kisebbik fia polgármester Ecséden. Ha nem terheli meg az agyát munkával, marad kapacitása feltalálni.

A Szalmakalap múzeum ötlete csak neki jutott eszébe. Egy ifjúsági tábor alakul ki a szalmakalap múzeum udvarán. A turizmus felé mutatott az irány. Felkért minden kőrispataki embert, ha van egy első szobája, alakítsa át vendégházzá, mert 1 szoba többet hoz, mint 1-2 hektár föld. Amikor a múzeum létrejött, és nagy volt a látogatói létszám, vendégházat épített 70 ágygal, éttermet nyitott először a garázsában, majd a jogszabályoknak és előírásoknak megfelelő szép éttermet épített. Magyarországon megnézte az egri várat, a belépő 500 Ft volt a kapunál, de tovább haladva még 200 Ft, még 300 Ft, lemaradtak a vendégek. Miért nem mondják meg egyben a teljes árat? Ópusztaszer 2500 Ft, miért kérnek ennyit? Miért nincs kedvezmény az anyaországtól elszakadtaknak? Ekkor döntette el Lajos bácsi, hogy az ő múzeumába a belépés ingyenes lesz. Nincs belépődíj, ingyenes a látogatás. Csinált a múzeumon belül egy boltot, a falu behozta a termékét, a múzeumban eladták. Az alkalmazottat miből fogja kifizetni? Az adománydobozban ami összegyűlik, az az alkalmazott bére. Az állam nem nyújt támogatást. Gyermekkorában pénzre nem volt szükség, a családi házban minden bio módon volt előállítva. Az étterembe nem engedi be a multik termékét, magánemberektől, helyi/testvér városoktól vásárol. Pl. Lidl-ből rizst vesz, de belépés előtt rövid imát mond: "Drága jó istenem, ezt a kis eszemet őrizd meg, nehogy valami butaságot vegyek."

A saját pénz gondolata úgy született, hogy figyelte a világ eseményeit. Az Egyesült Államok nagyon meggazdagodott, a FED bank dollárt gyártott, ami 1970 után teljesen fedezetlen lett és ezzel a fedezetlen pénzzel átverték az egész világot. Az átlagember nem érti miért van az, hogy mi is dolgozunk, mégis szegényebbek vagyunk Amerikánál. Sokan nem ismerik a háttérhatalom fogalmát.

Kőrispatakon járt Szólláth Tibor, Hajdúnánás polgármestere. Lajos bácsi mondta neki menjen át a kocsmába, kérjen ki 4 üveg sört és adott neki Székely Kézfogást. Annyira megtetszett neki, hogy a Bocskai Koronát létrehozta, meghívta Lajos bácsit Hajdúnásra, adott neki mintát. Hajdúnánáson a szalmával kapcsolatos kézműves hagyományokat Lajos bácsi hozta vissza. Ingyen fogadott Hajdúnánásról 6 lányt és megtanította a mesterségre. Hajdúnánáson most már szebb dolgokat csinálnak, mint Kőrispatakon.

A Székely Kézfogás egy játék. A vásárban, ha valaki eladott egy tehenet, akkor kezet fogtak, ez volt a vásár. Lajos bácsi létrehozta a Székely Kézfogást, egy játékot csinált. 8 éven át működött. 1, 5, 10 címletekben volt. A pénzen szerepel az L&L Atrcis Kft, mely a saját cég magyarra fordított megnevezése. Az érdekességért lett létrehozva, mint a 2 méteres kalap. Saját

maga nyomtatta. Nem kértek engedélyt, senkinek sem alárendeltjei. Ugyanolyan színvilágú, mint a román lej, az 1-es címlet zöld, az 5-ös címlet barna, a 10-es címlet piros. Kedvelték a használók. Amikor az ifjúsági táborokba jöttek autóbuszokkal a gyerekek, mindig kérdezték, hol tudnának pénzt váltani? A váltóhely nagyon messze volt. Lajos bácsi két lehetőséget ajánlott, a gyerekek forintjáért Székely Kézfogást vagy román lejt tudott adni? Egyiket sem ismerték a gyerekek. A Székely Kézfogásért helyben, Kőrispatakon ajándékot, ételt, italt választhattak, így a gyerekek élvezték, nagyobb reklámot csináltak a helyi pénznek. Tisztességes áron váltott Lajos bácsi mindig, a lej hivatalos árfolyamán. A gyerekek jöttek és levásárolták. Mi volt a haszon? Lajos bácsi csodát csinált. A gyerekek elmondták otthon, apu nézd, milyen pénz van ott, egyet-egyet hazavittek. Amit hazavittek, az kész jövedelem volt Lajos bácsinak. A semmi papírt elvitték, nem került csak pár fillérbe, a jövedelem maradt. Míg haza nem mentek, levásárolták, tudták, hogy el kell költeni, ebből is Lajos bácsinak volt haszna. Visszaváltást egyszer sem kértek. A Ceaușescu világban nem szemeteltek, de később igen, a fagylalt papírját és mindent eldobtak. Példát akart mutatni Lajos bácsi, kihozott 4-5 vödröt és elterjedt, hogy Lajos bácsi vásárolja a szemetet. Minden vödör szeméért 1-2 Székely Kézfogást adott. A gyermekek jöttek, vettek 4-5 vödröt, tiszta lett az utca, a Székely Kézfogást megkapták, a helyi boltban pedig levásárolták fagylaltra. Ma nincs sehol szemét Kőrispatakon. Lajos bácsi váltotta a forintot Székely Kézfogásra. Rá nem fizetett. Egyszer Balassagyarmatról volt Kőrispatakon egy csapat gyerek, bementek a házába, hogy váltsa át a pénzt. Azt kérdezte egy lány, hogy a rendőrség nem bántja-e őt azért, mert pénz csinál? Lajos bácsi elmondta, hogy csinálja a pénzt, de nem hamisítja. Tud róla a rendőrség, adott nekik is. Közmunkáért fizetséggéppen már kérték is. Azért hozta létre Lajos bácsi a Székely Kézfogást, mert a turistákat vonzotta, nem fizetett rá, főleg, amikor elvitték emlékébe. A létrehozás célja az volt, hogy bebizonyítsa, hogy a dollár hamarosan összeomlik, mivel fedezetlen, az amerikai nagy birodalom utolsó éveit járjuk. A Székely Kézfogás magától összeomlott. A 10.000 Forintot odaadta a gyerek, betette Lajos bácsi a zsebébe, adott helyette Székely Kézfogást. A turista elment, beváltotta, levásárolta. De fedezete nem volt. 8 évig működött így a kőrispataki helyi pénz. Mondták az 5.-6. évben a saját tulajdonú vegyesboltban és a kocsmában a lányok, megjött az árus, ki kellene fizetni, de nem volt pénz. Mi történt? A zsebben volt a pénz, a fiók tele volt kézfogással, de a kézfogást nem vitte el a szállító, mert az csak kőrispataki pénz. Otthonról kellett Lajos bácsinak pénzt bevinnie. Megfigyelhető a párhuzam a Székely Kézfogás és a dollár között. A pénzt, az igazi értéket Lajos bácsi elvette a turistától, nála maradt, a gyermek levásárolta a semmit, vagyis a Kézfogást. Amerika ideadta a semmi pénzt Romániának, de amikor a kamat ment vissza, az már létező pénz volt. Ezt szimbolizálta a Székely Kézfogás,

hogy ezt a folyamatot lejátssza. A semmiből mi lett? Élelem, üzemanyag, minden. Kicsiben bemutatta, hogy a semmiért cserébe a turista odaadta az értékét és örült, mert nem veszített semmit.

A Székely Kézfogást csak Kőrispatakon használták, a múzeumban, a boltban, a kocsmában, a múzeumban, az étteremben, az ifjúsági szállóban, mely mind id. Szőcs Lajos tulajdona.

A helyi hatóság (sem a rendőrség, sem az adóhatóság) nem szólt bele a működésbe, mert ez helyi, saját találmány volt. Az Önkormányzat nem foglalkozott vele, a fia volt a polgármester. Magyarországon nem lehetett volna ezt megvalósítani, itt szigorúbbak a jogszabályok.

A fiatalok használták, az idősök nem. A fiatalok élvezték. Játékpénz volt.

Hogy mennyi Székely Kézfogás lett kibocsátva, pontosan nem tudható, mindig az igényt követte a nyomtatás. Ha elkopott, cserélték. A fiók tele volt. Forgott. Nem volt nyilvántartás vagy fölösleges papírmunka.

Más településeken is működhetne, hisz nagyon jó a településnek. Ha pl. a napszámot fizetik ki helyi pénzzel, biztos, hogy helyben fogja levásárolni. Forgalomban levő pénz esetében ez nem lenne biztos. Kára nem lehet a falunak a helyi pénz forgalmazásából, csak haszna. Jó ötlet és karakán vezető kell a sikerhez, illetve az ország törvényeit be kell tartani.

3.2.8 WIR Bank – WIR

A svájci WIR bankot megkerestem írásos, angol nyelvű kérdőívvel 2022.09.16-án és 2022.10.06-án is.

Volker Strohm kommunikációs igazgatótól azt a választ kaptam, hogy a WIR Bank erőforrási okok miatt nem tud válaszolni a kérdéseimre. Az 1934-es alapítási időszakra vonatkozó kérdéseket már nem tudják pontosan rekonstruálni. Illetve 2000 óta a Bank magánszemélyek és kis- és középvállalkozások számára is kínál különféle banki szolgáltatásokat, így a WIR, mint helyi pénz már „csak” egy termék a sok közül.

Elemezve a fenti 8 interjút megállapítható, hogy az irányított beszélgetésekből sokkal több gyakorlatias információ nyerhető ki, mint a témában rendelkezésre álló szakirodalmakból.

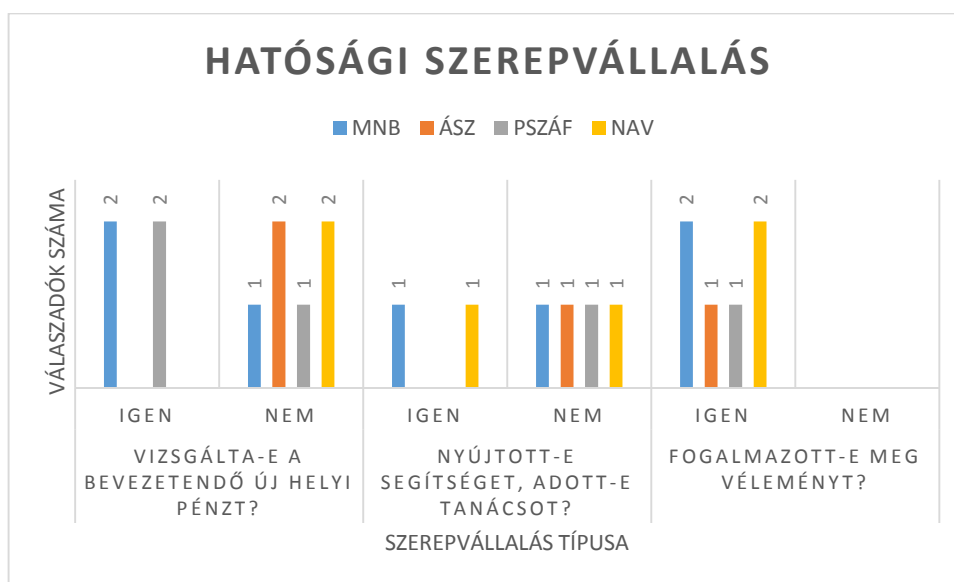
A helyi pénz kezdeményezés elég megosztó. A lakosság és a vállalkozások ismerete a témában igen csekély. A helyi pénz csak egy községben vagy egy földrajzilag behatárolható kisebb területen működik. Nagyon fontos egy olyan vezető, akit ismer és elismer a környezete, aki a kezdeményezés élére áll. Nagyon fontos a helyi önkormányzat aktív szerepvállalása. Elengedhetetlen egy erős marketing. Célszerű egy konkrét területet meghatározni, amely esetében alkalmazható a helyi pénz, például Veszprém esetében a fesztiválpénz gondolata. A vevők ösztönzése nem feltétlenül az árengedményekkel történik, bár az is nagyon fontos, hogy legyenek jól átgondolt engedmények, ugyanakkor a minőség is nagyon fontos. Szállítói területen erősen ajánlott komplett szállítói láncok egyben beemelése a rendszerbe. Nem szabad, hogy álljon a helyi pénz, forognia kell, annál sikeresebb lesz. Fontos, hogy a lakosság végig aktív részese legyen a tervezés és a bevezetés szakaszának, sajátjuknak kell hogy érezzék az utalványt, csak akkor fogják eredményesen használni. Ügyes bujtatott marketinggel, helyi tévé és újság reklámmal, közösségi programokkal jelentősen csökkenteni lehet a bevezetés költségeit. Összességében a helyi pénznek tulajdonítható bevételek és kiadások nem kimutathatóak, nem érdemes ezeket számolni, hiszen nem ez a helyi pénz célja. Fontos, hogy a helyi pénzt ne önmagában vizsgáljuk, hanem lássuk azt, hogy egy nagy egész része és csak akkor lesz jobb az egyénnek, ha a teljes közösségnek is jobb lesz. A helyi pénz esetében szemléletformálással kell kezdeni, már a gyermekekkel az iskolában meg kell ismertetni, be kell hozni a köztudatba a létezését és az előnyeit. A lakosságnak tudatosá kell válnia először egyéb kérdésekben, mint pl. klímatudatosság, környezetvédelem, utána lesz alkalmas a helyi pénzekkel kapcsolatos közösségi értékek elsajátítására és alkalmazására.

4. Anyagok és módszerek

4.1 Kérdőívek értékelése

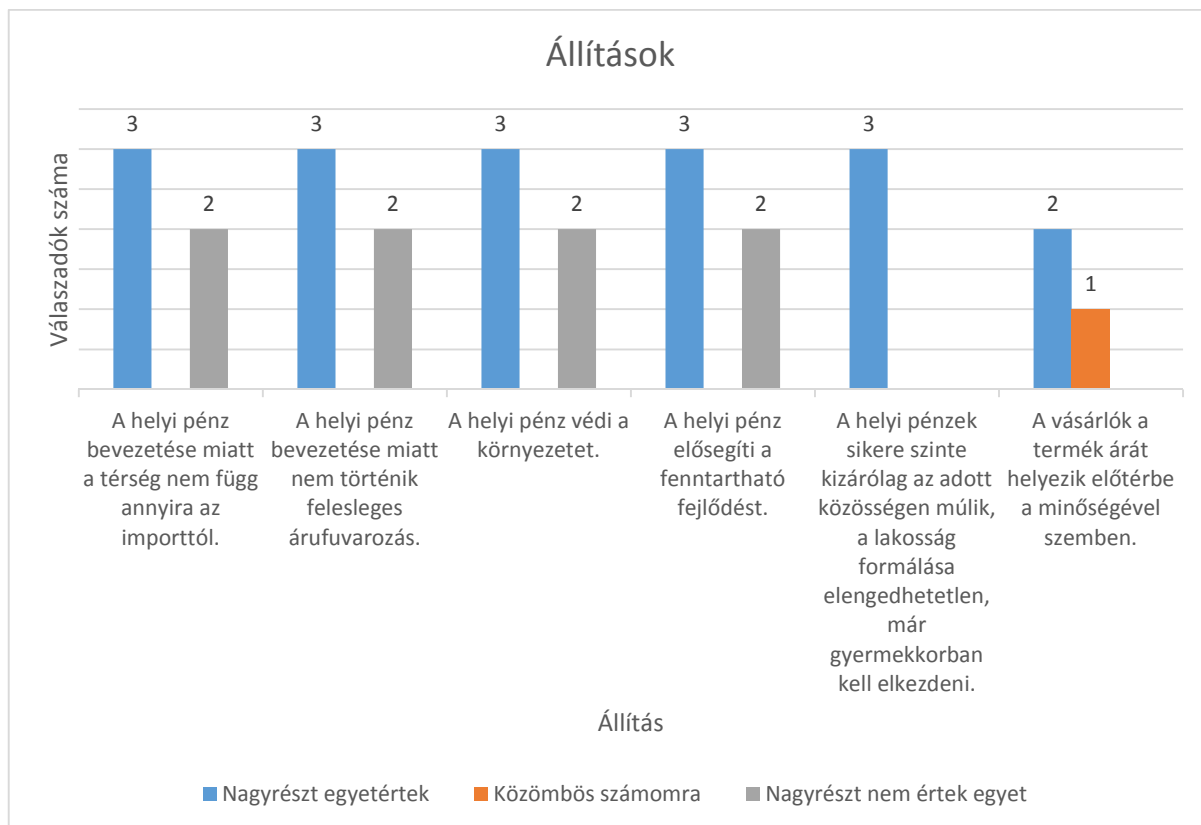
A 3. fejezetben részletezett interjúalanyok önkéntes alapon válaszoltak az előre megszerkesztett kérdésekre. Ezek összesítését mutatom be a továbbiakban.

Megkérdeztem az érintetteket, hogy a Magyar Nemzeti Bank, az Állami Számvevőszék, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal mennyire kísérte figyelemmel a helyi pénz bevezetését, illetve működését. Azt tapasztaltam, hogy a helyi pénzek bevezetésekor az MNB és a PSZÁF aktív ellenőrző szerepet töltött be, a későbbiekben a NAV egyeztetési lehetőséget biztosított, az ÁSZ nem vizsgálta a témakört.

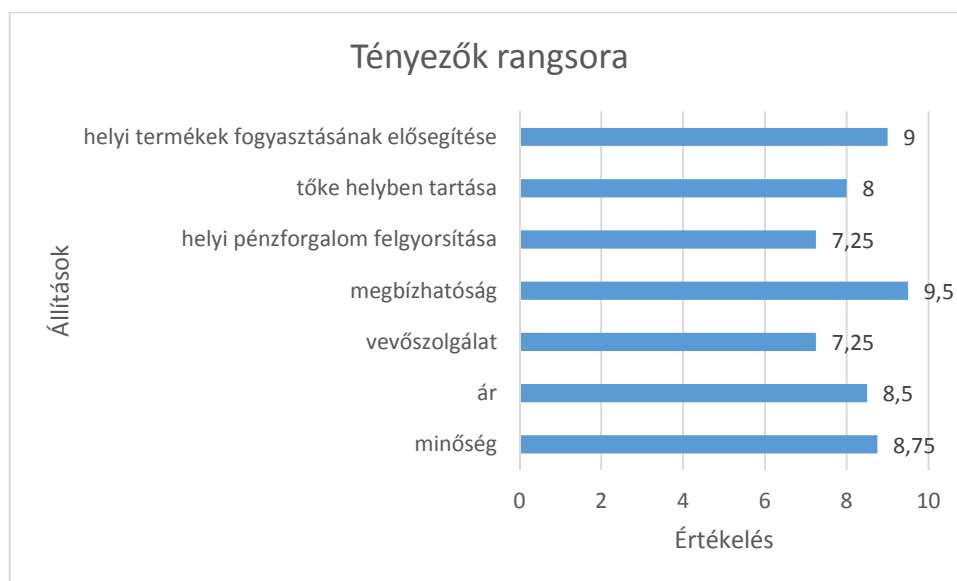
1. táblázat Hatósági szerepvállalás

Következő kérdésem az volt, egyetértenek-e az alábbi kijelentésekkel? Számomra meglepő módon a nagyrészt egyetértek és a nagyrészt nem értek egyet válaszok száma majdnem megegyezik.

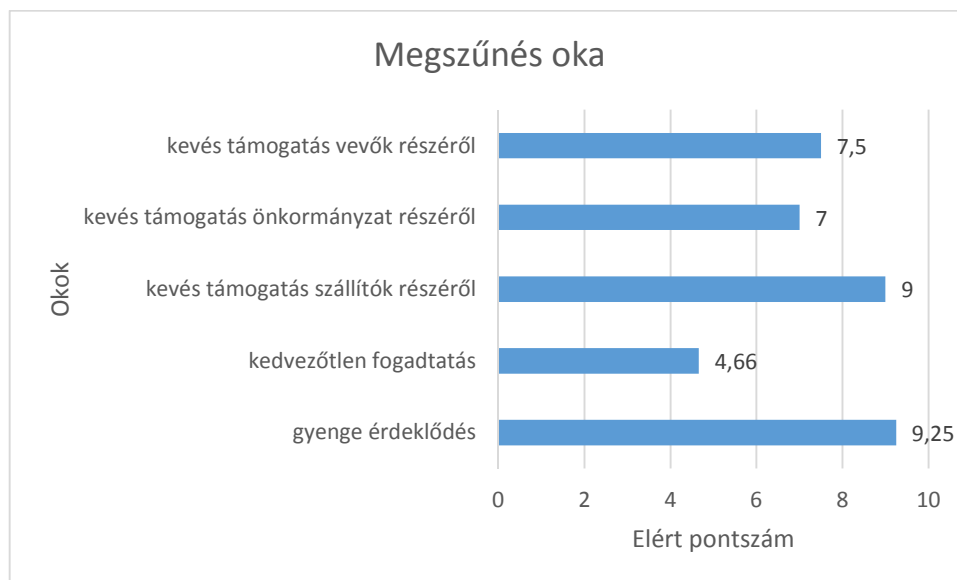
2. táblázat Állítások

Megkértem a válaszadókat, 1-10 között sorolják be, mennyire tartják fontosnak az alábbi tényezőket. Az 1 jelentése egyáltalán nem, a 10 jelentése teljes mértékben. A válaszadók egyértelműen a megbízhatóságot tartották a legfontosabb értéknek a helyi pénz esetében.

3. táblázat Tényezők rangsora

Kérdőívemben a következő kérdésben azt kérdeztem az interjúalanyoktól, értékeljék az alábbi tényezőket, abból a szempontból, mekkora szerepük van/volt a helyi pénz kezdeményezés megszűnésében? Az 1 jelentése egyáltalán nem, a 10 jelentése teljes mértékben. Legfontosabb megszűnési ok egyértelműen a gyenge érdeklődés volt.

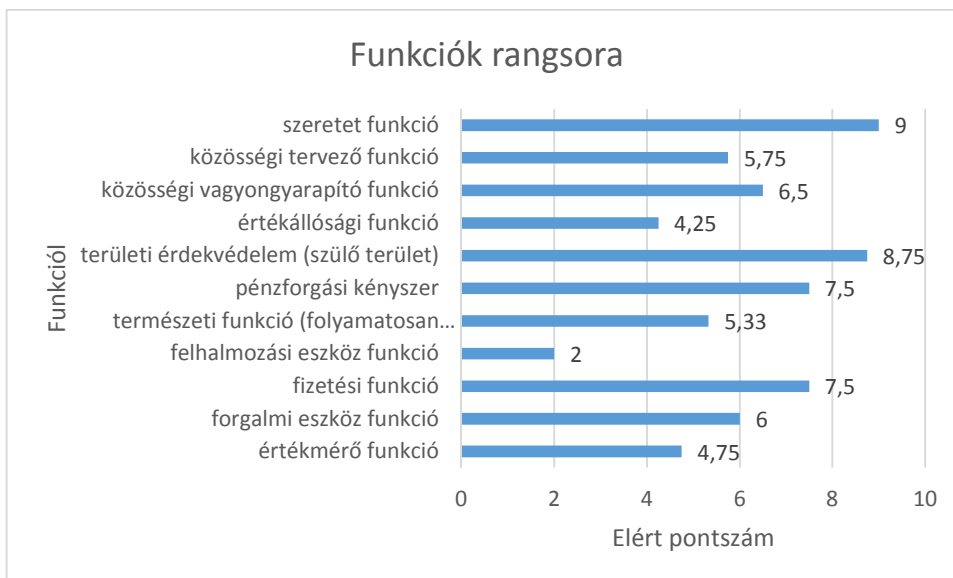

4. táblázat Megszűnés oka

Megkérdeztem beszélgetőpartnereimet, a jelenleg hatályos jogszabályokban szükségesnek érznek-e jogszabályi változást? Felsoroltam a helyi pénzeket érintő főbb törvényeket, illetve, hogy milyen területen tudnék én változást elképzelni: 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról, 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (pl. adókedvezmény), 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (pl. kedvező adókulcs), 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról (pl. adókedvezmény), 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (pl. cafeteria), 2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről (pl. közbeszerzésbe bevonás), 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról, Európai Unió szintű jogi szabályozás. Számomra meglepő módon a Közbeszerzési törvény változását tartották néhányan hasznosnak, a többi törvény esetében úgy gondolták, hogy nincs szükség változásra, vagy hogy nincs realitása erről beszélni.

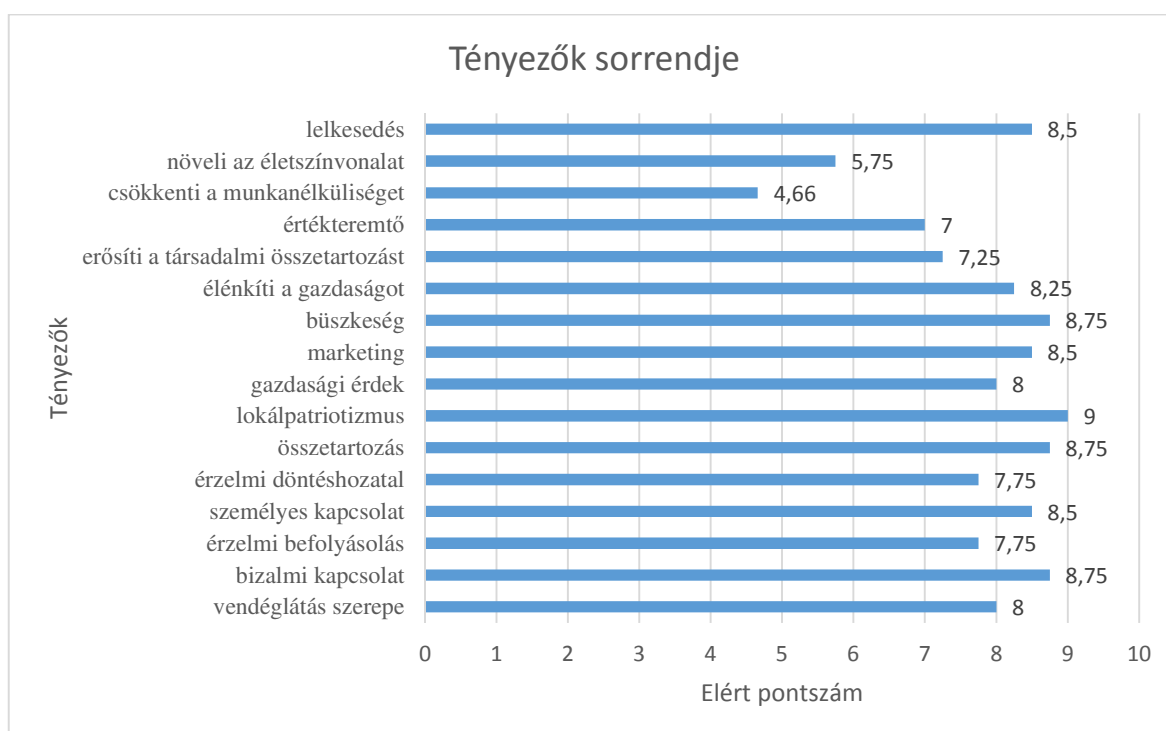
A helyi pénz funkciót felsorolva kértem ismét az interjú alanyait, osztályozzák 1-10 között a fontosságukat (Az 1 jelentése egyáltalán nem, a 10 jelentése teljes mértékben.) A fizetési funkció, a területi érdekvédelmi funkció és a szeretet funkció bizonyultak a legértékesebbeknek.³⁷

³⁷ Forrás: Gál-Parád-Dolgos, 2011

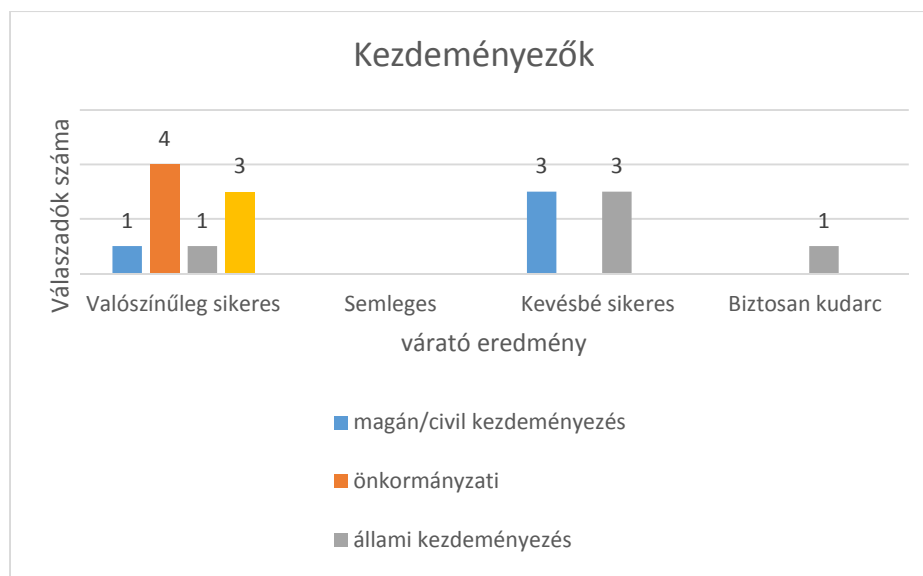
5. táblázat Funkciók rangsora

Beszélgetőpartnereim ismét értékelték tényezőket a helyi pénz bevezetése és működése során. Összegezve véleményüket megállapítottam, hogy számukra a munkanélküliség csökkentő és az életszínvonal emelő funkció elhanyagolható, a többi funkció viszont nagyon hangsúlyos.

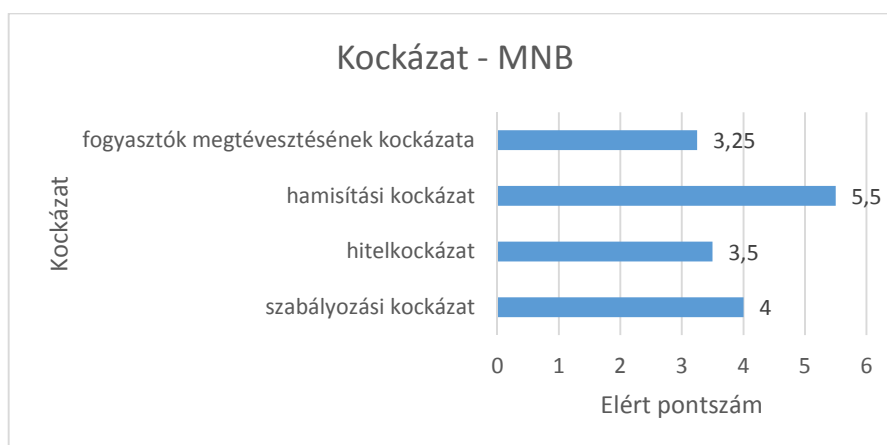
6. táblázat Tényezők sorrendje

Kíváncsi voltam beszélgető partnereim véleményére, milyen irányból induló helyi pénz bevezetési kezdeményezést tartanak sikeresnek. Egyértelműen az Önkormányzat szerepvállalása volt hangsúlyos, de a helyi vállalkozások szerepét is fontosnak tartották.

7. táblázat Kezdeményezők

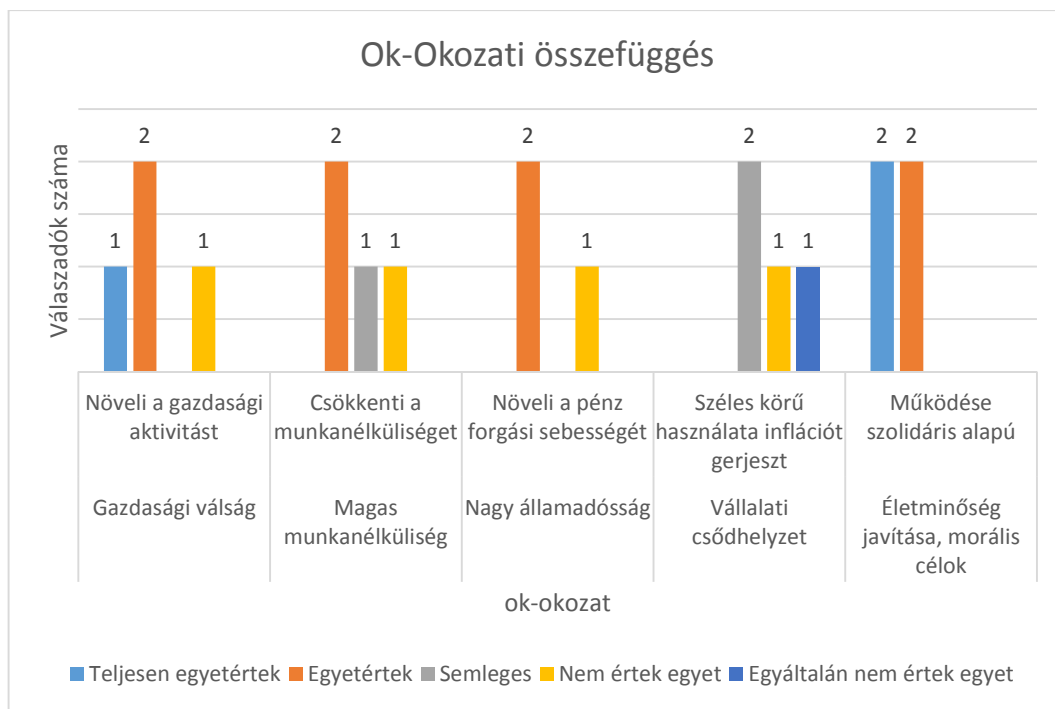
Helmeczi István Nándor és Kóczán Gergely MNB munkatársak A helyi pénznek nevezett utalványokról (2011. április) tanulmányában megfogalmazott kockázatok értékelésével (1 – egyáltalán nem, 10-teljes mértékben) nem igazán tudtak azonosulni a válaszadók, a mindennapi használat során nem merültek fel ezek a tényezők valós kockázatként.³⁸

8. táblázat Kockázat MNB

³⁸ Helmeczi István Nándor – Kóczán Gergely: A „helyi pénznek” nevezett utalványoktól; MNB-szemle; 2011. április

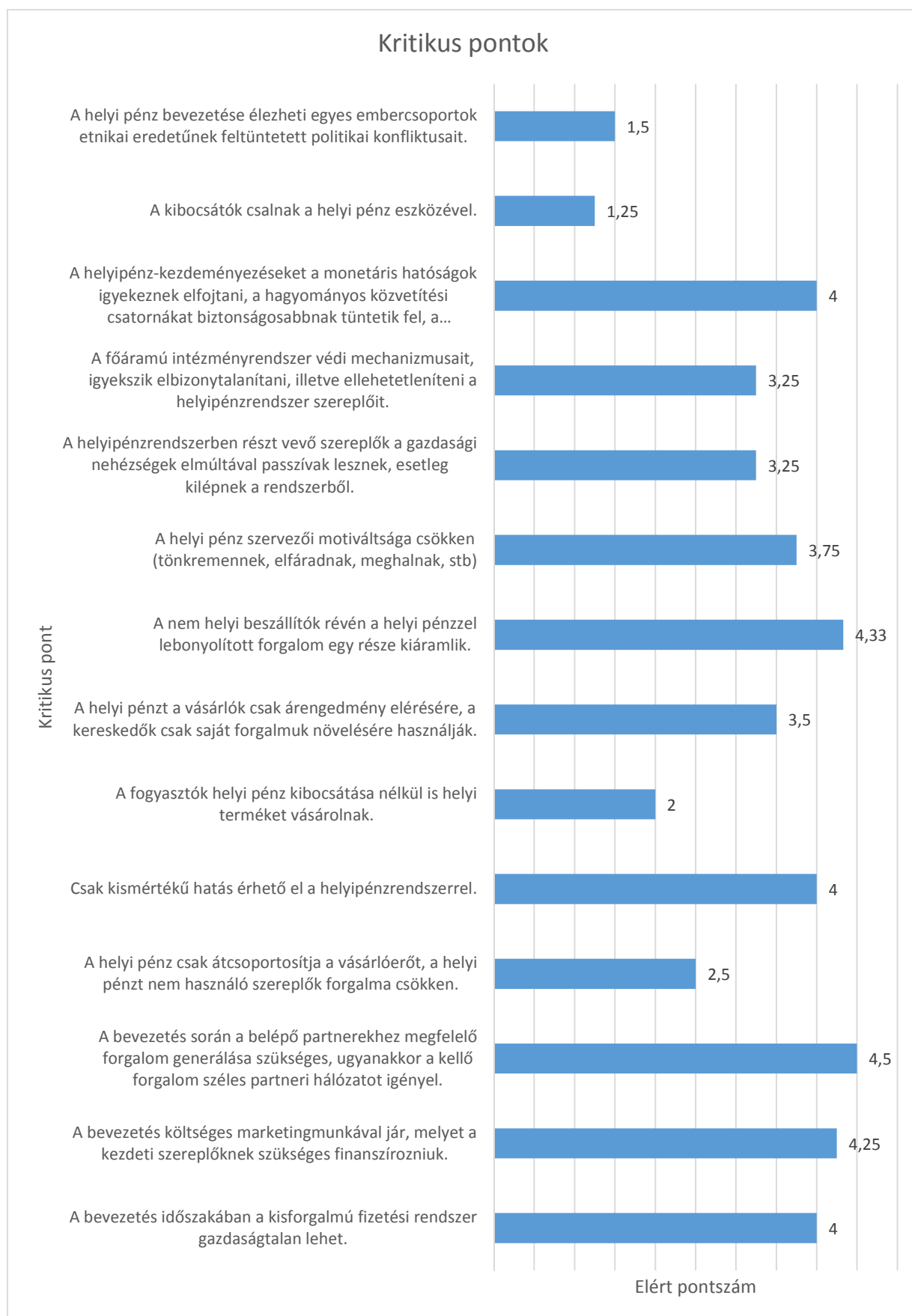
A helyi pénz bevezetésének oka és általa elért eredmény párosának összefüggéséről is megkérdeztem beszélgető partnereimet.³⁹ Véleményük szerint a legfontosabb összefüggés az, ha bevezetés oka az életminőség javítása, a morális célok, akkor az eredmény, hogy a működése szolidáris alapú lesz.

9. táblázat Ok-okozati összefüggés

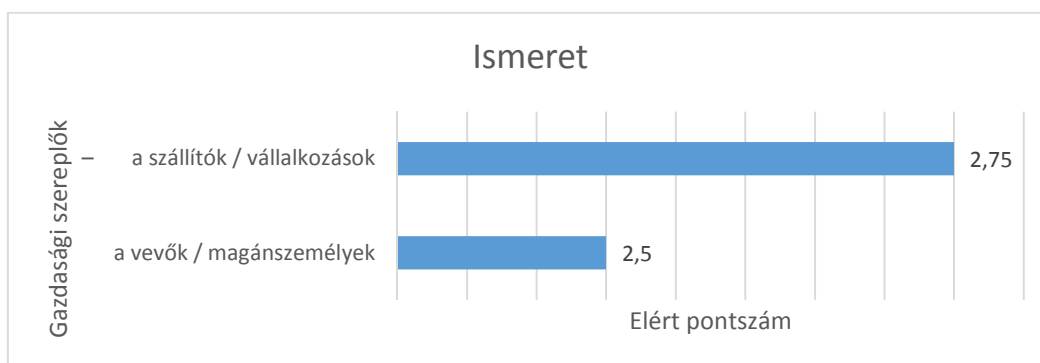
Megkérdeztem a válaszadóktól, hogy az alábbiakban felsorolt tényezők tapasztalatuk szerint tekinthetők-e a helyi pénzrendszer kritikus pontjainak? Összegezve a válaszokat látható, hogy kritikus pont a bevezetés időszaka, amikor a gazdaságtalan a rendszer, költséges a marketing, nehéz megfelelő forgalmat generálni.

³⁹ Forrás: Gál-Parád-Dolgos, 2011

10. táblázat Kritikus pontok

Szállítók és vevők ismeretét vizsgálva a válaszokból látható, hogy a vállalkozások helyi pénzzel kapcsolatos jártassága magasabb, mint a magánszemélyeké.

11. táblázat Ismeret

A kérdőívek feldolgozásának eredményeként kapott fenti ábrákat elemezve láthatjuk, hogy helyi pénzenként eltérőek a kapott értékek. Általános következtetés levonható, viszont fontos, hogy az adott közösség önmagára, a saját partneri kapcsolataira, a saját lakosságának értékeire, hagyományaira, földrajzi és gazdasági sajátosságait figyelembe véve egyedileg határozza meg a követendő stratégiát. A sikeres működés érdekében az általam feltett kérdéseket megvizsgálva minden közösség még a helyi pénz bevezetés előtt megszerezni tudja a rá jellemző sajátosságokat, így működés közben kevesebb váratlan helyzettel fog szembesülni.

Nagyon fontos a jó kapcsolat a pénzügyi felügyelő szervekkel, a folyamatos kapcsolattartás, szükség esetén állásfoglalás kérése. Rangsorolni kell a helyi termékekkel, szolgáltatásokkal kapcsolatos tényezők fontosságát, a vevők és szállítók preferenciáit. Fel kell mérni a támogató szervezeteket, a jogszabályi környezetet, a pénz egyes funkcióinak a súlyát, az érzelmi tényezőket. Meg kell vizsgálni már működő, illetve megszűnt hazai és nemzetközi példákat, valamint annak a lehetőségét, hogy átültethetőek-e a bevezetni tervezett helyi pénzre. Szem előtt kell tartani a korábbi MNB vizsgálatokban tett megállapításokat és meg kell tenni a védelmi lépéseket. Egyértelműsíteni kell a bevezetés célját és a működés során elvárt eredménnyel való kapcsolatát. A szakirodalomban, illetve gyakorlatban felmerülő kritikus pontokat egyesével meg kell vizsgálni és alkalmazni kell a saját közösségre, saját helyi pénzre. Fel kell mérni a vevők, szállítók ismeretét a témakörben, de biztos, hogy mindenképp szükséges lesz személyes és közösségi oktatást nyújtani, tájékoztató előadásokat tartani, gyakorlatban megismertetni a helyi pénz működését. Csak akkor lehet sikeres a kezdeményezés, ha minden érintett sajátjának fogja érezni a helyi pénzt.

4.2 Éves beszámolók

Tanulmányomnak ebben a fejezetében nyilvánosan elérhető adatbázisokat - mint a közzétett éves számviteli beszámolók, illetve a szervezetek saját honlapján található információk – felhasználva mutatom be a helyi pénzek jellemző bevételi, forgalmi adatait, költségeit, illetve ezek arányát az adott szervezet összes bevételeéhez és költségéhez.

A Bocskai Korona forgalmazója, a Hajdúnánási Holding Zrt közzétett 2020. évi Beszámoló kiegészítő mellékletéből ⁴⁰ megállapítható, 2019. évben az összes rövid lejáratú kötelezettség 53.516 ezer Forint volt, melyből 37.551 ezer forintot, azaz 70,17 %-ot tett ki a Bocskai Koronával kapcsolatos rövid lejáratú kötelezettség. 2020. évben az összes rövid lejáratú kötelezettség összege 40.841 ezer Forint, a Bocskai Koronával kapcsolatos 31.968 Ft, azaz az arány 78,27 %-ra nőtt.

A 2020. évi Beszámoló kiegészítő mellékletéből megtudhatjuk, hogy "A Bocskai Korona forgalma december 31-ei napon az előző évhez képest 15%-os csökkenést mutat. A Tokaji Dukát forgalma 37%-kal mutat nagyobb egyenleget." "A Bocskai Korona újrakibocsátás költségeinek fedezetére szolgáló 5 M Ft támogatás feloldható része feloldásra került, a maradék 1.581 eFt A Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása címen a 2021. évben befogadott, de 2020. évet érintő költség nem keletkezett."

Bevételeket tekintve megállapítható az éves beszámolóból, hogy 2019. évben az Értékesítés nettó árbevételeiből, melynek összege 54.693 eFt, a Bocskai Korona beváltási jutaléka és kezelési költsége 342 eFt volt (0,63%), a Bocskai Korona bevezetés megbízási díja 6.036 e Ft volt (11,04%). 2020. évben A 19.567 eFt-os Értékesítési nettó árbevételeiből a Bocskai Korona beváltási jutaléka és kezelési költsége 265 eFt volt (1,35%), a Bocskai Korona bevezetés megbízási díja 3.378 e Ft volt (17,26%).

⁴⁰ Forrás: Hajdúnánási Holding Zrt. éves 2020. évi beszámolója

A Bocskai Korona fedezettéről a https://www.bocskaikorona.hu/info_fedezet ⁴¹ weboldal az alábbiakat teszi közzé:

Fordulónap	Pénzkövetelésként fennálló forgatható utalvány-állomány névértéke	Az utalványbirtokos pénzkövetelésének fedezetéül rendelkezésre álló összeg
2021.12.31.	73 709 000 Ft	73 709 000 Ft
2020.12.31.	31 967 500 Ft	31 967 500 Ft
2019.12.31.	37 551 500 Ft	37 551 500 Ft
2018.12.31.	44 499 000 Ft	44 499 000 Ft
2017.12.31.	49 312 500 Ft	49 312 500 Ft
2016.12.31.	51 082 500 Ft	51 082 500 Ft
2015.12.31.	26 198 000 Ft	26 198 000 Ft
2014.12.31.	23 425 000 Ft	23 425 000 Ft
2013.12.31.	22 791 500 Ft	22 791 500 Ft

12. táblázat Bocskai Korona fedezet

A Balatoni Korona forgalmazója, a Balatoni Korona Zrt, (2018-ban átalakult Veszprém-Balaton 2023 Zrt-vé) által közzétett 2020. évi Beszámoló kiegészítő mellékletében ⁴² látható, hogy míg az értékesítés bevétele a 2019. évi 3.201 eFt-ról 2020. évre 166.294 eFt-ra nőtt, a Balatoni Korona kezelési bevétele szinte változatlan maradt, 203 eFt-ról 200 eFt-ra csökkent. A Kivételes nagyságú vagy előfordulású költségek és ráfordítások között kimutatásra került 3.286 Eft, mint a lejárt Balatoni Korona utalványok költsége.

Összességében megállapítható és a 3. pontban részletezett interjúk megerősítik, hogy nehezen vagy egyáltalán nem mutathatók ki elkülönítve a helyi pénzek bevételei és kiadásai. Ennek egyik oka, hogy a helyi pénzek által generált bevétel, kiadás, eredmény elhanyagolható nagyságrendű. Ami még fontosabb, a helyi pénzek működésének a jelentősége nem a gazdaságossági adatokban van, hanem a közösségépítő szerepében és a helyi termékek, szolgáltatások forgalmának a növelésében.

⁴¹ https://www.bocskaikorona.hu/info_fedezet.php letöltve 2022.04.24.

⁴²Forrás: Veszprém-Balaton Zrt. éves 2020. évi beszámolója

4.3 MNB álláspontja

Az MNB munkatársai, Helmecci István Nándor és Kóczán Gergely alaposan megvizsgálták a helyi pénz kérdéskörét. Megállapították, hogy a helyi pénz bevezetésének indító gondolata a legtöbb esetben hibás vagy félreértés övezi. Hogy néhány példát említsek a feltételezett lakossági téves motivációkról és az erre válaszul megfogalmazott MNB megállapítás párosával:⁴³

- *Téves motiváció: a hitelintézetek nem veszik figyelembe a helyi érdekeket*

MNB megállapítása: a modern, magántulajdonban levő pénzügyi intézményeket adott országra vonatkozó szabályok kötik, védik az ügyfelek érdekeit

- *Téves motiváció: a gazdaságban kevés a pénz*

MNB megállapítása: Nem fordulhat elő. Napjainkban nincs nemesfémfedezet a pénz mögött. A hitelpénzrendszer lényege, hogy a pénzfunkciókat a gazdaság szereplői egymásra szóló hitelköveteléseik látják el. A forgalomban levő pénz mennyiségét nem a jegybankok, hanem a lakosság határozza meg, emiatt szezonális figyelhető meg (pl. karácsony). Válság esetén szigorúbb a hitelbírálat.

- *Téves motiváció: a pénz kamatozik, ezért kevésbé forog*

MNB megállapítása: A készpénz sem kamatozik. A kamat tiltása a pénzügyi közvetítést lehetetlenné tenné.

- *Téves motiváció: helyi pénzzel a helyi lakosok és vállalkozások a helyi boltokban vásárolnak*

MNB megállapítása: Helyi pénz nélkül is így történik: a lakosok az átutalások 40%-át adott településen belül, 50%-át 50 km-en belüli címzett részére indítják. Amerikai kutatás szerint a bankjegyek 50-70%-a két hét alatt nem kerül 10 km-nél távolabbra.⁴⁴ A specializáció miatt a helyi boltok is más települések vagy akár országok termékeit forgalmazzák.

- *Téves motiváció: fogyasztásra motivál, egyes helyi pénzeket, ha nem forgatnak, veszítenek az értékükből (pl. német Schwungeld), ezért vásárlásra ösztönöz*

⁴³ Helmecci István Nándor – Kóczán Gergely: A „helyi pénznek” nevezett utalványoktól; MNB-szemle; 2011. április

⁴⁴ Brockmann, 2006; <http://www.whersgeorge.com> weboldalon sorszám alapján ellenőrizhető a bankjegy vándorlása

MNB megállapítása: Ha egész Németország helyi pénzre állna át, a veszteség a tanulmány szerint 1.600 EUR/lakos/év lenne. De mivel a helyi pénz használata Németországban elhanyagolható, az ország gazdaságára nincs hatása.

- *Téves motiváció: költségcsökkentés*

MNB megállapítása: A különböző fizetési módok fix költsége magas, így csak magas tranzakciós számál lehet költséghatékony. „Tyúk-tojás” probléma, amíg nincs elegendő elfogadó, senki nem akarja bevezetni, mert veszteséges (hamisítás elleni védelem, kezelési ksg)

- *Téves motiváció: városi pénz vs. országok feletti pénz*

MNB megállapítása: A technológiai fejlődés miatt a munkamegosztás ma már földrészek közötti, így a pénz átváltási nehézsége korlátozza a kereskedelmet. Ellentétes folyamat a monetáris unió, az országok közötti közös pénz bevezetése a jólét növelése érdekében. Érdemes elgondolkodni, hogyan lehet a helyi pénz elfogadható más piacokon is.

Az említett MNB tanulmány a helyi pénzzel kapcsolatosan a következő kockázatokat fogalmazza meg:

- Szabályozási kockázat

Utalvány az, amit a kibocsátója annak mond. Hiányzik a következők szabályozása: visszaváltás esetén a visszaváltási jutalék mértéke, kifizetés határideje, a változások közzétételének szabályozása, forgalomképességi szabályok, fedezet nélküli utalvány kibocsátásnak tilalma, fedezet védelme felszámolás esetén, az utalványt kibocsátó társaság egyéb tevékenységének korlátozása

- Hitelkockázat

Az utalványt elfogadók két kockázattal néznek szembe: ha az utalványt kibocsátó csődbe megy vagy fedezetlen utalványt bocsát ki, vagy ha az utalvány fedezete mögött álló hitelintézet megy csődbe (OBA csak 100ezer EUR-ig nyújt védelmet)

- Hamisítás kockázata

A technológia és a biztonsági elemek színvonala alacsonyabb, mint a készpénznél, hamisítás esetén a szankció is kisebb.

- Fogyasztók megtévesztésének kockázata

A kibocsátó máshogy mutatja be a hatóság felé és a máshogy a lakosság felé az utalványt. A fogyasztóban hamis biztonságérzetet alakít ki, a pénz kifejezés, a formai jegyek – mintha az állam állna a kibocsátás mögött.

„Amikor valaki utalványt vásárol, akkor a törvény előírása miatt korlátlanul elfogadott eszközt egy korlátozottan elfogadottra cseréli”⁴⁵ „Az MNB nem kívánja korlátozni a helyi összefogásokat, de azt elvárja, hogy ezek ne tévesszék meg a jó szándékú helyi lakosokat”.

Helmeczi István újabb cikkében felhívja a figyelmet, hogy az MNB, a Jegybank, az NGM és a PSZÁF szerint nagyon fontos a helyi pénzként funkcionáló utalványok jogi szabályozása, hiszen itt valaki más pénzét kezeli.

Az MNB javasolja:

- az utalvány szó jelenjen meg a nyomtatványon, illetve hivatalos pénznemben szerepeljen az értéke
- az üzlet és díjszabályzat, valamint a módosítási szabályzat legyen elérhető
- az ügyfél pénzét övezze védelem, mint bármely hitelintézetnél
- kötelező csere legyen lejárat után 6 hónapig
- legyen kötelező a tevékenység bejelentése, illetve legyen napi adatszolgáltatás a kibocsátott utalványokról és fedezetükről.

⁴⁵ Helmeczi István: A helyi pénz utalvány kezdeményezések, 2012.05.10. Magyar Nemzeti Bank

4.4 PSZÁF

2006. novemberében a PSZÁF munkatársa, Kun János is elemezte a helyi pénzek törvényi szabályozottságát és kockázatait. Ebben a fejezetben Kun János: A Pénzhelyettesítőkről című tanulmányának főbb mondanivalóját ültetem át a kutatási anyagomba.⁴⁶

Kun János „fő megállapítása, hogy a pénzhelyettesítők társadalmi-gazdasági igényt elégítenek ki, beilleszkednek a pénzügyi rendszerbe.” Megkülönböztet technikai és közgazdaságtani pénzhelyettesítőket. Az utóbbi csoportba tartozik a helyi pénz, ami a pénz gazdasági szabályozó szerepét erősíti, aktivizálja.

Kockázat lehetne:

- ha kockázatos egy helyi pénz működése, az az egész pénzügyi rendszerrel szembeni bizalmat csökkentheti
- a nagy mennyiségű helyi pénz kibocsátása, mert az inflációt növelne és jegybanki beavatkozást igényelne, de jelenleg elhanyagolható a rendszerben forgó helyi pénz nagysága. „Pénzteremtésre a pénzhelyettesítők általában nem alkalmasak. Nem teremtik a pénzt, csak helyettesítik.”
- a fedezetet jelentő számlapénz biztonsága, bár banki fedezetbiztosítás esetében a hagyományos számlapénzzel azonos fokú biztonságban van a helyi pénzünk is
- az áru vagy szolgáltatás, amire beváltható a helyi pénz. Széles ügyfélkör vagy több elfogadó partner esetében szabályozás válhat szükségessé.
- a pénzt kibocsátó vállalkozás, de itt is vizsgálni érdemes, hogy milyen az alaptőke és a kibocsátott helyi pénz aránya
- ha az elfogadói kör „szétesik”, nem lehet az utalványt visszaváltani, igaz itt figyelembe kell vennünk, hogy önkéntes alapon jönnek létre ezek a közösségek, magas fokú a szolidaritás.

Kun János lehetőséget lát nemzetközi és korábbi hazai példák alapján a helyi pénz kiterjesztésére, akár önkormányzat saját beruházásának finanszírozására vagy szociális segélyek fizetésére.

Felhívja a figyelmet az Államháztartási törvény esetleges módosítására a témában, illetve az Állami Számvevőszék, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal vagy a PSZÁF bevonására az ellenőrzésbe.

⁴⁶ PSZÁF Kun János: A pénzhelyettesítőkről (tanulmány) 2006. november

5. Értékelés és javaslatok

5.1 Értékelés

A szakirodalom alapján 2 hipotézist fogalmaztam meg, melyekre az interjúk és kérdőívek feldolgozásával kerestem a választ.

Első hipotézisem a helyi pénz bevezetését kezdeményező szerepét és személyét vizsgálta.

H1: Társadalmi összefogás szükséges a lakosság, a vállalkozások és az önkormányzat részéről a helyi pénz bevezetéséhez és működtetéséhez.

Az 1. hipotézist elfogadom egy pontosítással.

T1: A helyi pénzek sikere szinte kizárólag az adott közösségen múlik, a lakosság formálása elengedhetetlen, már gyermekkorban el kell kezdeni.

A személyes beszélgetések összesítéséből látható, hogy a helyi pénzt inkább társadalmi, mint gazdasági kérdésként kell kezelnünk. Egy vásárlás esetén nem feltétlenül az ár vagy a minőség dönt, hiszen a családi vagy a baráti kapcsolat erősebb preferencia lehet. A gazdaság egy alárendelt egység, önmagában nem tud működni, szükséges hozzá a közösség. Mindannyiunknak látnunk kell a saját helyünket a közösségben, illetve annak tudatában lenni, hogy közösség nélkül nem tudunk élni, boldogan élni pedig biztosan nem. Ezért fontos az oktatás, a közösségformálás, amit már gyermekkorban el kell kezdeni, otthon a családban és később óvodában, iskolában folytatni. Hosszú idő, mire egy generáció felnő és a következőnek tovább tudja adni az értékrendjét, ezért haladéktalanul meg kell kezdeni a tájékoztatást, a helyi pénzek előnyeinek és buktatóinak kommunikálását a lakosság különböző rétegei felé. Megfigyelhető, hogy a köztudatban nincs benne a helyi pénz, a használó néhány közösségen kívül országunkban nem ismert sem a lakosság, sem a vállalkozói szféra előtt, ezért nem csak a gyermekeket, hanem az aktív korú és idősebb személyeket is meg kell keresni célzott kampánnyal, rendezvényekkel, írásos anyaggal, hogy elfogadják a helyi pénzek létjogosultságát és el tudják kezdeni szervezni a bevezetését.

Magyarországon jelenleg központi kezdeményezés nincs a helyi pénzek bevezetésére, az adott közösségeknek önállóan kell ezt kivitelezniük. Általános recept nem létezik, hiszen a helyi pénznél az adott helyi közösségre kell egyedileg kidolgozni a működési sémát és feltérképezni a veszélyeket. Van viszont néhány általános elv, ami mentén el kell indulniuk a bevezetni szándékozó közösségeknek. Elengedhetetlen, hogy aki a kezdeményezés élére áll, ismert és elismert személy legyen a közösségben, aki már bizonyított, akire felnéznek. A passzivitás árt

a leginkább a helyi pénznek. Fontos, hogy a lakosság a sajátjának érezze a helyi pénzt, ezért már a tervezés folyamatától be kell vonni a közösséget is. Működés során a szállítóknak nem csak elfogadóhelyé kell válniuk, hanem nekik is forgalomba kell helyezniük a helyi pénzt, komplett szállítói láncoknak egyben kell belépniük a rendszerbe, majd nekik folyamatosan terjeszkedniük kell. Meg kell találni, hogy a vevőket az adott térségben mi motiválja vásárlásra és azon a vonalon kell haladni. A helyi önkormányzat támogatása nem nélkülözhető a hosszú távú működéshez, ha nem az önkormányzattól indul a kezdeményezés, akkor is be kell őt vonni és aktív támogatóvá tenni. Szükséges egy szlogen, egy arculat és egy konkrét cél, ami azonosul a helyi pénzzel.

Második hipotézisem a bevezetés és működés mögött levő célt kutatta.

H2: A helyi pénzek bevezetése válsághelyzethez köthető, bevezetésüknek gazdasági hasznokat meghaladó hatásai vannak

A 2. hipotézist is elfogadom, kiegészítéssel.

T2: Egyes helyi pénzek bevezetésénél szerepet játszott egy válsághelyzet, de a bevezetés elsődleges célja a helyi közösség összetartozásának és identitástudatának megerősítése, valamint a kulturális értékek megőrzése

Több magyarországi és távolabbi pénz bevezetése történt az 1923-as és a 2008-as válság hatásainak enyhítésére. Az interjúkból egyértelműen megállapítottam, hogy míg néhány helyi pénz bevezetési okánál a 2008-as válság szerepet játszott, másoknál viszont nem. A helyi pénz önmagában túl kicsi eszköz, nem képes egymaga gazdasági téren változást előidézni. A bevezetése és népszerűsítése költséges lehet, ezért jól átgondolt marketingre van szükség. Akkor tud működni egy helyi pénz, ha az adott közösség működtetni. Elengedhetetlen a személyes példamutatás. Mindegyik helyi pénznél megfigyelhető, a részletes, igényes kidolgozás és minden esetben helyi nevezetességek, hírességek megjelenítése a címleteken. A lakosság részéről meg kell jelennie a büszkeségnek és az öntudatnak, hogy „ez a mi pénzünk, csak a miénk”. Nem lehet nagy földrajzi területen használni egy adott helyi pénzt, hiszen működésének alapja a bizalom, a szeretet, a lokálpatriotizmus, a személyes kapcsolat, az összetartozás érzése, a büszkeség és a lelkesedés.

5.2 Javaslatok

Javaslom, hogy minden település gondolja át, hasznos lehet-e számára a helyi pénz bevezetése.

Miért előnyös egy adott közösség számára a helyi pénz használata?

- marketing eszköz
- erősíti a helyi gazdaságot
- élénkíti a helyi gazdaságot
- fejleszti a közösséget, a helyi identitást erősíti
- létrehoz egy helyi közösséget, akiket cselekvésre, aktív hozzáállásra ösztönöz
- fenntarthatóságot támogatja
- speciális célhoz kötött
- főleg válsághelyzetben nagy segítség a gazdaság helyreállítására vagy élénkítésére
- az elveszett, megsemmisült utalványok értéke a kibocsátó nyeresége
- csökkenti a munkanélküliséget
- a helyi pénz megőrizhető emlékként, gyűjthető
- helyi identitástudatot erősíti, az adott régió öntudatosságát, politikai büszkeségét és a régióban lakó emberek boldogságát emeli⁴⁷

Ugyanakkor javaslom minden településnek, hogy legyen óvatos a helyi pénz tervezésekor az alábbi okok miatt:

- A helyi pénz bevezetése költséges.
- Szükséges egy támogató pénzügyi intézmény, aki a fedezetet folyamatosan biztosítja. A pénzügyi intézménynek kockázatmentes befektetést kell választani a fedezet biztosítására.
- Az utalványt meg kell tervezni, nyomtatni kell, védeni kell a hamisítástól, tartóssá kell tenni fizikailag, gondoskodni kell az érvényesítéséről, esetleges cseréjéről.
- Fenntarthatósági tanulmányt kell készíteni.
- Működtetni kell a kibocsátó szervezetet, a pénzintézeti költségeket fedezni kell.
- Támogató közösséget kell létrehozni, bizalmat kell építeni és a bizalmat fenn kell tartani az utalvány iránt.

⁴⁷ Varga József – Madaras Attila: A helyi pénz kezdeményezésének alapjai

- Jól felépített marketing szükséges.
- Online felületet kell létrehozni, ahol minden információ bárki számára elérhető, az utalványról, az elfogadókról, a kedvezményekről, a sikerekről.
- Javaslom helyi rendezvények szervezését az utalvány népszerűsítésére, a működő hazai és nemzetközi példák bemutatására.
- Javaslom külföldi tanulmányutak megvalósítását, pl. Svájcba, ahol a helyszínen meg lehet ismerni a WIR rendszert és meggyőzni a kételkedőket a rendszer életképességéről.
- Együttműködő partnerekkel kell szerződést kötni, lehetőség szerint nem csak elfogadóhelyeket létrehozni, hanem kedvezményekről megállapodni az utalvánnyal fizetők részére.
- A helyi önkormányzatnak át kell gondolnia, hogyan tudja támogatni a kezdeményezést, pl. helyi adót és önkormányzat által nyújtott termékek, szolgáltatások értékét elfogadja helyi pénzben, szociális vagy rendkívüli juttatásokat helyi pénzben fizet.
- Helyi vállalkozások a Cafeteria szabályzatukat átalakíthatják, hogy állandó vagy választható eleme legyen a helyi pénz.
- A közösség vezetőinek és elismert tagjainak személyes példát kell mutatniuk az utalvány használatában.
- Az elért eredményeket, gazdasági növekedést, közösségépítést nyilvánosságra kell hozni és meg kell mutatni a továbbfejlődés útját.

Szakirodalmak veszélyként értékelik, hogy a helyi utalványok (bár valós veszély lényegesen nagyobb forgalom esetén merülhet csak fel):

- Gyengítik a Jegybank gazdaságot szabályozó képességét
- „⁴⁸A központi kormányzat fiskális befolyását csökkentik, mert megnehezítik a fogyasztás és a jövedelem adóztatását.”

Véleményem szerint, ha a helyi lakosság és vezetőik felkészültek, eltökéltek a helyi pénz bevezetésében, akkor mindenképp a sikerhez vezető úton indulnak el, ami a saját gazdaságukat és közösségüket felvirágoztatja.

Van jövője a helyi pénznek?

Megfigyelhető, hogy a helyi pénzek bevezetése általában válsághoz kapcsolódik, kiemelkedik különösen az 1923-33-as nagy gazdasági világválság, illetve a 2008-as gazdasági- és pénzügyi világválság. Sajnos napjainkban minden elemzés arra mutat, hogy egy újabb elhúzódó válság

⁴⁸ <https://g7.hu/vilag/20211226/a-helyi-penzek-kihivasok-sokasagan-segitettek-at-a-magyar-kozossegeket/> - OTP támogatásával

előtt áll az egész világ, így országunk is. Ezt a tényt figyelembe véve, minden eddiginél aktuálisabb, hogy a közösségek megvizsgálják, hogyan tudják bevezetni és fenntartani a pénzhelyettesítő helyi utalványukat.

Nagyon sok hazai, európai és nemzetközi példa mutatja, hogy igen, a helyi pénz - bárhogyan nevezzük is – létezik, fennmarad és alkalmazkodásra, fejlődésre képes.

A helyi pénz jövője az adott „hely”-től függ. Attól függ, hogy az adott közösség mennyire összetartó, mennyire bíznak egymásban. Ha valódi céljuk a fennmaradás, életben maradás, fejlődés, akkor vezetők, vállalkozók és lakosság összefogásával egy sikeres önszerveződés jöhet létre.

Magyarország Kormánya részéről jövő támogatás is elősegítheti a helyi kezdeményezéseket. 2.sz mellékletemben csatoltam egy korábbi, kormányfőnek írt levelet a témában. Az említett levélben felvetett kezdeményezés kedvező adózású cafeteria elemként való törvényi szintre emelésként biztosan lelkesítő lenne kibocsátóknak, elfogadóknak, felhasználóknak egyaránt.

Véleményem szerint állami segítséget jelenthetnek a pályázatok. Lelki szemeim előtt látom Európai Unió vagy hazai pályázatokban indikátorként megjelölve egy adott térségben a helyi pénz bevezetését vagy kiterjesztését. De elképzelhetőnek tartom egy konkrét pl. NKFI által koordinált hazai pályázat kiírását előzetes hatástanulmányra, következő lépcsőben a bevezetésre, majd újabb szintként utólagos helyzetértékelésre.

Van-e jövő a helyi pénz előtt? Kossuth Lajos szavaival válaszolok:

„Csak az képes hatalmasan hatni, ki saját korának embere, míg ellenben ki korát megelőzi, csak halála után él, ki pedig korától elmaradt, élve is halott.”

6. Összefoglalás

Kutatómunkám során nagyon izgalmas, érdekes és szerteágazó betekintést kaptam a helyi pénzeknek nevezett pénzhelyettesítő utalványok témakörébe.

Megvizsgáltam a pénz fogalmának változását az idő múlásával, illetve a helyi pénz fogalmát. Találtam nagyon sok külföldi példát: az 1930-as WARA szénjegyet, az 1932-es wörgli munkaértékjegyet, az 1934-es WIR rendszert, az 1983-as LETS rendszert, a 2003-as Chiegmauert, a 2004-es Bon Netz Bon kupont, az 1991-es Ithaca Órát és a brazil „szemétpénzt”. Néhány kezdeményezés csak rövid ideig élt, de a WIR rendszer majdnem 100 éve működik, szárnyal. Bemutattam a helyi pénz Magyarországi történetét, kezdve az 1848-49-es szabadságharcban használt aradi utalványtól, az I. világháború utáni kényszerpénzekig. Modern korunkban több hazai pénz terve is született országunkban, illetve vannak kiválóan működő gyakorlatok is. Elemzésem tárgya volt a soproni Kékfrank utalvány, a Balatoni Korona, a hajdúnánási Bocskai Korona, a Rábaközi Tallér, az alsómocsoládi Rigac, Tokaji Dukát, a WIR és a Székely Kézfogas. Kiemeltem a fontosabb Európai Unió és hazai törvényi szabályozást, bár megállapítottam, hogy ezen a téren a törvények elég szűkszavúak, inkább a forgalomban levő egyéb utalványokkal kapcsolatos szabályokat kell alkalmazni.

Módszereket tekintve nyomtatott és online szakirodalmat, sajtóhíreket vizsgáltam, az elérhető éves beszámolókat, MNB, PSZÁF véleményeket tekintettem át, online és személyes interjút készítettem és kérdőívet töltöttem ki, eredményüket elemeztem, a helyi pénz mellett és ellen szóló érveket tártam fel.

Fentiek szerint vizsgáltam meg a helyi pénz jövőjét, múltjának tükrében.

Megállapítottam, hogy a helyi pénz kezdeményezés elég megosztó. A helyi pénzek egy konkrét céllal jönnek létre és vagy megszűnnek, ha betöltötték ezt a célt vagy átalakulnak valami mássá, mint pl. a WIR. Nagyon érzékenyek a helyi pénzek, külső nyomással sem létrehozni, sem fenntartani nem lehet őket (pl. Tokaji Dukát), kizárólag a lakosság akaratából tudnak működni. A lakosság és a vállalkozások ismerete a témában igen csekély. A helyi pénz csak egy községben vagy egy földrajzilag behatárolható kisebb területen működik. Általánosságban legalább tízszer gyorsabban forog, mint a forint. Nagyon fontos egy olyan vezető, akit ismer és elismer a környezete, aki a kezdeményezés élére áll. Nagyon fontos a helyi önkormányzat aktív szerepvállalása. Elengedhetetlen egy erős marketing. Célszerű egy konkrét területet meghatározni, amely esetében alkalmazható a helyi pénz, például Veszprém esetében a fesztiválpénz gondolata. A vevők ösztönzése nem feltétlenül az árengedményekkel történik, bár

az is nagyon fontos, hogy legyenek jól átgondolt engedmények, ugyanakkor a minőség is nagyon fontos. Szállítói területen erősen ajánlott komplett szállítói láncok egyben beemelése a rendszerbe. Nem szabad, hogy álljon a helyi pénz, forognia kell, annál sikeresebb lesz. Fontos, hogy a lakosság végig aktív részese legyen a tervezés és a bevezetés szakaszának, sajátjuknak kell, hogy érezzék az utalványt, csak akkor fogják eredményesen használni. Ügyes bujtatott marketinggel, helyi tévé és újság reklámmal, közösségi programokkal jelentősen csökkenteni lehet a bevezetés költségeit. Elengedhetetlen az állami szerepvállalás, mely támogató, segítő szándékban, egyeztetésekben, törvénymódosításokban nyilvánul meg. Az államnak is látnia kell, hogy a helyi pénz kezdeményezések kis volumenűek, nem veszélyeztetik a nemzetgazdaság érdekeit. Nem lehet nagy mértékben kiterjeszteni, mert a közösség a lényege, ha ezen túllépünk, nem tud működni, illetve az Állam és a Pénzfelügyeleti szervek veszélyesnek fogják látni, így betiltják. Összességében a helyi pénznek tulajdonítható bevételek és kiadások nem kimutathatóak, nem érdemes ezeket számolni, hiszen nem ez a helyi pénz célja. Fontos, hogy a helyi pénzt ne önmagában vizsgáljuk, hanem lássuk azt, hogy egy nagy egész része és csak akkor lesz jobb az egyénnek, ha a teljes közösségnek is jobb lesz. A helyi pénz esetében szemléletformálással kell kezdeni, már a gyermekekkel az iskolában meg kell ismertetni, be kell hozni a köztudatba a létezését és az előnyeit. A lakosságnak tudatosá kell válnia először egyéb kérdésekben, mint pl. klímatudatosság, környezetvédelem, utána lesz alkalmas a helyi pénzekkel kapcsolatos közösségi értékek elsajátítására és alkalmazására. A helyi pénz kezdeményezés működik, válsághelyzetben segít az adott közösségnek. A feladatunk, hogy iskolai oktatással, községi programokkal, vállalkozói fórumokkal, önkormányzati rendezvényekkel megismertessük az állampolgárokkal a helyi pénz működését, a benne rejlő lehetőségeket és felkészüljünk egy jövőbeni bevezetésre.

A végeredményként létrejött tanulmányom bízom benne, hogy eljut sok-sok hazai település vezetőihez, vállalkozásaihoz, lakosaihoz. Remélem, hogy az elvi lehetőségét áttekintve több helyiség vagy régió elkezd tervezni és elemzést készíteni, hogy hogyan lendíthetik fel a helyi gazdaságukat és hogyan kovácsolnák össze még erősebbé a közösségüket.

7. Irodalomjegyzék

1. Ambrus Béla: Magyarország papírszükségpénzei 1723-tól 1914-ig
2. Arisztotelész: Politika. Gondolat. 1984. 86. o.
3. Aquinói Tamás: Summa Theologica II-II, q. 78, I.
4. Balogh László - Parádi-Dolgos Anett - Varga József: A szabadpénz elmélete a jelenlegi hazai helyi pénzek működésében.
http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2013/finanszirozas/balogh_paradi_varga.pdf
5. Dr. Balogh László - Dr. Varga József: A helyi pénz kezdeményezések alapja: Silvio Gesell pénzelméletének mai üzenete.
http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2012/penzugy/balogh_varga.pdf
6. Peter Bellakovics (kommunikációs igazgató) - Michael Schnebli (igazgatósági tag): A WIR Bank bemutatása. Személyes közlés. Basel, 2014. február 25.
7. Beluscsák Anita: A helyi pénz jövője múltjának tükrében, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gödöllő, 2022.
8. Bodai Zsuzsa (1998): A pénz filozófiája. 1. kötet. Az ókori, a középkori és a korai újkorai pénzelméletek. Budapest: AULA Kiadó
9. Bekker Zsuzsa–Hild Márta (2002): Menger, Carl (1840–1921). In: Gazdaságelméleti olvasmányok 1. Alapművek, alapirányzatok (szerk.: Bekker Zsuzsa). Budapest: AULA Kiadó
10. Charles Eisenstein: Megszentelt gazdaságtan. <http://sacred-economics.com/read-online/sacred-economics-hungarian/>
11. Dicső László: Az Alsómocsoládi Rigac bemutatása. Interjú. Alsómocsolád, 2015. április 13.
12. Christian Gelleri - Thomas Meyer: Express Money: Gelleri the Eurozone Breakup. 2012.
http://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Theorie/2012_02_16_Express_Money_Avoiding_the_Eurozone_Breakup.pdf
13. Paul Glover: A Recipe for Successful Community Currency.
<http://www.paulglover.org/0907.html>

14. Gróf Pál -Süveges Gábor - Szemán, Judit (2017) FELMÉRÉS A PÉNZÜGYI KULTÚRÁRÓL A MISKOLCI EGYETEMEN. In A pénzügyi kultúra aktuális kérdései, különös tekintettel a banki szolgáltatásokra. pp. 55–66.
15. Györffy Ágnes: Silvio Gesellről.
http://www.szialoekonomie.info/Info_Foreign_Languages/Hungarian_2/hungarian_2.ht ml
16. Helmeczi István Nándor - Kóczán Gergely: A „helyi pénznek” nevezett utalványokról.
http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_mnbszemle/mnb h u_msz_201104/helmeczi-koczan.pdf
17. Helmeczi István: A helyi pénz utalvány kezdeményezések, 2012.05.10. Magyar Nemzeti Bank
18. Dr. Horváth Tibor Gergely - Szabó Annamária: A Bocskai Korona bemutatása. Interjúkérdésekre adott írásbeli válasz. 2015. július 8.
19. Hild Márta (2002): Marx, Karl Heinrich (1818–1883). In: Gazdaságelméleti olvasmányok 1. Alapművek, alapirányzatok (szerk.: Bekker Zsuzsa). Budapest: AULA Kiadó
20. Hutflesz Mihály: A Rábaközi Tallér bemutatása. Interjú. Kapuvár, 2015. április 21.
21. Hume, David (1752/2002): A pénzről (részletek). In: Gazdaságelméleti olvasmányok 1. Alapművek, alapirányzatok (szerk.: Bekker Zsuzsa). Budapest: AULA Kiadó.
22. Jacsó Enikő: Helyi Pénzek. 2008
http://www.humusz.hu/sites/default/files/Dokumentumok/kozossegek/helyi_penz_kisk ozossegi_program.pdf
23. Margrit Kennedy weboldala: <http://www.margritkennedy.de/index.php?lang=DE>
24. Margrit Kennedy: Gazdasági növekedés és kamatrendszer - négy alapvető tévedés.
<http://kovasz.uni-corvinus.hu/kov13/kennedy.html>
25. David C. Korten: Pénzkórtan – Pénz kontra jólét. <http://www.okotaj.hu/szamok/16-17/ezred2.html>
26. Kun János: A pénzhelyettesítőkről. (tanulmány) 2006. november PSZÁF
[https://felugyelet.mnb.hu/data/cms367860/A_p_nzhelyettes_t_kr_l_\(tanulm__ny\) . pdf](https://felugyelet.mnb.hu/data/cms367860/A_p_nzhelyettes_t_kr_l_(tanulm__ny) . pdf)
27. Lang Péter: Helyi pénzek és nemzetgazdasági hatásai. <http://szd.lib.uni-corvinus.hu/4733/>
28. Leitold László: A Balatoni Korona bemutatása. Interjú. Veszprém, 2015. április 10. 58

29. J. Locke: Essay on Interest and Value of Money, London, Alex Murray, 1870.
30. Marx, Karl (1978): A tőke. A politikai gazdaságtan bírálata. Harmadik kötet. III. Könyv. A tőkés termelés össz folyamata. Budapest: Kossuth Könyvkiadó.
31. Marx, Karl (1978): A tőke. A politikai gazdaságtan bírálata. Első kötet. I. Könyv. A tőke termelési folyamata. Budapest: Kossuth Könyvkiadó.
32. Mátyás Antal (1995): A korai közgazdaságtan története. Budapest: Aula Kiadó
Mátyás Antal (1996): A modern közgazdaságtan története. Második, javított kiadás. Budapest: Aula Kiadó
33. Menger, Carl (1892): On the Origins of Money. Economic Journal 2(6): 239–255.
Ricardo, David (1817/1991): A politikai gazdaságtan és az adózás alapelvei. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
34. Novák Zsuzsanna: Karl Marx és Karl Menger néhány gondolata a pénz eredetéről
35. Pálincás József: Hogyan jussunk el oda, ahova indultunk, Pénzügyi Szemle 2014/1.
36. Pénziránytű Alapítvány: Pénztörténet. <http://penziskola.hu/konyv/az-en-penzem/ii-mindenható-penz/4-penztortenet-kaorikagyolotol-bankkartyaig>
37. Perkovátz Tamás: a Soproni Kékfrank bemutatása. Interjú. Sopron, 2015. április 21.
38. Perkovátz Tamás: Szülőföldünk értéke, közösségünk ereje előadás 2013.11.21.
39. Platón: Állam. Összes Művei II, Európa, 1984, 106. o.
40. PWC A válságkezelési felkészültség mint a jövő versenyelőnye: 4 500 válság tanulságai PWC, 2019.
https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/global_crisis_survey_2019.pdf
41. Spahn, Heinz-Peter. (2001): From gold to euro. On Monetary Theory and the History of Currency Systems. Berlin-Heidelberg: Springer Verlag.
42. Dr. Szalay Zsuzsanna: A szelíd pénz forradalma (Közbirtokosságon nyugvó pénzrendszer megteremtése). <http://edok.lib.uni-corvinus.hu/284/1/Szalay93.pdf>
43. Szólláth Tibor Zoltán: Szemléletformálás a közösségi művelődésben. Előadás. Stratégiai konferencia a cselekvő közösségek és az önfenntartó társadalom szerepéről. Budapest, 2015. március 30.
44. Tóth Balázs István (2009): A helyi valuta szerepe a lokális gazdaságfejlesztésben
45. Varga József – Madaras Attila: A helyi pénz kezdeményezésének alapjai
46. Vonnák Balázs: Modern jegybanki gyakorlat Kiadja: Magyar Nemzeti Bank 1054 Budapest, Szabadság tér 9. www.mnb.hu Nyomdai előkészítés és kivitelezés: Pauker-Prospektus-SPL Konzorcium ISBN 978-615-5318-17-7 2017
<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-modern-jegybanki-gyakorlat.pdf>

47. Werner Onken: Piacgazdaság kapitalizmus nélkül.
http://www.szialoekonomie.info/Info_Foreign_Languages/Hungarian_1/hungarian_1.ht ml
48. Isidor Walliman: Bon Netz Bon bemutatása. Személyes közlés. Basel, 2014. február 25., Szociális Gazdaság Szövetkezeti Hálózat.
49. Zalatnay László: A rendszer alapjai.
<http://nyiregyhazipenz.blogspot.hu/p/nnjhgc.html>
50. Zalatnay László: A víz és a pénz. <http://okoklikk.hu/oko-forum/2-termeszetromlasa/137-zalatnay-laszlo-a-viz-es-a-penz>
51. Zalatnay László: A wörgli kísérlet. Személyes közlés. Veszprém, 2009. június 18.
 Fenntartható fejlődés képzés
52. Zalatnay László: Személyes közlés a jelenleg ismert kísérletekről, a helyi pénzekről általában. Tokaj, 2015. április 25. 59 7.3.
53. <https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9nz> Letöltve: 2022.04.22.
54. http://lepes-valtas.hu/wp-content/uploads/2020/04/rigac_helyzetelemz%C3%A9s_final.pdf
55. [https:// bocskakorona.hu](https://bocskakorona.hu) letöltve 2022.04.24.
56. <https://www.netzbon.ch/> letöltve 2022.04.22.
57. [https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20\(2015\).pdf](https://piactars.hu/uploads/files/documents/Helyi%20Penz%20Tanulmany%20(2015).pdf) letöltve 2022.04.20.
58. <https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9nz> Letöltve: 2022.04.22.
59. <https://g7.hu/vilag/20211226/a-helyi-penzek-kihivasok-sokasagan-segitettek-at-a-magyar-kozossegetek/-> OTP támogatásával
60. <https://e-beszamolo.im.gov.hu>
61. <https://e-cegjegyzekek.hu>
62. <https://gantt.hu/stakeholder-matrix/>
63. <https://alsomocsalad.hu>

Jogforrások:

1. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény. (Hpt.)
2. Az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi XCVIII. törvény. (A továbbiakban: Módtv2.)
3. A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

4. A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV törvény.
5. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény.
(Hatályon kívül.)
6. 48/2014 (XI.27.) MNB rendelet a jegybanki információs rendszerhez elsődlegesen a MNB alapvető feladatai ellátása érdekében teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről.
7. 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
8. 2000. évi C. törvény a számvitelről
9. 2004. évi XXXV. törvény az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézetéről

8. Mellékletek

1.melléklet HPSZ Alapító Nyilatkozata

HELYI PÉNZEK SZÖVETSÉGE ALAPÍTÓ NYILATKOZATA

„A hazaszeretet azon szent láng, melyért – bármily gyermeki érzelmenek gúnyolják is azt a világ hidegen számító cosmopolitái, – nincs mit pirulnunk, mert a legióbb magasztos cselekedet mégis innen vette, innen veszi, és innen fogja venni a Földön eredetét.”

(részlet gróf Széchenyi István 1846-os akadémiai beszédéből)

A magyarországi helyi pénzek - a Kékfrank, a Balatoni Korona, a Bocskai Korona - létrehozói mély meggyőződéssel vallják: *szülőföldünk értéke közösségünk ereje*. Minden közösségnek jogában áll önmaga gyarapodását, boldogulását minden eszközzel előmozdítani a hagyományok megőrzése, a szülőföldünk értékeinek megtartása mellett. Kultúránk fenntartása és gyarapítása csakis erős gazdasági háttérrel lehetséges, melynek egyik eszköze a közösséget is építő saját fizetőeszköz.

Az alkotók meggyőződése, hogy az együtt élők egymás iránti bizalma komoly és növelhető tőke, melyet a körükben használt fizetőeszköz fokoz, növelve a saját áruk, szolgáltatások iránti keresletet és a közösség összetartó erejét.

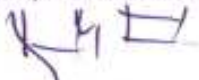
A közkeletűen helyi pénznek mondott közösségben forgó pénzhelyettesítő utalvány alkotói felelősnek tekintik magukat az általuk létrehozott fizetőeszköz jog- és szakszerű alkalmazásáért és a használók érdekei védelméért. Ezért a három helyi pénzt működtető szervezet szakmai együttműködési céllal létrehozta a Helyi Pénzek Szövetségét, tisztelettel várva hasonló aktivitásban érdekeltet csatlakozását.

A Helyi Pénzek Szövetségének célja, hogy elősegítse a közösségek fizetőeszközeinek biztonságos bevezetését; sikeres használatát; a jó gyakorlat terjesztését; az újdonságból eredő félreértések csökkentését; az utalványok fedezetének közérdekű, körültekintő kezelését, és részt vegyen az új fizetési módokat támogató szabályok megalkotásában.

E dokumentumot aláíró szervezetek képviselői kijelentik, hogy őket a Helyi Pénzek Szövetsége megalapításakor a fokozott társadalmi felelősségvállalás, a közjó és a közösségi élet iránti elkötelezettség és eleink teremtette közös kultúránk megőrzésének és gyarapításának szándéka vezérli, mert:

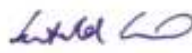
szülőföldünk értéke közösségünk ereje!

Budapest, 2013. február 20.

Kékfrank

HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Európai Szövetkezet
Péter Kovács Tamás

Balatoni Korona

Balatoni Korona Zrt.
Lenőld Ildikó

Bocskai Korona

Hajdúbányai Holding Zrt.
Dr. Horváth Tibor

2. melléklet Levél Orbán Viktor miniszterelnöknek

HA-MI-ÖSSZEFOGUNK EURÓPAI SZÖVETKEZET
WENN-WIR-UNS-ZUSAMMENSCHLIEßEN EUROPÄISCHE GENOSSENSCHAFT
AKO-SE-ZDRUŽIMO EUROPSKA ZADRUGA

Dr. Orbán Viktor
Miniszterelnök Úr részére

*„Ha többféle pénz lapul a zsebünkben,
akkor azt kezelni nehézkes és komplikált.”*

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Megtiszteltetés volt, hogy részt vehettem a Magyar Gazdasági Kamara évnnyitó rendezvényén és különösen, hogy felszólalhattam és kérdezhettem Önt! Köszönöm kedves válaszát, amire sajnos már nem volt alkalmam reagálni. Miniszterelnök Úr megállapításával mindannyian egyetértünk, valóban, ha többféle pénz lapul a zsebünkben, akkor azt kezelni nehézkes és komplikált!

Azonban úgy gondoljuk, megéri vállalni a kényelmetlenséget, mert a helyi pénz használata komoly előnnyel jár.

Megítélésünk szerint a helyi pénz használata

- *hazánk ezermilliárdokra rúgó kamatkiadásának csökkenését eredményezi*, mert míg Forinthez úgy jutunk, hogy azt a nemzetközi piacról a jegybanki alapkamat + CDS felárral vásároljuk, addig a forgatható utalványnak nevezett helyi pénzt a helyi közösség teremti és használja saját maga javára kamatmentesen, melynek 100%-os forint fedezete állampapírban és bankbetétben nyugszik.

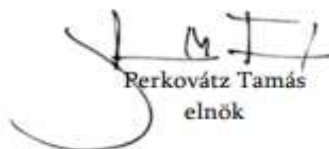
- *komoly közösségformáló erő*. Növekszik a használók egymás iránti bizalma, erősödik a helyi közösség kohéziója és identitása: a humán tőke gyarapodását serkenti.

- *az Európai Unióban elfogadott*, a szubszidiaritás alapelve szerint a polgárok a helyi érdekeik érvényesítéséért használhatnak lokális cseereszközt.

Ezért kérjük nagy tisztelettel Miniszterelnök Urat, hogy a hazánkban működő forgatható utalványok - a Kékfrank, a Balatoni Korona és a Bocsikai Korona - is részesüljenek a 31%-os adókedvezményben, hogy válasszák, használják mind többen, ugyanúgy, mint az OTP, az MKB, a K&H SZÉP Kártyáit és a MNÜA Erzsébet utalványát!

Bízva kezdeményezésünk támogatásában a HAMI Összefogunk Európai Szövetkezet nevében tisztelettel köszöntöm:

Sopron, 2015. március 18.

Perkovácz Tamás
elnök

Másolatot kap:

Dr. Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter úr

Dr. Parragh László, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnök ura

HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Európai Szövetkezet SCE 9400 Sopron, Széchenyi tér 12.
Tel.: 99/316-839, www.kekfrank.hu, info@kekfrank.hu

3. melléklet Perkovátz Tamás 2013.11.21. előadás diák – kivonat

KÉKFRANK BLAUFRANC PLAVI FRANK

Józsi bácsi 120 Ft-os krumplija:

100Ft Munkabér = Józsi bácsi és az államé (SZJA, TB)

10Ft Nyereség = Józsi bácsi és az államé (TÁNYA)

10Ft Eszközök = külföldre megy, mert már nem gyártjuk!

Józsi bácsi él és virul, eltartja családját: csak 10 Ft-tal csökken a hazai pénzmennyiség! Az államnak is könnyebb ellátni feladatát!

2013.11.21. Zalaegerszegi Egyesület Perkovátz Tamás www.kekfrank.hu

KÉKFRANK BLAUFRANC PLAVI FRANK

80 Ft-os kukutyin krumpli:

5Ft Munkabér = alkalmazottaké és az államé (SZJA, TB)

4,5Ft Nyereség = Külföldi tulajdonosoké és az államé (TÁNYA)

70Ft Kukutyin krumpli beszerzési ára = Kukutyinországa

Józsi bácsi tönkre megy, az állam tartja el, és 74,50 Ft-tal csökken a hazai pénzmennyiség! Az állam kénytelen a szegény családait is még több Ft-ot elvonni, hogy el tudja látni feladatát!

2013.11.21. Zalaegerszegi Egyesület Perkovátz Tamás www.kekfrank.hu

KÉKFRANK BLAUFRANC PLAVI FRANK

Forrás kiáramlás Magyarországról a nemzeti jövedelem - bruttó hazai termék különbsége, a lakosság száma és a munkavállalók száma alapján

Év	bruttó hazai termék	nemzeti jövedelem	Δ	Magyarország lakossága	Egy főre eső forrás kiáramlás	Egy dolgozóra eső forrás kiáramlás*
	érték, millió forint	érték, millió forint	Ft/fő	1000	Ft/fő	Ft/fő
1980	10 709 463	10 374 625	-334 838	10 374 625	-334 838	-334 838
1990	5 727,8	5 540,5	-187,3	10 374 625	-18 731,4	-48 029,2
1995	7 011,2	6 745,8	-265,4	10 374 625	-26 532,2	-68 031,3
1997	8 091,9	8 226,6	134,7	10 374 625	13 472,5	34 756,0
1998	10 980,9	9 715,3	-1 265,6	10 374 625	-123 859,5	-318 556,0
1999	11 443,5	10 795,5	-648,0	10 374 625	-62 561,1	-164 792,3
2000	13 089,0	12 439,8	-649,2	10 374 625	-62 561,1	-164 792,3
2001	15 103,9	14 344,1	-759,8	10 374 625	-73 278,1	-184 815,6
2002	17 119,4	16 229,0	-890,4	10 374 625	-85 839,4	-218 386,2
2003	18 738,2	17 861,2	-877,0	10 374 625	-84 581,1	-213 317,2
2004	20 655,0	19 584,8	-1 070,2	10 374 625	-103 225,3	-276 989,2
2005	22 619,3	20 829,6	-1 789,7	10 374 625	-172 842,1	-444 723,1
2006	25 675,0	22 398,9	-3 276,1	10 374 625	-316 612,5	-807 211,5
2007	24 989,9	22 244,3	-2 745,6	10 374 625	-264 559,5	-674 589,5
2008	26 543,3	24 841,5	-1 701,8	10 374 625	-164 170,1	-418 370,8
2009	25 626,5	24 511,3	-1 115,2	10 374 625	-107 521,0	-285 951,3
2010	26 907,3	25 347,4	-1 559,9	10 374 625	-150 390,0	-373 852,8
2011	27 886,4	26 505,6	-1 380,8	9 987 721	-138 279,5	-354 050,0
2012						-29 504,2

(Forrás: KSH nyilvános adatbázisa)

2013.11.21. Zalaegerszegi Egyesület Perkovátz Tamás www.kekfrank.hu

KÉKFRANK BLAUFRANC PLAVI FRANK

Becsült forrás kiáramlás Magyarországról 2011-ben

	Érték	Egy főre eső forrás kiáramlás	Egy dolgozóra eső forrás kiáramlás*
	milliárd Ft	Ft/fő	Ft/fő
Nemzeti jöv. - bruttó hazai term. különbség:	-1 380,8	-138 279,5	-354 050,0
Adósságállomány tőke törlesztése:	5 577,3	558 525,5	1 430 071,8
Adósságállomány kamat törlesztése:	3 346,4	336 115,3	858 043,1
Összesen:	7 542,9	755 363,8	1 934 065,0

* Az összes adósságállomány a GDP-hez mért kb. 200%-kal (állami + vállalati + önkormányzati + lakossági), adósság után átlagos évi 6%-os kamattal, valamint átlagosan 10 év futamidővel és 3,9 millió fő dolgozót alapul véve.

2013.11.21. Zalaegerszegi Egyesület Perkovátz Tamás www.kekfrank.hu

KÉKFRANK BLAUFRANC PLAVI FRANK

Ausztriában miért 1.500.- Euro = 450.000.- Ft a havi nettó fizetés. Nálunk miért csak 140.000.- Ft?

Magyarországon a termelékenység az osztrák termelékenység 70 %-a. Ezért mi jogosan kapnánk csupán 450.000.- Ft/hó x 0,70 = 300.000.- Ft-ot havonta.

A 300.000.- Ft és az átlag magyar nettó kereset = 140.000.- Ft különbsége 160.000.- Ft/hó. Hol ez a 160.000.- Ft? Miért nem 300.000.- Ft a magyar átlag kereset?

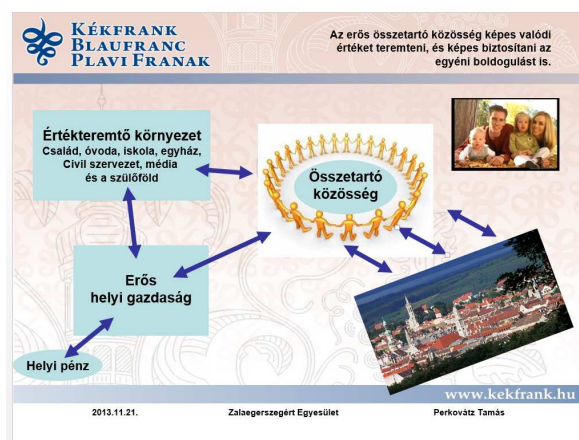
Becsült forrás kiáramlás Magyarországról 2011-ben

	Érték	Egy főre eső forrás kiáramlás	Egy dolgozóra eső forrás kiáramlás*
	milliárd Ft	Ft/fő	Ft/fő
Nemzeti jöv. - bruttó hazai term. különbség:	-1 380,8	-138 279,5	-354 050,0
Adósságállomány tőke törlesztése:	5 577,3	558 525,5	1 430 071,8
Adósságállomány kamat törlesztése:	3 346,4	336 115,3	858 043,1
Összesen:	7 542,9	755 363,8	1 934 065,0

© Can Stock Photo - csp9381116

2013.11.21. Zalaegerszegi Egyesület Perkovátz Tamás www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

A „helyi pénz”
és a valódi pénz összehasonlítása :

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

Az erős összetartó közösség képes valódi értéket teremteni, és képes biztosítani az egyéni boldogulást is.

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

Helyi pénz

Kékfrank: 2010. 05. 07.

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

Helyi pénz

Balatoni Korona: 2012. 02. 22.

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

Helyi pénz

Bocskai Korona: 2012. 07. 22.

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

**KÉKFRANK
BLAUFRANC
PLAVI FRANAK**

Helyi pénz

Rábaközi Tallér: terv

2013.11.21. Zalaegerszegért Egyesület Perkovátz Tamás

www.kekfrank.hu

4.melléklet Soproni Kékfrank címletek

Tájékoztató

Soproni Kékfrank utalvány

Általános jellemzők:

Méret: 140 mm x 64 mm, fékvő formátumú.

Címletek és jellemző színük látható fényben / UV-tartományban:

- 500: rózsaszín / alnyomat sárga, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek vörös
- 1000: okker / alnyomat sárga, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek vörös
- 2000: zöld / alnyomat vörös, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek sárga
- 5000: lila / alnyomat sárga, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek vörös
- 10000: narancs / alnyomat sárga, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek vörös
- 20000: kék / alnyomat sárga, torony szőlőfürttel és guilloche-lécek kék

⁴⁹ https://index.hu/galeria/index/gazdasag/2011/03/09/soproni_kekfrankos/13

5. melléklet Balatoni Korona címletek

50

⁵⁰ <https://www.darabanth.com/de/fernauktion/267/kategorien~Numismatik/Notgelden~400006/2012-Balatoni-Korona-helyi-penz-sorozat-500K-MINTA-plus-1000K-MINTA-plus-2000K-MINTA-plus-5000K-M-II1002776/>

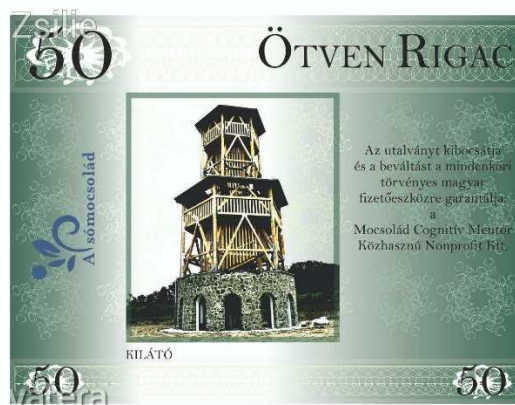
6. melléklet Bocskai Korona címletek

51

⁵¹ <https://turizmusmagazin.hu/pictures/news/28/ismet-kibocsatottak-a-bocskai-korona-normalbig6029.jpg>

7. melléklet Alsómocsoládi Rigac címletek ⁵²

⁵² <https://www.vatera.hu/alsomocsolaidi-rigac-helyi-penz-forint-6-bankjegy-ritka-szuksegepenz-teljes-sor-50-5000-3143558117.html>

8. melléklet Tokaji Dukát címletek

⁵³ <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.268617826989947&type=3>

9. melléklet Székely Kézfogás címletek

10. melléklet WIR Bank 2021. évi beszámoló

Gemeinschaft.
Mehrwert. Schweiz.

Ausgewählte Positionen aus Bilanz und Erfolgsrechnung

Aus der Bilanz

	2021 in CHF 1000	2020 in CHF 1000	Veränderung in %
Forderungen gegenüber Kunden	772 113	799 018	-3,4
- davon in CHW	142 422	142 552	-0,1
- davon in CHF	629 691	656 465	-4,1
Hypothekendarforderungen	4 219 400	3 900 494	8,2
- davon in CHW	443 258	472 371	-6,2
- davon in CHF	3 776 142	3 428 124	10,2
Handelsgeschäft	147 418	146 647	0,5
Finanzanlagen	147 807	149 596	-1,2
Verpflichtungen aus Kundeneinlagen	4 271 306	4 080 583	4,7
- davon in CHW	518 031	558 174	-7,2
- davon in CHF	3 753 275	3 522 409	6,6
Anleihen und Pfandbriefdarlehen	805 600	713 200	13,0
Eigenkapital (vor Gewinnverwendung)	493 129	482 498	2,2
Bilanzsumme	5 979 027	5 700 612	4,9

Anrechenbare Eigenmittel

	2021 in CHF 1000	2020 in CHF 1000	Veränderung in %
Anrechenbare Eigenmittel	569 331	555 584	2,5

Aus der Erfolgsrechnung

	2021 in CHF 1000	2020 in CHF 1000	Veränderung in %
Netto-Erfolg Zinsengeschäft	63 433	60 542	4,8
Erfolg Kommissions- und Dienstleistungsgeschäft	19 482	19 545	-0,4
Erfolg aus dem Handelsgeschäft	6 862	-4 164	n.a.
Übriger ordentlicher Erfolg	2 187	2 999	-27,1
Geschäftsaufwand	-59 488	-57 889	2,7
- davon Personalaufwand	-33 411	-33 301	0,3
- davon Sachaufwand	-26 055	-24 588	6,0
Geschäftserfolg	22 660	11 698	93,7
Wertberichtigungen auf Beteiligungen sowie Abschreibungen auf Sachanlagen und immateriellen Werten	-7 755	-8 259	-6,1
Steuern	-2 833	-2 340	21,1
Gewinn	14 985	14 445	3,7

⁵⁴ https://www.wir.ch/fileadmin/user_upload/Publikationen/Medienmitteilungen/2022-02-11-Jahresergebnis-DE.pdf letöltve 2022.04.22.

11. melléklet Sajtóhírek

Érdekességképpen szemezgetek korábbi években megjelent online cikkekből. Igen sokatmondóak a címek, megfogalmazzák a helyi pénzekben megjelenő lehetőséget, illetve aggályokat is, tájékoztatva országunk állampolgárait.

- 2011. 01.26 Saját tallérja lesz a Rábaköznek
- 2011.04.11. Tele vannak veszélyforrással a helyi pénzek a jegybank szerint
- 2011.10.21. Forint vagy kékfrankos? Az adóhatóságnak mindegy
- 2012.08.18. Kevesen ismerik az új magyar fizetőeszközt
- 2012.12.30. Beröccent a Balatoni Korona a kibocsátó szerint
- 2013.02.21. Szövetségre léptek az új magyar pénzek alapítói
- 2013.04.23. Vidék valutája: csodafegyver vagy ámtás
Tokaji Dukát: Jön Tokaj–Hegyalja helyi pénze
- 2014.01.10. Helyi valuta európai pénz helyett
- 2015.11.17. Balatoni korona – helyi pénzt vezetnének be a Balaton északkeleti részén
- 2016.03.27. Durva átalakítás vár a cafetériára: a helyi pénz lehet a nyertes
- 2020.05.06. Mire képes a helyiek ereje: Megmentheti a gazdaságot a lokális fogyasztás?
- 2021.04.08. Kihívója akadt a forintnak: így tarolnak a helyi pénzek Magyarországon
- 2021.04.08. Ezek a legtrendibb helyi pénzek: öt magyar, a világ több ezer lokális fizető eszköze között
- 2021.04.12. A szociális támogatást Alsómocsoládon Rigacban folyósítják
- 2021.12.26. A helyi pénzek kihívások sokaságán segítették át a magyar közösségeket

Az online és a nyomtatott sajtóban való helyi pénzekről szóló cikkek megjelentését nagyon fontosnak tartom. Nagyon sok állampolgár nem ismeri még a helyi pénz kifejezést, így kötelességünk megismertetni velük a helyi pénz fogalmát, tudatosítani a létjogosultságát, elméleti tájékoztatást adni a bevezetés előnyeiről és kockázatairól.

A helyi pénz bevezetésének kezdeményezése indulhat bármilyen fórumról, a közösség vezetésétől, meghatározó gazdasági szereplőitől, de lakossági fórumon született összefogás eredményeként is.

12. melléklet Mélyinterjú kérdések

Mélyinterjú kérdések

Kérdező:

Név: Beluscsák Anita

Képviselt intézmény: Miskolci Egyetem

Beosztás: Gazdaságtudományi Kar, Vezetés-Szervezés Szak, Pénzügy-
Kontrolling Szakirány, MsC szint, 4. félév – hallgató

Interjú alany:

Név:

Képviselt intézmény:

Beosztás:

Helyi pénz megnevezése:

Interjú helyszíne:

Interjú időpontja:

Interjú formája: személyes / online / írásos

Téma: Szakdolgozati és TDK kutatás a Helyi pénz elméleti és gyakorlati előnyei, hátrányai, kockázatai témakörben

A kérdőív megválaszolásának tervezett időigény: 1,5 óra

A kérdések általánosak az összehasonlíthatóság végett.

Ha valamelyikre nem szeretne válaszolni, tudomásul veszem.

Ha szeretne egyéb területre kitérni, örömmel fogadom.

A kérdőív célja: Gyakorlati segítség nyújtása a helyi pénzt bevezetni tervezőknek avagy a gazdaságfejlesztés hatékony módjának megvilágítása

I. Tervezés szakasza

- 1) Mikor és hogyan született meg a helyi pénz bevezetésének gondolata?
.....
- 2) Mennyi időt és pénzt vett igénybe az előkészítés?
.....
- 3) Mi volt az elsődleges cél a helyi pénz létrehozatalakor?
.....
- 4) Kutatások megállapították, hogy mindegyik közösségi pénzrendszer valamilyen válsághelyzetet igyekezett megoldani.
Ön egyetért? igen / nem
Mi volt Önöknél a válsághelyzet?
.....
- 5) A címletek formai tervezésénél milyen szempontok vezérelték Önöket? (pl. fotók, feliratok, hány nyelven, hamisítás védelem)
.....
.....
- 6) Már működő, illetve megszűnt magyarországi helyi pénzek tapasztalatait megvizsgálták-e?
igen, a helyi pénzt / nem
Elutaztak-e működő példákhoz (belföldön vagy külföldön), meghívtak-e képviselőket?
igen, városba személyt / nem
Fontosnak tartja-e az ilyen jellegű konzultációt?
igen / nem
- 7) Társadalmi és szakmai előkészítés hogyan zajlott?
.....
.....
- 8) Készítettek-e SWOT analízist? igen / nem
Közvélemény kutatást tartottak-e? igen / nem

II. Bevezetés szakasza

- 1) A gazdaság minden szereplőjénél meg kell találni a motivációt, ami ösztönzően hat a helyi pénz használatára és elfogadására. Mit gondol, mi ösztönözheti az alábbi szereplőket?
a vevőt:
a szállítót:
az önkormányzatot:
a pénzintézetet:
az államot:
az Európai Uniót:
- 2) Mennyire jellemző a helyi közösségre a „belső összetartozás”?
teljes mértékben jellemző / helyzettől függ / nem jellemző
- 3) Más desztinációkból érkezők felé nyitnak-e? igen / nem
- 4) Mennyire erős az együttműködés: önkormányzat + civil szféra+ hitelintézet között?
Kérem, 1-10 között határozza meg, ahol 1= egyáltalán nem, 10 = teljes mértékben:
Fontosnak tartja-e a kapcsolatukat? igen / nem
- 5) Volt-e példaként szolgáló helyi pénz, ami ötletet adott vagy konkrét segítséget?
igen, a helyi pénz / nem
- 6) Milyen konkrét támogatást kapott az alábbiak részéről?
az állam:
a helyi önkormányzat:
a helyi vállalkozók:
a lakosság:
a turisták:
- 7) Milyen konkrét ellenállással került szembe az alábbiak részéről?
az állam:
a helyi önkormányzat:
a helyi vállalkozók:
a lakosság:
a turisták:

8)

	Vizsgálta-e a bevezetendő új helyi pénzt?		Nyújtott-e segítséget, adott-e tanácsot?		Fogalmazott-e meg véleményt?	
	igen	nem	igen	nem	igen	nem
MNB						
ÁSZ						
PSZÁF						
NAV						

9) Alkalmazták-e az alábbi, burkolt, közvetett eszközöket a helyi pénz népszerűsítésére?

helyi, televíziós beszélgetések: igen / nem

közösségi rendezvényeken történő megjelenés: igen / nem

10) Milyen gyakorlati módon alkalmazták az alábbi marketing eszközöket?

- szlogen:
- arculat:
- reklámeszközök:
- beharangozás:
- közös megjelenés:
- pénzen megjelenők személye:

III. Működés szakasza

1) Mivel ösztönzik a helyi kereskedőket, hogy

- elfogadják a helyi pénzt?

.....

- hogy minél nagyobb mennyiségű helyi pénzt fogadjanak el?

.....

2) Egyetért-e az alábbi kijelentésekkel?

	Nagy részt egyetért	Közömbös számomra	Nagy részt nem érték egyet
A helyi pénz bevezetése miatt a térség nem függ annyira az importtól.			
A helyi pénz bevezetése miatt nem történik felesleges áru fuvarozás.			
A helyi pénz védi a környezetet.			
A helyi pénz elősegíti a fenntartható fejlődést.			
A helyi pénzek sikere szinte kizárólag az adott közösségen múlik, a lakosság formálása elengedhetetlen, már gyermekkorban kell elkezdni.			
A vásárlók a termék árát helyezik előtérbe a minőségével szemben.			

3) Mi a leghatékonyabb módja annak, hogy a vevőket meggyőzzék a helyi pénz használatáról?

.....

4) Milyen kedvezményeket nyújtanak a vevőknek helyi pénzzel történő vásárlásnál?

.....

5) A vevők számára az áru/szolgáltatás minősége vagy az ára a fontosabb?

.....

6) Elektronikus formában tervezik-e működtetni?

.....

7) Más térség/település bevonására gondoltak-e? igen / nem

Igen válasz esetén:

Mikor merült fel ez a gondolat?

Miért merült fel?

8) Mely termékek / szolgáltatások bevonása történt meg a helyi pénz rendszerébe?

.....

.....

9) Működés során kellett-e változtatni az eredeti elképzeléseken? igen / nem
 Igen válasz esetén, miben kellett változtatni?

10) A helyi társadalom tájékoztatása hogyan történt és történik?

11) Mennyire tartja fontosnak az alábbi tényezőket? Kérem, 1-10-ig értékelje.
 1= egyáltalán nem, 10= teljes mértékben

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
minőség										
ár										
vevőszolgálat										
megbízhatóság										
helyi pénzforgalom felgyorsítása										
tőke helyben tartása										
helyi termékek fogyasztásának elősegítése										

12) Ön készpénzzel vagy helyi pénzzel fizet szívesebben?
 készpénzzel / helyi pénzzel

Miért?

.....

IV. Megszűnt/Nem került bevezetésre

1) Miben látja a legfőbb okot, hogy jelenleg nem használják Önök a helyi pénzt?

.....

2) Kérem, értékelje az alábbi tényezőket, abból a szempontból, mekkora szerepük van/volt a helyi pénz kezdeményezés megszűnésében:

1=egyáltalán nem, 10= teljes mértékben

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
gyenge érdeklődés										
kedvezőtlen fogadtatás										
kevés támogatás szállítók részéről										
kevés támogatás önkormányzat részéről										
kevés támogatás vevők részéről										

3) Ha most tervezné a helyi pénz bevezetését, mit változtatna, mit tenne máshogyan?

.....

.....

4) Mit javasol a gazdaság alábbi szereplőinek, mire figyeljenek vagy mitől tartózkodjanak, hogy sikeres legyen a helyi pénzük:

- önkormányzat:

.....

- szállítók:

.....

- vevők:

.....

V. Általános

- 1) A helyi pénz működése során legfőbb előnynek mit tekint?

.....

- 2) A helyi pénz működése során hátrányként mit érzékel?

.....

- 3) Elvándorlás mennyire jellemző a lakosságra?

teljes mértékben / jelentősen / semleges / kissé / egyáltalán nem

- 4) Szükségnek tart-e jogszabályi változást?

	igen	javasolt irány	nem
2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról			
1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (pl. adókedvezmény)			
2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (pl. kedvező adókulcs)			
1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról (pl. adókedvezmény)			
2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (pl. cafeteria)			
2015. évi CXLI. törvény a közbeszerzésekről			
2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról			
Európai Unió szintű jogi szabályozás			
egyéb törvény			
.....			

- 5) Hazai vagy Európai Uniós pályázatoknál lát-e lehetőséget a helyi pénz bevonásába? (pl. indikátor, helyi pénz bevezetésre kiírt pályázat)

igen	javasolt irány	nem

- 6) A helyi pénz funkcióit mennyire érzi hangsúlyosnak? 1= egyáltalán nem, 10= teljes mértékben¹

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
értékmérő funkció										
forgalmi eszköz funkció										
fizetési funkció										

¹ Forrás: Gál-Parád-Dolgos, 2011

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
felhalmozási eszköz funkció										
természeti funkció (folyamatosan újjászületik)										
pénzforgási kényszer										
területi érdekvédelem (szülő terület)										
értékkálósági funkció										
közösségi vagyongyarapító funkció										
közösségi tervező funkció										
szeretet funkció										

- 7) Kérem, 1-10-ig értékelje a helyi pénz bevezetése és működése során az alábbi tényezők fontosságát: 1= egyáltalán nem, 10= teljes mértékben

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
vendéglátás szerepe										
bizalmi kapcsolat										
érzelmi befolyásolás										
személyes kapcsolat										
érzelmi döntéshozatal										
összetartozás										
lokálpatriotizmus										
gazdasági érdek										
marketing										
büszkeség										
élénkíti a gazdaságot										
erősíti a társadalmi összetartozást										
értékteremtő										
csökkenti a munkanélküliséget										
növeli az életszínvonalat										
lelkiesedés										

- 8) Melyiket gondolja sikeresnek az alábbiak közül?

	Biztosan sikeres	Valószínűleg sikeres	Semleges	Kevésbé sikeres	Biztosan kudarc
magán/civil kezdeményezés					
önkormányzati					
állami kezdeményezés					
helyi vállalatok, vállalkozások kezdeményezése					

- 9) Mennyire érzi kockázatnak Helmecei István Nándor és Kóczán Gergely MNB munkatárs A helyi pénznek nevezett utalványokról (2011. április) tanulmányában megfogalmazott kockázatokat: 1= egyáltalán nem 10= teljes mértékben

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
szabályozási kockázat										
hitelkockázat										
hamisítási kockázat										
fogyasztók megtévesztésének kockázata										

- 10) Fontosnak tartja-e a személyes példamutatást?

igen / nem

Ha igen, Önöknél hogyan valósul meg?

- 11) Mit gondol az alábbi marketing témájú kérdésekről:

- Hol a vevők ingerküszöbe? (reklám, marketing szempontból)
- Hol a kereskedők ingerküszöbe? (erősödő piaci árverseny)
- Meddig terjeszthető földrajzilag? (kereskedelmi agglomeráció)
- Megszerezhető-e a helyi pénzhez a helyi bizalom?

- 12) Működőképesnek érzi a helyi pénzek rendszerét?

igen / nem

- 13) Szükségesnek látja-e a Helyi Kamarák szerepvállalását?

igen / nem

Ha igen, milyen módon és formában?

- 14) Mit gondol a HELYI PÉNZEK SZÖVETSÉGE kezdeményezésről és megszűnéséről?

pozitív / semleges / negatív

Ön szerint szükséges lehet-e helyi pénzek alapítói közötti összefogás?

15) Mi a véleménye az alábbiakban felsorolt, helyi pénz használatával elért általános eredményekről?²

Bevezetésének okai	Eredmények	Teljesen egyetértek	Egyetértek	Semleges	Nem érték egyet	Egyáltalán nem érték egyet
Gazdasági válság	Növeli a gazdasági aktivitást					
Magas munkanélküliség	Csökkenti a munkanélküliséget					
Nagy államadósság	Növeli a pénz forgási sebességét					
Vállalati csődhelyzet	Széles körű használata inflációt gerjeszt					
Életminőség javítása, morális célok	Működése szolidáris alapú					

16) Mi a véleménye az alábbiakban felsorolt tényezőkről, tekinthetők-e a helyipénzrendszer kritikus pontjainak?

Kritikus pont	Teljesen egyetértek	Egyetértek	Semleges	Nem érték egyet	Egyáltalán nem érték egyet
A bevezetés időszakában a kisforgalmú fizetési rendszer gazdaságtalan lehet.					
A bevezetés költséges marketingmunkával jár, melyet a kezdeti szereplőknek szükséges finanszírozniuk.					
A bevezetés során a belépő partnerekhez megfelelő forgalom generálása szükséges, ugyanakkor a kellő forgalom széles partneri hálózatot igényel.					
A helyi pénz csak átcsoportosítja a vásárlóerőt, a helyi pénzt nem használó szereplők forgalma csökken.					
Csak kismértékű hatás érhető el a helyipénzrendszerrel.					
A fogyasztók helyi pénz kibocsátása nélkül is helyi terméket vásárolnak.					
A helyi pénzt a vásárlók csak árengedmény elérésére, a kereskedők csak saját forgalmuk növelésére használják.					

² Forrás: Gál-Parád-Dolgos, 2011

Kritikus pont	Teljesen egyetértek	Egyetértek	Semleges	Nem érték egyet	Egyáltalán nem érték egyet
A nem helyi beszállítók révén a helyi pénzzel lebonyolított forgalom egy része kiáramlik.					
A helyi pénz szervezői motiváltsága csökken (tönkremennek, elfáradnak, meghalnak, stb)					
A helyipénzrendszerben részt vevő szereplők a gazdasági nehézségek elmúltával passzívak lesznek, esetleg kilépnek a rendszerből.					
A főáramú intézményrendszer védi mechanizmusait, igyekszik elbizonytalanítani, illetve ellehetetleníteni a helyipénzrendszer szereplőit.					
A helyipénz-kezdemenyezéseket a monetáris hatóságok igyekeznek elfojtani, a hagyományos közvetítési csatornákat biztonságosabbnak tüntetik fel, a helyipénzrendszerek kockázati tényezőit felnagyítják.					
A kibocsátók csalnak a helyi pénz eszközével.					
A helyi pénz bevezetése élezheti egyes embercsoportok etnikai eredetűnek feltüntetett politikai konfliktusait.					

17) Mit gondol, mennyire rendelkeznek helyi pénzzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretekkel:

	elégtelen	elégséges	közepes	jó	kiváló
a vevők / magánszemélyek					
a szállítók / vállalkozások					

18) Ön szerint anyagilag megéri a helyi pénz alkalmazása? igen / nem

Kérem szíves segítségét a helyi pénz vonatkozásában az alábbi táblázat kitöltésében – amennyiben az adatok rendelkezésre állnak:

	m.e.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Követelés – helyi pénzből	eFt					-
Kötelezettség – helyi pénzből	eFt					-
Mérleg főösszeg	eFt					-
Bevétel – helyi pénzből	eFt					-
Kiadás – helyi pénzből	eFt					-
Tagok száma	fő					
Forgalomban levő pénz mennyisége	db					
Forgalomban levő pénz értéke	eFt					
Elfogadóhelyek száma	db					
Az ország Ft-forgalmának hány %-át váltja ki	%					-
Milyen forgalomnövekedést képes előidézni	eFt					-

19) Ön szerint – minden szempontot figyelembe véve – megéri a helyi pénz alkalmazása?
igen / nem

20) Mit tanácsol azoknak, akik most tervezik a helyi pénz bevezetését?

.....
.....

Köszönöm megtisztelő válaszait és az idejét.